SYMBOLORVM & EMBLEMATVM EX ANIMALIBVS QVADRVPEDIBVS DESVMTORVM CENTVRIA ALTERA COLLECTA

Sevilla — Castill

A

IOACHIMO CAMERARIO MEDICO NORIMBERG.

auctor damnatus opus [illegible]

Exponuntur in hoc libro rariores mi-
tum animalium proprietes tum se.
historiae ac sententiae memorabiles.

AN° SALVT. CIↃ·IↃ·XCV.

Illustriss. & Praeclariss. indolis Principibus ac Dominis,

D. CHRISTIANO,
D. JOHANNI GEORGIO, &
D. AUGUSTO,

Sereniss. Electoris CHRISTIANI, *L. M. filiis, Dominis suis clementissimis,*

S. D.

VETUS EST PRAECEPTUM, AC MULtorum eruditorum hominum sententia confirmatum, in omni laudabili doctrina bonarum artium & litterarum, utilitatem debere esse conjunctam cum aliqua oblectatione: idque inprimis observandum in puerili institutione, cuius principia alioquin molestiæ ac tædii sæpenumero expertia esse

non solent. Vnde Horatius in arte Poëtica recte dixit:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Estque similis sententia memorabilis Simeonis Logothetæ (qui ex Basilio Magno ἠθικοὺς λόγους breviter & docte collegit) in Oratione 11. hæc: βίαιον μὲν γὰρ μάθημα οὐ πέφυκε παραμένειν, τὸ δὲ μετὰ τέρψεως καὶ χάριτος εἰσδυόμενον, μονιμώτερόν πως ταῖς ψυχαῖς ἐνιζάνει, id est, Quæ violento quodam modo docentur, non diu solent permanere: quod vero cum delectatione & gratia in animum subit, stabilius illi inhæret. Quamobrem ego quoq; in his meis lucubrationib. utilia simul & jucunda tractare, mihi proponens, physica primum, & forsitan quædam in illis adhuc minus vulgaria, deinde sententias morales ad illa accommodatas, aspersis interdum quoque historiis nonnullis insignioribus, breviter & succincte exponere studui. Quorum omnium laudes convenientes si in medium proferre vellem, haud aliquot paginæ, sed integra volumina non sufficerent. Pauca duntaxat quædam de singulis ὡς ἐν τύπῳ, ut dicitur, per summa tantum capita hoc loco referre placuit. Ac primum quidem quantum ad physica, id est, rerum naturalium cognitionem attinet, nulli dubium esse debet, in hac jucundissima simul ac utilissima contemplatione olim quoque primos sanctos Patres, Prophetas & Apostolos sese libēter exercuisse, quandoquidem rectas sententias de DEO & eius operib. summopere confirmat, ac nos de illius infinita omnipotentia, benignitate ac providentia conjuncta cum infinita sapientia evidenter instruit, & quasi naturale speculum rerum creatarum in nobis suscitat. Quod S.

Paulus

Paulus quoq; docet in Epistola ad Rom. cap. 1 ubi ait, τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ (τοῦ θεοῦ) ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥτε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, id est, illius enim (DEI) invisibilia, dum ex rebus conditis intelliguntur, ex creatione mundi perspiciuntur: æterna videlicet eius tum potentia tum divinitas, ad hoc ut ipsi sint inexcusabiles. Ordo profecto & concinna adeo ratio ac distinctio partium, & totius quasi corporis huius mundi tam pulchra coagmentatio, humanam potissimum sapientiam constituunt atque stabiliunt, & ad Creatorem ipsum suspiciendum, colendum, celebrandumque, magnopere movent atque excitant. Sed offerunt se etiam aliæ plures huius philosophiæ partis utilitates. Nam ad vitam recte instituendam ac conservandam plurimas commoditates affert, & inprimis Medicis est pernecessaria, quapropter etiam dicitur, ubi desinit Physicus, ibi incipit Medicus. Sed audiamus Aristotelem lib. 1. de partibus animal. cap. v. hac de re disserentem. Absurdum, inquit, nullaque ratione probandum est, si imagines quidem rerum naturalium non sine delectatione propterea inspectamus, quia ingenium una contemplamur quod illas condiderat, id est, artem pingendi aut fingendi: rerum autem ipsarum naturæ ingenio, miraque solertia constitutarum contemplationem non magis persequamur atque exosculemur, modo caussas perspicere valeamus. Quamobrem viliorum animalium disputationem perpensionemque fastidio puerili quodam sprevisse, molesteque tulisse, dignum nequaquam est, cum nulla res

sit naturæ, in qua non miraculum aliquod inditum habeatur. Nec minus præclare Cicero quoque in Lucullo hæc protulit. Est animorum ingeniorumque naturale quoddam quasi pabulum consideratio contemplatioque Naturæ. Erigimur, latiores fieri videmur, humana despicimus, cogitantesq; supera & cœlestia, hæc nostra exigua minimaque contemnimus. Indagatio ipsa rerum tum maximarum tum occultissimarum habet oblectationem. Cum igitur hæc ita sese habeant, & in animalibus etiam quadrupedibus uberrima Naturalium effectionũ & proprietatum vis lateat, hanc alteram Centuriam illis destinare, sicuti primam Stirpib. & Plantis, & deinceps tertiam Volatilibus, quartam vero Aquatilib. assignare, non inconveniens esse arbitrati sumus. Nam, ut de homine, tanquam præcipua ac nobiliore re creata, ac ideo μικροκόσμῳ, id est, parvo mundo dicto, nihil commemoremus, quam multa & varia exempla virtutum ac vitiorum, quot miræ & occultæ proprietates, ac fontes artium utilium, & remediorum ex animalibus originem traxerunt? quorum quidem non pauca in hoc opere breviter declarare conati sumus. Iam de utilitate Ethices sive moralis philosophiæ quis satis præclare, & pro rei dignitate disserere potest? Hæc est quæ nobis præcepta suppeditat salutaria de honestate, virtute, recta disciplina, & de tota denique vita bene ac laudabiliter instituenda, hæc disputationes continet eruditas & graves de moribus, ac rationem explicat officiorum, omniumque eorum quæ ad conservationem humanæ societatis, quæ ad imperiorum ac civitatum consti-

constitutionem ac gubernationem, quæ ad legum conservationem apprime necessaria sunt. Atque ideo etiam philosophia πρακτικὴ vocatur, quia versatur circa consilia & actiones, quæ ad virtutem, & bonum finem diriguntur. Ad quam potissimum pertinent γνῶμαι sive sententiæ quædam breves & generales, aliquid præclare & utiliter monentes in utramque partem, aut jubendo aut vetando, vel de eo quod in hominum vita sit, vel de eo quod fieri debeat. Cuiusmodi ut selectiores plurimæ huic nostro instituto accommodarentur, operam diligenter dedimus. Admiscuimus quoque interdum aliquid historicum, cum historia, ex Ciceronis sententia, sit imago, magistra & regula vitæ humanæ. Vnde Strabo lib. 1. Geographiæ dicit ἱστορικὰ ὑπομνήματα χρήσιμα εἶναι εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν, id est, commentarios historicos esse utiles ad moralē & politicam philosophiam. Ex quib. omnibus satis superque cuivis constare arbitror, nihil aliud me in his lucubrationibus quæsivisse, quam ut simul lectores aliquam utilitatem & delectationem ex illis capere possent: præsertim vero à me jam senescente, & ad primordia studiorum post multorū annorum labores & molestias φύσει καὶ προαιρέσει reverti cupiente, hanc qualemcunq; operam, animo certe bono, puerili ætati dare volui. Porro cum Vestræ Illustrissimæ indoli primam partem, quæ de plantis & vegetabilibus tractat, non ingratam fuisse intellexerim, existimavi me non perperam facturum, si hanc alteram Centuriam Vestræ Illustris. Clem. subjectissime dedicarem, & ad honestam ac liberalem recreationem aliorum studiorum offerrem.

offerrem. Idque eo magis faciendum esse censui, quo pluribus ac majorib. beneficiis à Serenissimis Electorib. Avo & Patre, laudatissimæ memoriæ, nec non ab Illustrissimo Principe ac Domino, D. Wilhelmo Friderico Duce Saxoniæ &c. Tutore vestro & Administratore, sum affectus, quæ semper subjectissima prædicatione, ac memoria perpetua me celebrare decet. Accipite igitur clementissimi & maximæ spei Principes, hoc exiguum à me litterarium munusculum benigno vultu, & de sententia doctissimorum virorum, qui vestris studiis præsunt, eius inspectione & lectione interdum oblectamini, ac inde etiam aliquam partem favoris hæreditarii in me clementissime transferre & propagare dignemini. Ego profecto Deum æternum nunquam precari desinam, ut Vestram Illustriss. indolem in hac tenera ætate, suo auxilio semper regat, tueatur ac conservet, & divinam suam gratiam largiatur, ut brevi ad imitationem laudatissimorum Majorum, ad prosperitatem & amplificationem Serenissimæ Domus Saxonicae, atque inprimis ad sanctæ Ecclesiæ, & Reipub. Christianæ incolumitatem felicissime adolescere, & diutissime vivere ac florere possitis. Vestræ Illustriss. Clement. bene valeant. Norimbergæ, Calendis April. Anno à nato Christo Salvatore nostro unico, M. D. XCV.

Vest. Illustriss. CL.

deditißimus

Joachimus Camerarius

Reip. Norimb. Medicus.

GEOR-

GEORGIVS VOLCKHAMER P. NORIMB.

D. Ioachimo Camerario Medico S.

MAGNA, *Doctißime Camerari, ingenii tui diligentia ex hoc tuo opere apparet, quod ipsa etiam rerum Natura parens testatur. Siquidem ut antehac in plantarum ac stirpium, ita nunc quoque in Quadrupedum non tantum figuris ad vivum expreßis, sed Naturarum insuper proprietatibus accurate explicandis, & quod maximum est, ad moralis Philosophiæ usum quam aptiß. accommodandis egregiam operam navasti: ita quidem, ut si istis plantis videlicet ac stirpibus, sicuti Naturæ vigor, ita etiam actionis vis quædam competeret atque inesset, dubium non sit, quin ex se-ipsis collectione quadam & congerie facta, coronam contexerent ad suavißimi ingenii tui tempora exornanda. His vero animalibus, si eadem adhuc, quæ quondam illis fuisse fingitur, humani eloquii facultas superesset, arbitrarer omnem orationis suæ vim & ornatum in unum collatura, ad prædicandas non minus etiam tuas laudes atque virtutes. Atque ut meam quoque sententiam paucis tibi aperiam, idem mihi videtur de Symbolorum horum tuo-*

rum rotundis figuris, quod de monetis sive numismatibus, quæ sæpe in parva mole plurimam auri materiam continent: sic etiam in tuis parvis & angustis circulis, res magni pretii, ac non contemnendi thesauri loco habendæ, sunt recondita. Quas si quis recta mentis statera perpenderit & ad Lydium, quod dicitur, lapidem examinaverit, tantæ æstimationis esse reperiet, ut auri præstantiam facile æquent vel etiam superent. Habent enim in se argumentum nobilißimum sapientiæ atque virtutis, latens quidem in parvis, quæ depicta affabre conspiciuntur, animalibus, sed doctißimis tuis annotationibus ita illustratum, ut nihil viderim brevius quidem primo intuitu, sed præceptis & subjectionibus præclaris nihil copiosius vel uberius. Breviter, tanta est horum omnium suavitas ac jucunditas, ut quid magis pascere oculos, quidque mentem magis ac animum instruere ac oblectare queat, nesciam: neque tempus fructuosius impendi posse existimem, quam quod in horum frequenti contemplatione considerationeque consumatur. Adhortor itaque te plurimum, ut ad editionem hæc Symbola & Emblemata quamprimum adornare, & cum aliis communicare velis, nec dubito te apud omnes viros doctos & tui nominis studiosos singularem gratiam esse initurum. Bene vale. Norimb. XXIV. die Martii, Anno CHRISTI, M. D. XCV.

AD

AD CL. VIRVM ET MEDICVM, D. IOACHIMVM CAMERARIVM, PATREM opt. merentem,

EPOS

LVDOVICI CAMERARII FIL:

ALtera jam cœpti magno molimine ſurgit
Pars operis tibi,care pater,jam fertur in auras
Sublimis ſuperas: æternæ marmora famæ
Mirantur populi, & gnatis decora alta futuris.
Scilicet ingenii ſtructura,æquataque cœlo
Machina,ſtipati pellentibus æquora Cauris
Nerei,& ignivomi ſonitus irridet Olympi.
Non ita magnorum terra in Mareotide Regum
Pyramidum ingentes moles, aut pendulum in ipſo
Aëre Mauſoli buſtum: quæ lenta vetuſtas
Diruit, & rerum vix nomina vana reliquit.
Gloriæ Alexander ſitiens, duntaxat Apellis
Lyſippique manu pingi & formarier ære
Se tulit, aſt ubi ſunt tanti monimenta decoris?
Omnia tempus edax putri conſumere morte
Adſolet: ingenii tantùm ſplendentia tecta
Inconcuſſa manent,& tuto vertice ſurgunt.
Doctrinæ ergo tuæ tot ſolerti arte columnas
Quæ vis dejiciat? quæ ſanctas eruat arces?
Non vetera hîc referam: ſed quæ pia ſibila cannæ

Raucisonæ poterunt sylvestri pangere cantu.
Nuper odoratos,ut sunt tua gaudia,in hortos
Præside Musarum digressus Apolline,quantos,
Quam suaves docili produxti pectore fructus?
Non istos dico,quos dædala terra colore
Enutrit vario (brevis est ea forma caducis)
Sed quos perpetuis maturos condere cellis
Et licet,&, quoties fert usus promere,fas est.
Non igitur frustra est viridis sua gaudia Chloris
Inter Hamadryadas simul & testata Napæas.
Iam quid erit? majoris opus dum mente laboris
Sublimi effingis, penitosque recludere fontes,
Naturamque adeo aggrederis rimarier ipsam?
Quid queat? & quásnam dederit per corpora vires,
Virtutum quos igniculos animalibus istis,
Iapeti soboles quæ ex limo improvida finxit
Primitus, incautè partiri singula velox?
Namque,malum, æthereos (cœlestia munera) sensus,
Seminaque ignitæ mentis,quæ infusa per artus
Terrenas regeret moles, & languida membra,
Sic partita quidem est: ut nudus, inanis,inermis
Esset homo, absumptis naturæ in cętera cunctis.
Sed fratri auxilium prompta tulit arte Prometheus
Callidus,æthereis qui sedibus abstulit ignem,
Immisitque homini. Verum illum Iuppiter ira
Fervent accensus,contorto fulmine adegit
Caucaseam ad rupem,pœnæque exactor acerbę
Illius immanis depascit viscera vultur.
Nempe suos patitur manes, furtique dolosi
Supplicium: Sed nos alienæ nescia culpæ
Pectora, cur dolor & macies,cur cœca libido
Oppressit vitii,& crudelis cura nocendi
Humano generi? cur sunt, animalia multa,
Quos si non superant,at certè æquare videntur?

Quod

Quod primum & mirum eſt, Elephas ſe flumine vivo
Abluit,ut roſeos Phœbo exoriente jugales,
Atque renaſcentis candentia cornua Lunæ
Non ſine miranda ſpecie pietatis adoret,
Humanum in ritum pronus: non major ad omnem
Virtutem effigies: ſumma eſt prudentia in illo
Corpore tam vaſto,nec mens ignara futuri.
Ingenio præſtat,juſti ſimul atque nefandi
Tempore vel longo meminit,pietate magiſtrum
Eximia colit, & meritis ſua præmia reddit
Quin etiam laudum ſtimulis agitatur,& illas
Cypridos illecebras,& caſti ſentit amoris
Ignes: impuræ ſed dente libidinis acri,
Et læſi vindex thalami eſt, ut tempore Flavi
Principis adſpiciens uxorem forte magiſtri
Mœchari quidam promuſcide fixit acuta.
Nec minus inſignis ſua gloria danda Camelo eſt
Laude pudicitiæ, Veneris qui gaudia notæ
Vix ſemel attingit; vetitos fugit ille hymenæos,
Concubitusque vagos: patiens ſitis atque laboris,
Atque æſtus,facilem tractanti commodat aurem.
Quid? Leo quadrupedes inter ſceptra atque coronam
Iure gerens,hominum forti num pectore quoquam
Eſt minor atque animo? quis telis undique ſeptum,
Et clauſum inſidiis,tremulo dare terga timore,
Inque fuga turpem vitæ ſpem ponere vidit?
Illum ardens flammis generoſum pectus honeſtis
Vrit,& adverſos violento cogit in hoſtes
Turbine: non raro magnam dedit ille ruinam
Iam propior victo: ſic debellare ſuperbos
Viribus,& tumidos novit contundere faſtus.
Vtque ferox idem eſt, ſic manſuetiſsimus omnium
Parcere ſubjectis ſolet atque ignoſcere victis.

 Nunc

Nunc præstantis equi quid dicam nescia frangi
Pectora,& audaces ausus & fortia gesta?
In media ille alacris viden' ut ruat arma,virosque
In medios? quantam hei nullo discrimine stragem
Ille dabit? densas rumpet scisso ordine turmas:
Sanguineos sparget rores: data corpora leto
Insultans, mista misere calcabit arena.
Ipse etiam laudis cupidus: meritæque coronæ,
Victoris partos gestit decorare triumphos.
Talis Alexandri Magni frænatus habenis
Bucephalus: talis quo se jactabat Achilles:
Et quo est confertos invectus Cæsar in hostes.
Sed quam fida canum tandem custodia laudem
Non merita est? quæ non levisomnę prẽmia curę?
Nulla pericla timent,fluvios tranare minaces,
Vt dominis prosint,audent: quę lucra latrones
His salvis sperent? quę nox tegat abdita fures?
Robore quis tauro? vigili quis mente draconi?
Quis pedibus cervo atque auditu prę stat acuto?
Nempe his inferior miser est longo ordine cunctis
Atque homo deterior. Quę bellua tetrior illo
Incolit intonsas sylvas,atque abdita lustra,
Ni fera carceribus virtutis pectora stringat?
Nil injustitia, sevis si fidat in armis,
Asperius, nitido purus sol lumine lustrat:
Et natura armis hominem produxit adeptis
Primitus? ut vitii, sic cognitione decori
Instruxit? quę quàm facile in contraria verti t!
Nam si virtutis rumpat retinacula,frustra
Rectrix effusis Ratio confidat habenis.
In variam ille furens Venerem, Bacchique nefandas
Labitur eluvies: insonti sanguine diram
Expleri mentem nequit: inviolanda sacratę
Fœdera conculcat fidei: nil turpe vel ausu,

Vel

Vel fœdum dictu, cuius non protinus ipsum
Virus amor capiat, sceleris que insana libido.
Quod si nec ratio, nec pulcri splendor honesti
Impurum revocat: saltem hęc exempla ferarum
Pauca animo atque oculis licet intueatur. An ergo
Hunc hominem dicet, qui pręter corporis istas
Nil hominis gerit exuvias, sed cetera cuncta
Vel bruto similis, vel bruto fœdior ipso est?

I.

PVRA PLACET PIETAS.

Injiciat nobis brutorum hæc cura ſtuporem,
Qui tarda incipimus quærere mente DEVM.

NON tam propter molem corporis, qua alia animantia Elephas, quam ob rationis quandam similitudinem, atq; inprimis speciem pietatis, ab eo in his Symbolis ac Emblematibus exordiri placuit. Rectè enim monet S. Episcopus Gregorius Nazianzenus in sua Apologia, τάξιν ἀρίστην εἶναι παντὸς ἀρχομένου λόγου καὶ πράγματος, ἐκ θεοῦ γε ἄρχεσθαι καὶ εἰς θεὸν ἀναπαύεσθαι, id est, optimā esse ordinis rationem, initio cuiuscunq; orationis vel operis à DEO facere exordium, ac in DEO acquiescere. Quam multa autem admiratione digna, & propemodum fidem superantia de Elephante, tam veteres quam recentiores autores litteris mandarint, hoc loco nimis longū foret exponere, ac legi plaraq; poterunt apud Aristotelem, Plinium, Plutarchum, Ælianum, Strabonem, Solinum, ac qui nostris temporib. de illo scripserunt, apud Garziam de horto Hispanum, atq; eruditiss. virū Iustum Lipsium in suis Epistolis. Scribit autem Solinus, & alii confirmant, Elephantes Luna splendente gregatim amnes petere, ac mox aqua aspersos, Solis exortum certis gestib. salutare, deinde in suos saltus reverti. Merito itaq; exemplo huius animantis nos quoq; assidue ad pietatem colendā atq; pura mente DEVM venerandum assuefacere debemus: quam quidam veterum ἀρχὴν καὶ πλήρωσιν πασῶν τῶν ἀρετῶν, id est, omnium virtutum principium atque finem esse dixit, cum quo Aristoteles sententia congruit, ἀρχὴ ἀρίστη πάντων μὲν ὁ θεὸς, ἀρετῶν δὲ εὐσέβεια. Omnium quidem rerum principium optimum DEVS, virtutum autem pietas. Alii alias inscriptiones addiderunt, ut PIETAS NOS DEO CONCILIAT, vel: ut DIGNVS ADOREM. vel SIC ARDVA PETO. item, PRAELATA TRIVMPHO.

MAN-

II.

MANSVETIS
GRANDIA CEDVNT.

Præterit, haud Elephas animalia parvula lædit.
Nempe quod hic clemens Rex imitetur habet.

*S*TRABO *lib.*XV.*de Indiæ loquens Elephantis, hoc encomium illis tribuit, quod sint natura mites, & mansueti, atq; ad animal ratione præditum accedant propius. Sic Aristoteles lib.*IX.*de Hist. animal. placidissimum & mitiss. omnium ferarũ dicit Elephantem. Aiunt autem tantam illius esse mansuetudinem erga debiliora animalia, ut gregatim occurrentia pecora proboscide paulatim removeat atque segreget, ne forsitan imprudens illa conculcet atq; proterat. Addunt præterea* φυσιολόγοι, *illum nisi lacessitum non facile irasci vel sævire. Unde Sereniss. Dux Sabaudiæ Emanuel Philibertus occasionem Symboli sumens, addidit,* INFESTUS INFESTIS. *Sed prior nobis magis arridet sententia, quamvis & hæc altera interdum locum habere debeat. Idq; utrumq; breviter admodũ Cicero exponit, lib.*I.*de Officiis hisce verbis. Nihil laudabilius, nihil magno ac præclaro viro dignius placabilitate ac clementia. Addit tamen hoc quoque non minus prudenter. Et tamen ita est probanda mansuetudo, ut adhibeatur Reipub. caussa severitas, sine qua administrari civitas non potest. Et Homerus eandem virtutem commendans, ait:*

ἀκεσταὶ ἢ φρένες ἐσθλῶν.
Placabiles sunt animi bonorum.

Ac noti sunt versus Ovidiani:

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.

Cuius generis multa præclara dicta leguntur apud Senecam in duobus libris de Clementia ad Neronem.

Alibi ascriptũ reperitur. REGNI CLEMENTIA CUSTOS. *desumtũ ex Claudiani hemistichio, Mundi clemẽtia custos.*

NON

III.

NON IMPVNE FERES.

Contemnit mortem, qui non moriturus inultus,
Vna etiam est hostis certa ruina sui.

IN Æthiopiæ parte, cuius regni caput est Meroe, teste Strabone lib. XVII. *reperiuntur Dracones, quib. cum Elephātis pugna esse solet. Plinius refert Indicos Elephātos esse maximos, ac bellantes cum ipsis perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circumflexu facile ambiant, nexuq; nodi perstringant. Hoc Symbolum Iovius scribit à se esse excogitatum in gratiam Sinibaldi & Ottoboni Fliscorū, qui illud usurparunt ad memoriam iustæ ultionis (quemadmodum ipsi arbitrabantur) propter fratrem tertium Hieronymum Comitem crudeliter ab æmulis suis Fregosiis interfectum, cum eam ob caussam paulò post quinque etiam ex familia Fregosia violenta morte perierint. Addita fuit inscriptio Hispanica.* NON VOS ALABAREIS, *id est, non est quod vos gloriemini propter crudelitatem vestram, cum potius de Reip. Genuensis principatu legibus aut armis legitimis debuissetis contendere. CL. vir D. Sambucus in Emblematib. de hac cruenta pugna tales versus composuit.*

Qui victor sentit cum victo se periturum,
    Ambitione magis quam ratione tumet.
Quid mihi profuerit vinctus, qui mutua collo
    Vincula molitur, me interimatque cadens?
Sic Elephas stratus complexibus usque Draconis,
    Conterit hærentem mole, ruensque necat.
Ille mihi tandem pretium meritumque triumphus
    Pendit, qui factum non nece, laude beat.
Interdum caussa melius cessisse videmur,
    Dum mors vindictam leniat aut moveat.
Sed tamen è summo vinci, victoria quædam est,
    Conditio servi corrigitur domino.

Usus est quoq; hoc Symbolo Delphinus Titio Comes Tesanæ, cum inscriptione non multum dissimili, VINDICE DEO.

NON

IIII.

NON REVERTAR INVLTVS.

Vincere, vel pulchra laus est occumbere morti,
Sed tremulo à pugna turpe redire gradu.

RHINO-

RHINOCEROS à cornu quod in naso unicum habet, quasi naricornis dici potest. Martialis de gemino cornu licentia poëtica loquitur, cum alterum in dorso potius tuberosum quippiam, nō proprie cornu sit. Taurum Æthiopicū Pausanias lib. v. & libr. IX. vocat, nec apparet Aristotelem huius animalis fecisse in suis scriptis mentionem. Huius accuratam designationem curavimus exprimi ab icone in æs eleganter incisa, ex Hispania nuper allata. Tradit autē Suetonius Augustum Imperatorem primum Populo Romano Rhinocerotem spectandum exhibuisse, quamvis Plinius hoc Pompeio Magno ascribat. Alterum hunc habet hostem Elephas, cum cornu ad saxa limato sese ad pugnā præparet. & in dimicatione cum Elephanto alvum adversarii ut molliorem petat. Eamque pugnam describit quoq; Oppianus lib. II. de Venatione, ac exemplum commemorat Münsterus lib. v. Cosmographiæ, ubi Elephas à Rhinocerote victus succubuerit. Quod si ventrem hostis sui non præoccupaverit Rhinoceros (ut Ælianus refert) proboscide Elephanti feritur, ac dentibus tandem dilaniatur. Hoc Symbolo usus est Alexander, Dux Florentinus, gener Caroli V. Imper. Roman. eo innuens, pro conquirenda nominis gloria, atque insuper ad Imperatoris sui existimationem propugnandam, magno animo se nullum periculum subterfugere, atque eam ob caussam vel præclaram victoriam reportaturum, vel ipsam etiam mortem subiturum esse. Ascriptum fuit dictum Hispanicum, NON BVELVO SIN VINCER; *id est, non discedam sine victoria, alludens ad versiculum Martialis:*

Rhinoceros nunquam victus ab hoste redit.

VIM

V.

VIM SVSCITAT IRA.

Non temere cæcam vir fortis fertur ad iram,
Justa sed indigne læsus in arma ruit.

RHINOCEROTEM nisi admodum irritatum ad iram provocari, & commotum illam ægre deponere, Pierius in Hieroglyphicis annotat, unde excandescentiam vehementem, post lentitudinem irascendi, per hoc animal veteres ex Oro indicasse refert. Quod etiam ex Martiale colligitur, qui hoc de eo epigramma composuit.

Sollicitant pavidi dum Rhinocerota magiſtri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ.
Deſperabantur promiſsi prælia Martis,
Sed tamen is redit cognitus ante furor.
Namque gravem gemino cornu ſic extulit urſum,
Iactat ut impoſitas taurus in aſtra pilas.

Sic quoque viri fortes, nisi valde irritati, & aliqua insigni injuria stimulati, non cito deponunt animi sui moderationem, sed ad justam indignationem nimium provocati, tandem sese acrius incitant, & egregie viros exhibent. Quemadmodum autem eiusmodi heroicus impetus in magnis viris merito locum suum habet, ac laudem quoque meretur, sic absque discrimine non ubique imitandi sunt, sed potius aurea sententia ante oculos habenda, QVO MAIOR, EO PLACABILIOR. *Quod dictum Cl. Vir & J. C. D. Nicolaus Reusnerus in Symbolis Imperatoriis, prolixe explicat. Et Euripides præclarè monet,* ἀσκεῖν σώφρονα εὐεργεσίαν, εἶναι πρὸς σοφοῦ ἀνδρός, *id est, sapientis esse operam dare ut moderate indulgeat iræ. Versus autem integri, unde hæc desumta sunt, leguntur apud Virgilium de Entello, lib. v. Æneid.*

At non tardatus caſu, nec territus heros
Acrior ad pugnam redit, & vim ſuſcitat ira.

NIHIL

VI.

NIHIL DECENTIVS.

Provida magnanimæ si adsit prudentia dextra,
Dic mihi quæ rerum pulchrior esse queat?

PER Leonem, animal generosum & validum, tam sacri quã profani scriptores fortitudinem & robur exprimere voluerunt, sicuti serpens fuit typus prudentiæ & intelligentiæ. Quapropter Albertus Baduarius Nobilis Venetus Leonem, cui circa collum serpens fuit circumvoluta, ostendere voluit, fortitudinem semper esse cum prudentia conjungendam, addiditque græcam inscriptionem, ΟΥΔΕΝ ΚΑΘΗΚΟΤΕΡΟΝ, *id est, nihil decentius nec præclarius. Officium enim prudentis viri est, ut Aristoteles tradit* VI. *Ethic. Nicomachi*: δύνασθαι καλῶς βουλεύσασθαι περὶ τὰ αὑτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, *id est, posse recte in medium consulere de iis, quæ sibi ipsi sunt bona ac utilia. Idem autor 3. Ethicorum vult* ἀνδρείαν εἶναι μεσότητα περὶ φόβους καὶ θάῤῥη, *Fortitudinem esse medium inter metum & confidentiam. In quam sententiam eleganter & breviter D. Bernhardus lib. I. de Consideratione, Fortitudinis matrem vocat prudentiam, & addit paulo post. Bonus circuitus est, si justicia quærit, prudentia invenit, fortitudo vendicat, temperantia possidet, ut sit justicia in affectu, prudentia in intellectu, fortitudo in effectu, temperantia in usu. Præclare etiam Demosthenes in oratione funebri*, ἁπάσης, *ait*, ἀρετῆς ἀρχὴν εἶναι μὲν σύνεσιν, πέρας δὲ ἀνδρείαν, καὶ τῇ μὲν δοκιμάζεσθαι τί πρακτέον ἐστὶ, τῇ δὲ σώζεσθαι. *Universæ virtutis principium quidem esse sapientiam, finem autem fortitudinem, & illam quæ agenda sunt explorare, hanc vero tueri.*

NEC

VII.

NEC CÆSVS CEDAM.

Nunquam, cæsa licet, linquit canis Inda leonem.
Nec licet accisus facta decora bonus.

DE canibus Indicis (quos Aristoteles & Plinius scribunt ex cane & tigride procreari) plures apud veteres autores historiæ leguntur. Diodorus Siculus, & Strabo lib. XV. *commemorant duos canes Indicos miræ ferocitatis Alexandro Magno à Rege Indiæ Sopithe fuisse donatos. Pollux vero unum tantum huius generis à Poro Rege missum scribit. Ælianus, ut & Curtius, quatuor eiusmodi canum meminit, & multa de illis in medium profert. Omnes tamen in hoc consentiunt, istis canibus Indicis natura præ alius esse inditum, ut spretis animalibus minorib. leones inprimis petant, atq; ita obstinate retineant, ut sibi crura potius, nullo clamore edito, abscindi patiantur, quàm feras dimittant. Non aliter viri fortes & virtute præstantes, nihil nisi quod honestum ac laudabile est, constanter sibi imitandum & conservandum statuunt, atque ideo pro patria, pietate & sui nominis fama pugnare constanter student, atque pro iisdem vitam denique profundere, non dubitant. Posset autem (meo iudicio) non inepte huic picturæ quoque accommodari hemistichium istud Virgilianum ex lib.* IIII. *Æneid.* MENS IMMOTA MANET. *Quamvis hac quoque in parte cautio adhibenda sit, ne nos (quemadmodum Cicero* I. *de Officiis monet) offeramus periculis sine caussa, quo nihil potest esse stultius, atque ideo tales homines temerarii & imprudentes à Græcis uno vocabulo nominantur* ῥιψοκίνδυνοι. *Et Cicero pro Roscio Amerino* ῥιψοκινδυνίαν *projectam audaciam nominat.*

AD

VIII.

AD MEDELAM.

Ipse sui est morbi medicus leo: vos quoque Reges
Assentatores pellite sponte malos.

ÆGRO-

AEGROTANTI *Leoni Simiam comestam singulare esse in morbo remedium. Plinius, Aelianus, & plures alii perhibent. Orus vero Aegyptius refert Leonem febricitantem, nam illi febris quartana (si Phila Graeco autori fides est adhibenda) existimatur esse familiaris, simia solere vesci, & illius esu convalescere. Aristophanes in Ranis assentatores & parasitos* δημοπιθήκους, *id est, populares simias, qui alios suis fraudibus decipere consueverunt, non abs re vocat. Constantinus vero Imperator, secundum Aurelium Victorem, tineas & sorices palatii nominare solitus est, quos sane principes & potentiores funditus ex suo consortio removere atq; extirpare deberent. Quod si facerent, tum demum ad saniorem statũ regna & Respub. pervenire possent. Quare etiam Curtius historicus adulatorem perpetuum regum malum appellare non dubitavit, cum eorum opes saepius pessundet & evertat, quam ipse etiam hostis apertus. Et Bias apud Plutarchum rogatus, quaenam bestia omnium maxime esset noxia, Inter feras, respondit, tyrannus, inter cicures adulator. Pierius ex Oro supra indicato, aliam etiam ipsi significationem attribuit, nimirum hoc Symbolo declarari hominem, qui sibi ipsi mederi queat. Unde Doctissimus Constantinus Landus Complani Comes, in explicationibus Romanorum quorundam nummorum, Leonem cum Simia in ore, addito dicto,* SIBI IPSI SALUS, *pro Symbolo habuit, innuens sua doctrina & virtute sibi in rebus adversis facile remedium esse comparaturum.*

MAGNOS

I X.

MAGNOS VANA TERRENT.

Non est ingentis vis expers ulla timoris,
Sic pavet infesto percitus igne Leo.

LEONEM, quantumvis animal ferox, Plinius scribit circumactos rotarum orbes, & cantus gallinaceorum, & omnium maxime ignes timere. Cæterum quod ad primum atque tertium attinet, rem ita sese habere rerum Naturalium scriptores affirmant, secundum vero de gallinaceis nonnihil adhuc esse controversum videtur. Nam nostris temporibus in aula Serenifs. Principis Bavariæ Monacensi unus ex Leonibus, miris saltibus in vicinam cuiusdam domus aream sese demisit, gallinaceorum cantus aut clamores nihil reformidans, atque ipsos una cum pluribus gallinis devoravit. Ut igitur ignis subito & sine caussa Leonem perterrefacit, ita videmus potentioribus vana quadam & abjecta terriculamenta (Græci μορμολύκεια vocant) sæpe objici, quæ ipsos nimis alioqui sese efferentes terreant & in officio contineant. Sed & alii plurimi ex ignorantia quadam sæpe metuunt non metuenda, ut elegantiss. versibus expressit Lucretius:

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt, sic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis, quam
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntque futura.

Adrianus Junius vir doctiss. paulo aliter hac explicat, atq. hoc indicari vult, iram esse quasi malagma Philosophiæ, & vehementissimi affectus impetum non melius sedari, quam huius consideratione, ac inprimis meditatione cœlestis sapientiæ, quæ facis instar mentem nostram illustret, atq. regat. Cuius versus elegantes hic quoq. placuit ascribere.

Getulus leo non sic aliud quam metuit
Tædam flammivomam, qua rabies sæva cadit.
Sidit trux animus vel facibus luciferis
Cœlestis sophiæ, aut supplicii terriculis.

IRAM

X.

IRAM PRVDENTIA VINCIT.

Si licet objecto ſagulo tractare leonem,
Quid tandem eſt, iram nolle domare ſuam?

AIVNT Leonem, iniecto capiti pallio, quo statim acies oculorum illi adimatur, usque adeo feritatem suam deponere, ut etiam vinciendum se homini præbeat. Quam rem Plinius libro VIII. *cap.* XVI. *annotavit, perhibens omnem vim in oculis consistere. Quæ etiam copiose referuntur à Plutarcho in præceptis politicis. Nemo autem hoc Emblema (meo iudicio) melius explicuit ipso D. Chrysostomo in Homilia ad S. Matthæum* IIII. *hoc modo. Leonem quidem mitigas reddisque tractabilem, furorem vero animi tui omni prorsus efficis leone sæviorem. Ponamus iram quoque bestiam esse, quantum igitur ab aliis erga mitigandum leonem studium datur, tantam tu erga iracundiam impende curam, & effice huiusmodi cogitationem mitem ac mansuetam, siquidem hæc fera & unguibus sæviss. armatur ac dentibus. Nisi illam solicite mansuefeceris, cuncta simul disperdet ac lacerabit. Quidam generalius ascribunt,* SVPERAT SOLERTIA VIRES. *Nam validissima & robustissima quæque ingenio & prudentia tandem vincuntur. Quem locum communem egregie tractat Oppianus lib.* V. *Halieuticôn.*

SEMPER

XI.

SEMPER IN METV.

Ardua sunt cuius commissa negocia curæ,
Fac animum usque habeat sollicitudo tuum.

ILLVSTRISS. *Princeps laudatißimæ memoriæ Rodolphus Anhaltinus, ex antiquiß. Ascania stirpe oriundus, cum multis præclaris victoriis tam in Vngaria quam Geldria celebre nomen sibi peperisset, tandem in Italia sub Maximiliano Primo contra Venetos claruit, atque utilem operam illi navavit, tandemq́; Verona (ut fama fert) veneno fuit è medio sublatus. Hic igitur præstantiß. Princeps in suis signis militaribus curavit depingi, virginem timide leoni cibum ex patina porrigentem, addito Germanico dicto*, ALLZEIT IN SORGEN, *cui quidam hoc addidit distichum,*

Nuda à præsidiis ego virgo ministro leoni,
Danda opera est magnis, sed comitante metu.

Quo ostendere voluit, viros prudentes, quibus Reipub. cura est commissa, in perpetua versari solicitudine, & liberalem metum nunquam deponere debere, ne scilicet aliquid negligenter aut temere, secundum Hippocratem, committãt, quo potentiores offendi poßint. Atq; hunc metum Plato lib. III. *ac.* V. *de legibus, plurimum commendat, pudoremq́; ille adjungit comitem tanquam caussam omnis honestatis, ac præterea in dialogo Euthyphrone sive* περὶ ὁσίου *ostendit Socrates, non recte dici à Stasimo Cyprio,* ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς, *id est, ubi timor, ibi & pudor, sed potius, ubi pudor, ibi timor. Est enim alius quoq; metus servilis, qui semper cõjunctus est cum odio, secũdũ Ennium ex Cicerone* II. *de Officiis.*

Quem metuunt oderunt,
Quem quisque odit, periisse expetit.

Admonet etiam hoc Emblema potentiorum favore & gratia caute esse utendum, cum sæpe levi de caussa mutentur,

Gratia fortunam sequitur veluti umbra sereno
Sole aliquod corpus, sol occidit, occidit umbra.

NIL

XII.

NIL INEXPLO-RATO.

Te quoque serpentum sitiunt mala secla ferarum,
Explora & cautus tetra venena fuge.

SÆPE admiratus sum, qui fiat quod in tanta hominum indefesso studio investigandi etiam in remotiss. regionibus varias res incognitas, nihil tamen adhuc certi vel perparum explorati habeamus de ipso Monocerote sic proprie dicto, cum etiam apud veteres autores de illo variæ opiniones reperiantur. Et quamvis alia plurima animalia rara Romani populo spectanda exhibuerint, apparet tamen ex historiis hoc animal nunquam illos ostendisse. Est autem hoc Symbolum desumtum ex veteri nummo, è cuius una parte Monoceros conspicitur, cornu in aquam intingens, ex altera inscriptio, ΝΥΣΑΙΩΝ, *id est, Nysæorum, Indiæ nimirum populorum. Notum autem est, tribui huic cornui hanc peculiarem vim & proprietatem, quod contra pleraque venena sit admodum efficax, unde quidam perhibent, priusquam Monoceros ex aquis impurioribus, quas circa aspides & alia genera serpentum ac venenatarum bestiarum stabulantur, cornu suum in illas immergere & quasi depurgare salubrioresque reddere. Qua similitudine docemur, beneficio sapientiæ atq; laudabilis doctrinæ, in rebus dubiis ac periculosis, posse nos omnes difficultates & remoras, quæ à virtutis & honestatis via avocant, removere, & mala à bonis segregare. Bartolomeus Alvianus Dux militaris Venetus, ascribi curavit in suo vexillo,* VENENA PELLO, *innuens se instar unicornis noxia & venenata animalia fugantis, sua virtute bellica contrariarum partium hostes esse extirpaturum.*

HOC

XIII.

HOC VIRTV-
TIS AMOR.

Quem non vincat amor castæ virtutis & ardor?
Virtus tanta potest, vincat ut illa feram.

PRIMVS quod ego sciam inter scriptores non adeo antiquos huius Symbolicæ potius quã veræ inventionis huius autor est Johannes Tetzes in libro variarum historiarum, qui vixit circa annum à CHRISTO nato M. D. LXXVI. Idem postea tradiderunt Albertus Magnus & alii. Isidorus quidem autor Tetze multo antiquior lib. XII. Etymolog. capit. II. scribit Rhinocerotem amore virginis denudatæ ca. Videtur autem Rhinocerotem cum Monocerote (quod & aliis accidit) per errorem confundere, cum magnum inter has feras sit discrimen. Hi igitur μυθολογοῦντες scribunt, unicornem odore & amore castæ virginis captum, omni ferocitate deposita, ad eam accedere, caputque in eius sinum ponere, atque tandem somno obrutam capi. Quam allegoriam Gesnerus putat inde esse natam, quod rerum Naturalium autores scribãt, unicornem sui generis feras quoque hostiliter persequi, nec aliter cum fœmina assuescere, nisi libidine stimulatam. Typus est castæ & puræ vitæ, qualis inprimis virginibus convenit, quæ non solum hominibus moderatis summopere probatur, sed etiam à ferocioribus magni fieri, & ad se amandum allicere solet. Sic apud Senecam in Hercule furente Lycus quærit à Megara, an,

Objici feris monstris virtutem putet?

Quæ respondet:

Virtutis est domare quæ cuncta pavent.

Nonnullis potius placuit ascribere ad hanc picturam. VIRTVS SECVRITATEM PARIT.

Alii autem, OPTIMA INSIGNIA.

PRE-

XIIII.

PRETIOSVM QVOD VTILE.

Commoda quæ est usu non fama, res pretiosa est.
Displicet hæc paucis, at placet illa magis.

VT cornu Monocerotis non per se in tanto pretio habetur, sed propter ipsius contra venena efficacitatem & utilitatem desideratur, ita monemur in universa vita, non opinione nudæ æstimationis solummodo, sed experientia & usu cuncta esse perpendenda, cum nihil sit in pretio habendum, quod non etiam sit vere utile & fructuosum. Quo præcepto admoniti, merito etiam diligenter sumtus temperare ac metiri debemus, quam enim multis (secundum Socratem apud Platonem) inutilibus & superfluis quoque carere possumus? præsertim hoc nostro superbo atque sumtuoso sæculo, ubi copia rerum non adeo necessariarum, & effusissimi luxus prodigalitate passim omnia, quæ publice quæ privatim in peius ruunt, paulo post (ut timendum) præcipitem casum allatura. Nam aurea ista frugalitas, quam διδάσκαλον σοφῶν καὶ ἀρίστων βουλευμάτων Sophocles nominat, id est, magistram consiliorum sapientum ac optimorum consiliorum, passim spernitur, atque è medio pellitur, è contrario autem crescit πολυτέλεια (juxta veterem Græcum scriptorem Ecphantem citante hunc Stobæo) μητὴρ τῆς ἀκρασίας, αὐτὴ ἡ τῆς ὕβριος, ἐξ ἇς τῶν ἐν ἀνθρώπων κακῶν τὰ πολλὰ, id est, Luxus & profusio est incontinentiæ mater, huius vero petulantia, ex qua multa mala hominibus enascuntur. Describit hoc Emblema C L. vir Joannes Sambucus, & satis magnas vires tribuit cornui Monocerotis, de quo alibi, DEO volente, in peculiari commentario, accuratius disseremus.

TVRBA-

XV.

TVRBATA DELECTOR.

Turbat aquam sitiens cum vult haurire Camelus,
Sic pacem ex bellis, qui lucra fœda sitit.

CAMELORVM duo genera reperiuntur apud veteres, præsertim Aristotelem lib. II. de historia Animalium, & Plinium lib. VIII. cap. XVIII. Bactrianum nimirum sive Asiaticum, & Africanum, illi bina, huic singula tubera in dorso habent. Hoc animal (ut Plinii verbis utar) sitim & quatriduo tolerat, impleturq; cū bibendi occasio est & in præteritū & in futurum, obturbata proculcatione prius aqua, aliter potu non gaudet. Quam proprietatem Ælianus quoq; Elephanti ascribit, cui aquam claram & nitidam esse inimicissimam ait. Eundem profecto admodum homines inquieti, ac turbulenti omnia propter suam utilitatem pervertunt, tranquillitatis publicæ hostes (quorum utinam hodie non tantus extaret numerus) qui omnia sua consilia & cogitata eo dirigere student, ut alios inter se committant, ac bella non necessaria excitent. Et scimus nostris temporibus callidum quendam ducem militarem crebro solitum esse dicere, non nisi aqua bene turbata piscationem esse uberem. De hoc apud Jovium talis legitur historia. Virginius Vrsinus strenuus alioqui bellator, contra aliorum sententiam, etiam suorum gentilium, quo tempore quasi universa Italia contra Gallos conspiraverat, nihilo tamen minus ipse castra Gallica sequi maluit. Atque ideo hoc Symbolo usus est cum Gallica sententia, IL ME PLAIT LA TOVRBLE, mihi turbida placet, sed parum extitit ipsius conatus felix, nam in isto bello gravissimo obsessus Atellæ, in hostium potestatem pervenit, & tandem in carcere Castelli de Ovo Neapoli justas suæ temeritatis pœnas luens, misere interiit.

NIL

XVI.

NIL VLTRA VIRES.

Ne nimium imprudens teneris impone lacertis,
Et fortem sternunt pondera iniqua virum.

INTER

INTER *alias proprietates Camelo hæc quoque ascribitur, quod sponte in genua procumbens (Herodoto etiam lib.* VII. *teste) vel sessionem recipiat, vel aliud onus conveniens admittat. Cumque justum sarcinarum pondus sibi impositum sentiat, rursum sese erigit, & alacriter progreditur, ubi vero nimium sese oneratum animadvertit, aut succumbit aut abjicit imposita. Quo monemur in omnibus rebus esse mediocritatem auream observandam, nam secundum Poëtam,*

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Idemque nos docet Delphicum oraculum, τὸ μηδὲν ἄγαν, *quod Terentius ita exposuit:*

Apprime in vita utile est, ut ne quid nimis.

Ac noster Hippocrates in Aphorismis non minus graviter quam breviter pronunciat. Omne nimium est Naturæ inimicum, quod vero paulatim fit tutũ. Præterea hoc Symbolo docemur, nihil ultra vires temere esse tentandum, sed Horatianum potius istud meditandum,

Metiri se quenque suo modulo ac pede rectum est.

Hyppolitus Cardinalis Estensis Senior eo quoque est delectatus cum inscriptione Hispanica, NON SV FROMAS DE LO QVE PVEDO. *Non plus quam possum tolerabo. Vel* TANTVM QVANTVM POSSVM. *Alii universalius ascripserunt.* RATIONABILE IMPERIVM. *Et extant Germanici in hanc sententiam rythmi satis concinni,*

Lad auff mein Rück/daß ich vermag/
Sonst laß ich ligen/was ich trag.

NEC

XVII.

NEC META NEC ONVS.

Sternit humi, immensum quod pondus iterq́, Camelum,
Sternitur haud fortis laudis amore labor.

PLINIVS libro, sæpius citato, inquit de Camelis. Velocitas inter equos, sed sua cuique mensura, sicuti & vires. Nec ultra assuetum procedunt iter, nec plus instituto opere recipiunt. Quod Symbolum cum priore non male convenit, à contrario sensu desumtum. Quamvis vero alii ad suos amores non tamen inhonestos accommodarint, indicantes nulla ratione à suo proposito sese absterreri posse, tamen ad alias omnes præclaras actiones, invicto animo constanterq; prosequendas & absolvendas, rectè hoc poterit quoque transferri. Quæ virtus græcè propriè vocatur φιλοπονία, id est, industria & amor in laboribus capessendis. Eo Symbolo usus est Vespasianus Gonzaga Dux Sabionedæ, cum dicto, IVVAT EMTA LABORE GLORIA. Quo indicare voluit, se dies noctesq; omni cura in hoc incumbere, ut ex studiis & laboribus suis præclaram laudem ac gloriam acquirere possit, cum græcum proverbium quoque idem subjiciat, ἐκ τοῦ πόνου κλέος. Ex labore gloria. Et Xenophon κύρου παιδείας lib. 1. eleganter hoc quoq; protulit, ἐπικουφίζει ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, id est, Ipse honos leviorem facit Imperatori laborem, quemadmodum Cicero est interpretatus. Ac extat elegans carmen Claudiani in Epithalamio Honorii, quod ostendit laboris impatientem ad virtutis culmen nō ascendere, nec eius optatos fructus capere.

Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hyblæis latebris nec spoliat favos,
Si fronti caveat, si timeat rubos,
Armat spina rosas, mella tegunt apes.

XVIII.

DIVERSVM CONFVSA GENVS.

Cernis ut inconcinnam habet hæc fera longa figuram,
Quicquid agunt stulti, nil habet harmoniæ.

Amelopardalis Græce ac Latine dicta, Æthiopibus Nabis, Arabibus vero ac Turcis Zurnapa, unde vulgare Giraphæ nomen, putatur apud Pausaniam in Bœoticis sive libro IX. esse Camelus Indica. Plinius Julium Cæsarem primum Romæ in Amphitheatro ludis Circensibus spectandum hoc animal dedisse scribit, quod Dion lib. XLIII. Romanæ histor. confirmat, atque ibidem Camelopardalin accurate describit, quemadmodum & Oppianus III. Cyneget. Strabo ac Heliodorus, & inter recentiores Petr. Bellonius lib. II. observationum suarũ, quam ante paucos annos Germania quoq; vidit. Strabo lib. XVI. propter suam asymmetriam & partium inconcinnitatem nihil illi celeritatis tribuit, ac βόσκημα potius esse dicit. Unde Horatius lib. II. epistol. I. ad Augustum fecit,

Diversum confusa genus Panthera Camelo.

Recte autem hac similitudine illi notantur, qui omnia dicunt vel faciunt stulte & confuse, nec ullibi sibi constant, secundum usitatum versiculum,

Dissidet à cunctis sibi qui contrarius ipsi est.

At contra in omnibus rebus commendatur verus ordo & εὐσχημοσύνη ac harmonia mutua, de qua Plutarchus in cõmentario de Musica inquit, ὅτι δὲ σεμνὴ ἡ ἁρμονία καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, Ἀριστοτέλης ὁ Πλάτωνος ταυτὶ λέγει. ἡ δὲ ἁρμονία ἐστὶ οὐρανία, τὴν φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ καλὴν καὶ δαιμονίαν, *id est, porro autem quod Harmonia res sit divina, veneranda & magna. Aristoteles Platonis discipulus his verbis cõfirmat, Enimvero Harmonia res est cœlestis, eiusq; natura divina & pulchra atq; admiranda. Quæ tametsi autor ad Musicam tantum eo in loco referat, tamen de omnibus aliis quæ recte,* εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν *(ut S. Apostoli verbis utamur) recte dici poterunt.*

CUR-

XIX.

CVRRENTI CEDE FVRORI.

Quis furor eſt cæco temere ſe offerre furori?
Cede, parum exſpecta, nec mora, victor eris.

VRVM ἀπὸ τῶν ὀρῶν, id est, à montanis locis in quib. degit, secundum Isidorum, nomen accepit, quem in Hercynia sylva Jul. Cæsar lib. VI. de bello Gallico reperiri ait, & multa de illo Erasmus Stella in libro de origine Borussorum enarrat. Plinius lib. VIII. cap. XV. scribit excellenti vi ac velocitate esse Vros, quib. imperitum vulgus Bubalorum nomen imposuit. Ac inter alios Münsterus in Cosmographia, ubi describit Borussiam, adeo esse feroces perhibet, ut si à venatoribus, qui post arbores latitant, telis & jaculis petantur atque vulnerentur, adeo exardescant in iram & efferantur, præsertim si senserint se esse sauciatos, & hostem ulcisci nequeant, ut crebriore in arbores impetu facto, tandem se quoque conficiant. Sic furores & impetus validi etiam potentiorum, qui nullo consilio innituntur, arte ac prudentia sæpe declinantur ac franguntur, cedendo quidem illis tempestive, & in tutum locum sese recipiendo: idq; Ovidius quoq; monuit hoc disticho lib. I. de remedio amoris.

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Ac nota est Horatii sententia lib. IIII. *carm. Ode* IIII.

Vis consilii expers mole ruit sua.

Oppianus quoque lib. v. Halieutic. hæc fecit,

ὡς ὅτ' ἠνορέης ὅτ' εἴδεος ἔπλετ' ὄνειδος
τόσσον, ὅσον πραπίδων. ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων.

Idest, Nec robur tantum quantum prudentia præstat,
Nec species, stolidæ vires sine mente fatiscunt.

Raro autem hæc duo conjunguntur. Nam, ut recte ait Valerius Max lib. IX. cap. XII. nimio robore membrorum vigor mentis hebescit, quasi abnuente natura utriusque boni largitionem, ne supra mortalem felicitatem sit, eundem & sapientiss. & validiss. esse.

MAIOR

XX.

MAIOR POST OTIA VIRTVS.

Ceu lustris latitant ursi & sua membra relingunt,
Sic meditatur opus doctus in arte novum.

VRsos certo tempore latitare in suis antris, quæ si non alia habere contigit, ex ramorum fruticumq́ cōgerie sibi struunt, impenetrabilia imbribus, molliq́ fronde constrata, in quibus resident & priorum pedum succtu vivunt, eoq́ pinguescunt, Plinius, Oppianus, Ælianus & alii tradiderunt. Vnde etiam Theocritus φωλίδας ἄρκτους, *id est, Vrsos in lustris degentes nominavit. Non aliter etiam ingenia vivida, quo plus recessus & ocii interdum sibi sumūt, eo postea alacrius rursum sese exerunt omniaque peragunt, secundum illud Sophoclis,*

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ ῥέζων μέγα.

Solet enim remissius agere vir magnū negocium tractās. *Quemadmodum autem vita solitaria nimis, & istud* λάθε βιώσας *(contra quod etiam Plutarchus eruditum commentarium conscripsit) intempestive & sine ratione susceptum, præsertim ab illis qui Reip. & Patriæ præ aliis inservire possunt ac debent, non probatur: ita profecto hominum doctorum & ad vitam philosophicam idoneorum secessus honesti minime sunt vituperandi. Quod certe in hac infelicitate nostrorum temporum & tanta animorum distractione privato nemini vitio verti poterit,* φίλον γὰρ πῶς τοῖς ἀθυμοῦσι τὸ ἄμικτον καὶ φιλέρημον, *secundum Gregorium Nyssænum, id est, Gratum enim est quodammodo tristitia affectis locus secretus & solitarius. Ac præclara etiam est sententia Justini Martyris in Epistola ista aurea ad Zenam & Severum,* συνελόντι εἰπεῖν, ὁ θέλων εὖ διάγειν, μήτε ὁράτω πολλὰ, μητὲ ἀκουέτω πολλά. *Vt autem breviter dicam, qui bene vult vitam peragere, neque videre, neq́ audire multa studeat.*

NATV-

XXI.

NATVRA POTENTIOR ARS.

Ars polit, haud fingit, natura utrumque ministrat,
Quantum dissideant, indicat hic catulus.

PLUTARCHUS *in libello* περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, *multa de informi Ursæ fœtu scripsit. Cui etiam astipulantur Plinius, Ælianus, Oppianus & alii plurimi. Aristoteles tamen lib. VI. cap. XXX. hoc distinctius explicat. Fœtum, inquit, minimum pro sui corporis magnitudine Ursa edit, quippe quæ minorem cato, majorem mure parere soleat, nudum, & cæcum, & crurib. propemodũ membrisq; aliis indiscretũ & rudẽ. i.* ἀδιάρθρωτον. *Ac ipse venatores nostros affirmãtes audivi, in utero captæ Ursæ gravidæ suis membris nonnihil distinctos catulos sese reperisse. Commenti autem huius caussam præbuisse quidam existimant catulorum ortus crassissimis secundinis obvolutorum, quas non nisi lambendo diutius mater revellere potest. Usurpavit hoc Symbolum celebris iste pictor Venetus Titianus, quo indicare voluit, in certis quibusdam rebus Artem plus valere quam Naturam ipsam. Quod quidem ut in nonnullis verum esse concedimus, sicuti in arte pictoria & similibus: ita in pluribus aliis locum habere nequit, Naturamq; multo esse præstantiorem quotidie experimur. Et Pindarus ait Olymp. IX.*

Τὸ φυᾷ κράτιστον ἅπαν.

Quod à natura est optimum omne.

Alibi legitur ascriptum, UTINAM PERPOLIATUR, *de operib. nimirum adhuc imperfectis & adhuc absolvendis. Quo pertinet eruditum Epigramma veteris amici mei Georgii Bersmanni de Parthenopeo secessu Virgilii,*

Ut nullo Musis interpellante vacaret,
Parthenopes adiit rura quieta Maro.
Ursaque lambendo catulos ceu format inertes,
Cudebat versus sic poliendo suos.
Assidua docti sua limant carmina cura,
Et sub judicium singula verba vocant.

SERE-

XXII.

SERENABIT.

Quæris cur saliant pluviis? spes certa sereni est.
Hac tu confisus, pelle animi nebulas.

Constat Ursos pluvio interdum tempore, & imbribus cadentibus solere potiss. una colludere & exultari, quasi præsagientes depulsis nubibus auræ serenitatem esse brevi consecuturam. Sic viri fortes & constantes è longinquo sæpe in rebus suis adversis prosperiorem fortunam prospicientes, tantum abest ut abjecto sint animo ac perturbentur, ut etiam spe certa sibi omnia læta polliceantur, istud Horatianum crebro apud se meditantes,

Non si male nunc: & olim
Sic erit.

Nam secundum Ovidium quoque,

Nube solet pulsa candidus ire dies.

Atque ita fortitudinem cum prudentia conjungentes, tanquam ducibus duobus certiss. facile consequemur, ut neque in rebus secundis nimis nos efferamus, neque in adversis desperemus, quod eleganter B. Gregorius Nazianzenus his Græcis versibus exposuit,

μὴ σφόδρα θαῤῥεῖν, μήδ' ἀπελπίζειν ἄγαν.
τὸ μὲν γὰρ ἐκλύει σε, τὸ δ' ἀνατρέπει,
τὸ μὲν κατόρθου, τοῦ δ' ἔχου, τοῦ δ' οὐ φθόνος,
οὐχ ὡς ὁδοῦ τὸ λεῖπον ἀχρειοῖ πόνον.

Ne fide multum, neve despera nimis,
Illud solutos efficit, pessundat hoc,
Hoc corrigens, illud tenens, reliquam sine
Livore rectius peragrabis viam.

Huc pertinent egregia scripta de Tranquillitate animi, quorum tam sacri quam Philosophici autores non pauca posteritati reliquerunt, & in manibus omnium versantur.

VIO-

XXIII.

VIOLENTA NOCENT.

Ut favus exitio est Urso, sic sæpe malorum
Autorem illaqueant visque dolusq; suum.

DE Vrsis hæc quoque Plinius litteris tradidit: oculi eorum hebescunt crebro, qua maxime caussa favos expetunt, ut convulneratum ab apibus os levet sanguine gravedinem illam. Et Solinus inquit, nihil avidius quam mel captant, atque ideo alvearibus ubique insidiantur. Narrant autem aliquando accidisse, ut Vrsus cupiem alvearium in quercu veteri invadere, atque inde mel auferre, ita valide pedem anteriorem in ramum sese reflectentem impulerit, ut inde rursum sese liberare neutiquam potuerit, & hoc modo detentum & captum fame periisse. Accommodabit sibi recte hoc Symbolum quispiam probus ac innocens, qui contra aliorum violentiam & injustitiam qui seipsos sæpe evertere & in suam perniciem ruere solent, præter omnium opinionem conservatur, quod Lucretii egregii versus nobis subjiciunt,

Circumretit enim vis atque injuria quenque,
Atque unde exorta est, ad eum plærunque revertit.

Nec non Horatius hoc præclare exposuit,
lib. III. *carm. Ode* IIII.

Vis ingenii expers mole ruit sua,
Vim temperatam Di quoque provehunt
In majus, iidem odere vires
Omne nefas animo moventes.

Ludovicus Contilis in suis Italicis Symbolis, vel potius (ut vocant) Impresis adjecit hoc dictum. SIC *V*IOLENTA.

IN

XXIIII.

IN VTRVMQVE PARATVS.

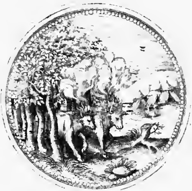
Ferre jugum, jugulumq́, dare, est bos aptus utrinque,
Sic pia turba facit, grata DEO referens.

EX antiquo nummo Julii Cæsaris, in cuius altera parte bos ad sacrificia destinatus stans ante aram exprimitur, cum inscriptione IOVI OPT. MAX. SACRVM, hoc Symbolum videtur habuisse suam originem. Hic vero autor illius addidit quoque aratrum, cum hoc animal potiss. ad opera rustica expedienda, aptum natum esse nemini sit dubium. Unde in nummis tàm Græcis quàm Latinis per boves vel tauros Coloniarum deductiones intelligebant, sicuti quoque rei frumentariæ fuere insignia. Quod ex Varrone quoq; discimus, oppida (inquiens) condebant in Latio Hetrusco more multa, & junctis bobus, id est, tauro & vacca interiore aratro circumagebant sulcum. Hoc convenit in illos, qui non solum pietate ac religione, ac omni laudabili doctrina cupiunt excellere atque aliis præire (quod per sacrificium cum bove peractum ostenditur) sed etiam aliis pluribus laboribus, sicuti bos arans, indefesso studio hominibus usui esse atque inservire student. Ascripsit autem inprimis hoc Symbolum sibi (ut Hieronymus Ruscellus refert) Onophrius Bonfinius Veronensis ordinis Augustiniani Cœnobita, vir admodum laboriosus, ut multa tam sacra quam profana scripta ab ipso composita testantur, inter quæ præclarum quoque illud opus descriptionis totius Italiæ, ad imitationem Pausaniæ, Strabonis & aliorum confecit, quod nuper ex Italica in Latinam linguam conversum quoque extat & à pluribus legitur.

TERROR

XXV.

TERROR ET ERROR.

Fraudem fraude, astum non fallere dedecet astu.
Sæpe timore timor truditur, arte dolus.

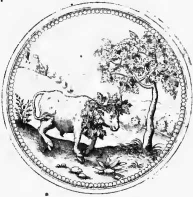
LIVIVS *lib.* XXII. *memorabilem historiam memorat de Hannibale in angustiis ad Casilinum à Fabio Max. cunctatore incluso, quem ipsum tamen alioquin prudentissimum ducem militarem, mira arte & ingenioso strategemate deceperit, commentus (ut Livius loquitur) ludibrium oculorum specie terribile ad frustrandum hostem. Faces enim undique ex agris collectas, fascesque virgarum & arida sarmenta prælıgari curavit cornibus boum, quorum ad duo millia fuere, atque primis tenebris noctis, accensis cornibus armentum in hostes, jussu ipsius, concitatum fuit. Interea illi qui ex Romanis ad transitus saltus insidendos locati fuerunt, circumventos se esse existimantes, præsidio excesserunt: atque ita Hannibal ex illis faucibus evasit, & in agro Alifano securus castra posuit. Apparet itaque ex hac historia inter præcipuas boni ducis militaris virtutes hanc non esse postremam, ut si quando se tempore locoque ac aliis in rebus hosti suo inferiorem videat, neutiquam tamen plane desperet, sed in omnem occasionem intentus non minus arte & ingenio, quam aperto Marte adversario suo terrorem simul & errorem incutiat, & hoc pacto se & suos incolumes conservet, & ab omni periculo tutos præstet. In qua tamen parte nimis callida atque multo etiam magis perfida consilia locum habere non debent. Unde etiam apud Virgilium lib.* II. *Æneidos ironice potius (ut quidam interpretes volunt) quam vere ex sententia autoris dicit Chorabus,*

—— Dolus an virtus quis in hoste requirat?

MVTA-

XXVI.

MVTATVS AB ILLO.

Corniger ut blandus fit amictus fronde: at inertem
Frugi vix facias, ni bene pressus eat.

PLVTARCHVS *in Sympoſiacis lib.* VI. *cap.x. de tauro ad ficũ manſuefacto hæc litteris prodidit. Equidem ſpiritum validum & vehementem in fico exhalare, cũ viſus plane teſtatur, tum id* ꝙ *de tauris fertur, ſcilicet ficui alligatum taurũ etiam ferociſs. quieſcere, tactumq́; admittere & omnino ferociã quaſi langueſcentẽ deponere. In acrimoniam tamẽ arboris major pars cauſſæ collata eſt. Plinius vero lib.* XXIII. *c.* VII. *ſicuti Orus quoq;, hoc potius Caprifico aſcribit: & quidem collo eorum hanc circumdatam (ut pictura repræſentat) mirabili natura compeſcere tauros ait, ut immobiles præſtet. Cuius proprietatis cauſſam Cælius Calcagninus lib.*11 *quoq; inveſtigare conatur. Sic frenum petulantiæ eſt ſæpe adverſa fortuna hominibus reb. ſecundis nimis ſeſe efferentib. vel aliis vitiis impune indulgentibus, & idem quoq; præſtat doctrinæ ſanioris inſtitutio, & ad virtutem ac honeſtatem aſſuefactio, quibus animi hominum effrenes ad modeſtiam & manſuetudinem reducuntur, quod præclare Horatius lib.*1. *epiſt.*1. *ad Mecœnatem ſubjecit his verſibus,*

Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſsit,
Si modo culturæ patientem præbeat aurem.

Qui ſimiliter lib. II. *Serm. Satyra* III. *introducit Polemonem Athenienſem perdita luxuria adoleſcentẽ, qui ebrius & coronatus forte ingreſſus ſcholam Xenocratis, cum Philoſophus hic acriter de induſtria eſſet in luxuriã invectus, coëgit pœnitentia ductũ oratione ſua Polemonẽ, ut depoſita priore mala vita philoſophiæ ſerio operam daret, qui etiam eidem Xenocrati poſtea ſucceſſor fuit datus. Ait autẽ poëta de ipſo* —Potus ut ille

Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.

NEMI-

XXVII.

NEMINEM ADMITTO.

Solus opima tenet bos pascua, parta tuetur,
Tu quoque sic dotes solus habeto tuas.

BOs dicitur taurus castratus, hoc modo tam ad opera rustica quam ad saginã magis idoneus, quem Plinius etiam nominat socium laboris agriq́; culturæ. Et Aristoteles in Oeconomicis βοῦν ἀντὶ οἰκέτου τοῖς πένησιν εἶναι: inquit, id est, Loco servi bovem esse pauperibus. Perhibent autem boves ferociores & magis generosos hoc quoq; habere proprium, ut in pascuis & pratis quempiam locum peculiarem occupent, nec alios facile admittant. Ac descripsit graphice huiusmodi boum impatientium consortis pugnam Oppianus lib. II. Cyneget. Usus autem est hoc Symbolo Rex Poloniæ Stephanus Batorius magnanimus & prudens admodum, nec non litteratus Princeps, satis quidem apposite, cum pascuis simul & bobus ista regio abundet, non obscure innuens, se ad Regni illius possessionem, magnis laboribus & periculis acquisitam, nullum facile socium esse admissurum, cum secundum Thyestem apud Senecam,

Non capiat regnum duos.

Et alibi apud eundem.

Nec regna socium ferre, nec tædæ sciant.

Idemq́; Lucanus affirmat lib. I.

Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

Illustriss. Princeps Maximilianus Sfortia Dux Mediolanensis, eodem Symbolo delectatus est, cum inscriptione, MELIORA QUAERO: Volens significare forsitan, se instar bovis, in pascuis semper optima quæque quærẽtis & seligentis, consiliis quoque melioribus & prudentioribus cupere frui, quidam tamen opinati sunt, tacite hoc Symbolo eum innuisse, se adhuc regionem adhuc uberiorẽ appetere.

TER-

XXVIII.

TERRESTRIA FLAMINA VETANT.

Non remoratur equum vis venti assurgere in auras,
Virtutis nec sors aspera tardat iter.

IN antiquis numismatibus equus ad currendum se incitans, summam rei celeritatem & alacritatem Symbolice exprimit. Montis vero ascensus acclivior & asperior, virtutis iter difficile quidem, quo tamen ad veram gloriam tandem perveniatur, denotat. Venti autem procellosi, equi cursum remorantes, omnis generis adversitates, & impedimenta plurima, quæ viros probos & virtutis amantes à præclaro suo proposito avertere vel saltem aliquantisper detinere solent, non male significant. De quo Euripides quoque in supplicibus queritur,

πολλοὶ γεγῶτες ἄνδρες οὐκ ἔχουσ' ὅπως
δείξωσιν αὑτοὺς τῶν κακῶν ἐξουσία,
Multi viri nati honesto loco non possunt
Seipsos palam ostendere, propter malorum potestatem.

Itemq; Menander deplorat,

——— ὡς ἄδικον, ὅταν ἡ μὲν φύσις
ἀποδῷ τι σεμνόν, τοῦτο δ' ἡ τύχη κακοῖ.
Quam injusta res, cum natura quidem
Egregium aliquid contulerit, fortuna autẽ hoc depravat.

Nihilominus contra omnes insultus & procellas graviores, à via virtutis nunquam abscedendum, ac fortiter resistendum, donec superatis omnibus malis optatum finem consequamur. Quod Cicero quoque monet lib. III. Tusculanar. Quæstion. Nulla (inquit) potest esse diuturna gloria, quam labor strenuus ac indefessus primum non antecesserit. Quo pertinent Propertii lib. IIII. Eleg. versus elegantes.

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires,
Non juvat ex facili lecta corona jugo.

Fuit autem hoc Symbolum usurpatum à doctiss. Italo Ludovico Dulce, cuius multa scripta præclara potiss. in lingua sua extant.

AD

XXIX.

AD MELIORA.

Fortis equi virtus primis se prodit in annis,
Nec latet excelsi vis generosa animi.

De equorum laudabilium notis inter alios plures versus Virgilii III. *Georgic. hi quoque leguntur,*

Continuo pecoris generosi pullus in arvis
Altius ingreditur, & mollia crura reponit.

Quos & Oppianus exprimere studuit in lib. I. *Cyneget. Et ab eiusmodi pullo generoso & spem magnam concitantē de se apud alios, atque in latis pascuis exultantē, adhuc in adolescentia (ut conjicio) sua Symbolum elegit hoc illustris Nicolaus Bathorius, Comes Sacmariensis (cuius prosapia celeberrima ac antiquissima multos semper viros praestantiss. protulit) quo sese ob* εὐφυίαν καὶ εὐζηλίαν *ad praeclara facinora peragenda seipsum incitare, & magni animi spem de se exuscitare voluit, atque id quidem paulatim & suo temporē, non instar ingeniorum quorundam nimia cupiditate celeriter evolantium, & rebus arduis intempestive se ingerentium, cum magna sui nominis infamia. Nam, ut Accius poëta in colloquio ad Pacuvium apud Gellium lib.* XIII. *cap.* II. *dicit, quod in pomis est, itidem in ingeniis esse aiunt, quae dura atque acerba nascuntur, post fiunt mitia & jucunda. Sed quae gignuntur statim vieta & mollia, atque in principio sunt vivida, non matura mox fiunt putrida. Dixerat autem Pacuvius sibi duriora paulum & acerbiora videri, quae scripsisset Accius in Tragaedia sua Atreo, quam ei recitaverat. Quintilianus etiam libro* I. *Institutionum* Oratoriar. *de talibus ingeniis antē tempus sese ostendentibus recte ait: Ingeniorum veluti praecox genus non temere unquam pervenit ad frugem.*

X X X.

ANIMO PETIT IMA PROFVNDO.

Totus equus naso ceu fertur anhelus in undam,
Præsenti adversis obvius ito malis.

INTER alia boni & generosi equi laudabilia signa non postremo loco hoc quoque esse scimus, quod sitibundus inter bibendum non primis tantum (ut dicitur) labris, sed subito profunde satis caput supra nares usque, in aquam immergat. Quod Plinius quoq; retulit lib. VIII. *cap.* XLIX. *Quo acrior equus est, eo altius in bibendo nares mergit. Sic quoq; viri fortes ac bellicosi, quo majora pericula ipsos circumstãt, & plurib. difficultatib. urgẽtur, eo acriores & alacriores redduntur, ac intrepide admodũ pergunt ad id quod sibi proposuerunt, ut scilicet virtutis ac industriæ suæ specimẽ illustrius ac laudabilius exhibere possint. Unde apud Lucanum lib.* IX. *Cato exercitum in Libyam ducturus inter alias egregias cohortationes militibus hæc quoque suggerit.*

—— Serpens, sitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris,
Lætius est, quoties magno sibi constat honestum.

Et Claudianus præclare.

Vile decus, quod non erexit prævius horror,
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.

Ob quam caussam familiare sibi hoc Symbolum esse voluit fortis & strenuus bellator, ac eques celebris, Bernhardinus de Cardina Neapolitanus, qui in multis ac gravibus bellis, quibus interfuit, & præclare præfuit, omnibus posthabitis periculis aut laboribus officium boni militis præstitit, & magna alacritate hostibus suis sese opposuit, atque semper eximiam inde reportavit laudem.

HÆC

XXXI.

HÆC VERA POTENTIA EST.

Affectus quisquis mentis moderator habenis,
Fertur equo domito, qui vagus, ille fero.

*P*LATO *in Phædro sive in dialogo de pulchro, proponit elegantem similitudinem de duobus equis, quibus omnis generis cupiditates & appetitiones significare voluit, quæ si rationi obtemperent, bonæ, sin minus, pravæ evadant. Quare si ira, superbia & alia vitia Rationis rectæ quasi vinculo non coerceantur ac constringantur, homo suæ potestatis esse amplius nequit, sed efferatur in omnes partes & extra se rapitur. Contra secundum Claudianum in Panegyri Mallii Theodori,*

—Diis proximus ille est,
Quem ratio, non ira movet.

Est autem Ratio (ut eam describit eruditiss. Lipsius lib. I. *de Constantia) nil aliud quam de humanis divinisque, quatenus tamen eæ ad nos spectant, rebus, verum judicium ac sensus. Et Cicero lib.* I. *de Officiis dicit, Ratio præsit, appetitus obtemperet. Quæ magis theologice explicat Chrysostomus in Homil.* V. *ad Isaiam. Anima habenas laxans cupiditatibus extra rationem positis, quovis rapitur, nec aliter quàm equus ferociens, ubi frenum ore, sessorem tergo excussit, fertur quovis vento velocius, omnib. obviis intolerabilis. Timore itaque* DEI, *quæ est vera ratio Christianorum, undique constringenda, & intra suos limites continenda. Franciscus Tertius Bergomas in Genealogiis Serenissimæ Domus Austriacæ, cum iconibus Principum magna solertia in æs incisis, hoc Symbolum attribuit Luitfrido Comiti Habspurgensi Nono.*

DOMI-

XXXII.

DOMINO SERVIRE GRATO.

Gratus equo ut fuerit, magnus docet ille Macedo,
Ornat honore novo, condidit huic tumulum.

*APVD veteres maximæ commendationis fue-
runt equi Theſſalici, quibus bovilli capitis no-
tam incolæ inurebant, à qua dictos volunt Bu-
cephalos, non quod capite bovis eſſent præditi.
Fuit autem* κατ᾽ ἐξοχὴν *ita nominatus Equus Alexandri
Magni & ipſe Theſſalicus, qui nullum alium quam Regem
ipſum ſeſſorem admittebat. Qui cum in prælio, quo Alex-
ander Porum Indiæ Regem vicit, fuiſſet interfectus, in
memoriam grati animi ad Hydaspim fluvium Indiæ, ur-
bem Bucephalam ab ipſo ſic denominatam condi juſſit, ut
teſtantur Stephanus de Vrbibus, & Plinius lib.* VI. *cap.* XX.
*Quod exemplum nobis proponitur illuſtre, ut, ſecundum
Senecam in libro de Beneficiis, beneficiorum memoriam
non ſinamus ullo pacto ſeneſcere, immo gratitudinem
quandoque non ſolum ad homines, ſed etiam ad animalia
bene de nobis merita ſe debere extendere. Alii ſolo
Bucephalo quaſi ferociente utuntur, addito dicto :* INDI-
GNOS INDIGNOR. *Nam quemadmodum Alexander
Magnus tantum fuit dignus habitus ab iſto equo, ut eum
reciperet ſeſſorem, ita quoque generoſus animus omnia re-
ſpuit præter virtutem & honeſtatem, nec unquam pravo-
rum conſuetudinem admittit. Quandoquidem (ut Xeno-
phon* ἀπομνημ. α' *ſcripſit)* ἡ μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλία, ἄσκησίς ἐστι
τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσις. *Bonorum quidem con-
ſuetudo virtutis exercitatio, pravorum autem, illius de-
ſtructio atque everſio eſt.*

STVL-

XXXIII.

STVLTVS ALIENA REQVIRIT.

Incertis inhiat, certißima ſpernit avarus.
Ceu præſente alium lynx cupit ipſa cibum.

LUPUM *cervarium (quam appellationem hodie retinent Rheti, Sabaudi & Illyrii) vocamus illam feram, quam nostri,* Luchß *nominant, quod vocabulum videtur cum lynce convenire, estq; sic dictus, quod cervos soleat infestare, vel quod hinnulos (secundum alios) suis maculis imitetur. An* θῶς *sit græcorum, adhuc disputatur: tametsi Gaza contra sententiam Gesneri ita lupum cervarium verterit. Plinius perhibet, quamvis in fame mandenti si respexerit, oblivionem cibi subrepere, digressumq; quærere alium, & ita, ut Solinus refert, immemor præsentis copiæ, it quæsitum quam reliquerat satietatem. Quod pariter avaris & ambitiosis sæpe contingere solet, qui dementati vana spe fortunæ uberioris præsentia commoda per stultitiam negligunt, cum meminisse deberent Hesiodei versus,*

νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.
Stultus est, qui certis relictis, sectatur incerta.

Itemq; Sophocleæ sententiæ in Thyeste.

τῶν ἀμηχάνων δ᾽ ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τῶν παρόντος ἀμπλακεῖν,
Non possibilium cupiditas
Multos fecit præsentibus frustrari.

Tractat idem Emblema sive Symbolum (nam diverso respectu utrique accommodari poterit) Alciatus quoque in Emblematis. Apud Scipionem Amiratum Italicum scriptorum additur dictum: QVOD TIBI DEEST MIHI OBEST. *Et apud alium,* UTINAM SIC IPSE FOREM. *Quæ ad ea, quorum recordatio est molesta, & libenter vellemus oblivisci, recte applicari poterunt.*

INSPI-

XXXIIII.

INSPICIT ET ASPICIT.

Et muros penetrant fulgentia lumina Lyncis,
Et ſecreta acies perſpicit ingenii.

LYNCES scribit in Æthiopia reperiri Plinius, Lupos vero cervarios in locis Septentrionalibus. Videtur tamen esse animalia cōgenera, & utrique attribuunt scriptores visum acerrimum, pellisq́; varietatem. His feram non absimilem tradunt inveniri in Suetia circa Helsingiam, circa collū potiß. maculosam, quam sua lingua nominant **Rattluchß.** *Plutarchus in libello contra Stoicos scribit, creditum fuisse de Lynceo quodam, quod saxa quoque & arbores oculorum acie penetraret : κεῖνος γὰρ ἐπιχθονίων πάντων γένετ' ὀξύτατον ὄμμα, ut ait Pindarus hymno x. Neme. & Horatius 1. epist. ad Mecœnatem.*

Non poſsis oculo quantum contendere Lynceus.

Hæc nonnulli ad hanc feram transtulere, quod tamen fabulosum pluribus & nimis ὑπερβολικὸν esse videtur, nihilominus eleganter accommodari ad aciem mentis singularem, & ingenii acumen & perspicacitatem poterit, quæ Græcis est ἀγχίνοια, eximia & admodum utilis, si ad res laudabiles adhibeatur : è contrario vero plurimum nocens ac perniciosa, ubi tam egregio ac divino dono ad futilia homines perperam abutantur. Tribuit autem hanc quoque laudem Cyro Xenophon lib. 1. in eius παιδείᾳ, ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, Quæcunque alii interrogassent, ad ea propter ingenii celeritatem promte respondit. Præposuit suis libris hoc Symbolum Ioannes Baptista à Porta Neapolitanus, tacite eo ostendens, se præ aliis conari Naturæ arcana & maxime abscondita investigare atque aliis communicare, de quo ipsius studio aliorum esto judicium.

MINVIT

XXXV.

MINVIT VINDICTA DOLOREM.

Perſequitur ſobolis raptorem concita Tigris,
Et ſæpe eſt magnis ultio grata viris.

TIGRIDEM apud Hircanos & Indos ferunt animal esse miræ velocitatis, ac maculosum, teste Plinio. Autores rerum Indicarum, qui nostro sæculo floruerunt, inter quos Oviedus & Petrus Martyr non postremi habentur, hanc feram describunt, & leoni quoque parem vel majorem faciunt. Pausanias in Bœoticis suis lib. IX. putat Mantichoram Indorum esse. In nostris regionibus an sit visa dubitatur. Ælianus cum Plinio ait φιλότεκνον, id est, sobolis esse amantem in hoc genere fœminam, usque adeò ut ad naves usque prosequatur venatores, eosq́; cogat catulos interceptos rursum unum post alterum abjicere. Pierius vero in Hieroglyphicis memorat, venatorem cōscensa navi vix duob. vel uno tantum catulo ablato aufugere, in continenti post se equo relicto: in quem Tygris omnem ultionis sævitiam convertens eum totum discerpat. Ex quo videmus, vindictæ cupiditatem minuere non solum in feris sed in hominibus quoq́; dolorem solere, præsertim in iracundis & vera pietate minime imbutis, quæ nos multo aliter instruit, ac DEO vindictam esse relinquendam monet. Quæ poëta Ethnicus Juvenalis quoque nonnihil intellexit, ubi inquit,

At vindicta bonum vita jucundius ipsa est.

Et statim addit.

Nempe hæc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia caussis,
Quantulacunq́ue adeo est occasio, sufficit iræ.

Tandemq́; egregie concludit.

Semper & infirmi est animi exiguique voluptas
Ultio, continuò sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam fœmina.

FALLI-

XXXVI.

FALLIMVR IMAGINE.

Ambigua splendens nos fallit imagine forma,
Fallitur ut vitreo Tigris acerba globo.

De Tigride Ambrosius VI. *Hexaemero cap.* IIII. *& Albertus de animalibus hæc quoque litteris mãdarunt. Venatores quidam sphæras vitreas insequentibus matribus catulorum, quos rapuerunt, obiiciunt, quas illæ intuentes imagine quam ipsæ reddunt, ita decipiuntur, nam catulos subesse putant, quod sphæra moveatur, ceu vivum animal in se continens. Sed cum tandem pedibus sphæram Tigris confringit, ut catulo potiri queat, delusam se videns pergit insequi. Illi alias subinde sphæras obiiciunt, deluduntq́; feram, donec tuto ad urbes vel naves evadant. Ex quo Claudianus fecit,*

Vitreæ tardatur imagine formæ.

Atque inter recentiores poëtas vir doctiss. Petrus Angelius Bargæus lib. III. *Cynegeticorum,*

Speculo persæpe eluditur, ut se
Inspexit, natosque illic decepta putavit
Esse suis caveis & iniquo carcere clausos.

Sic nimis crebro in nostris rebus, secundum Simonidem, τὸ δοκεῖν καὶ τὴν ἀλήθειαν βιάζεται, *opinio etiam ipsi veritati vim facit, &, ut Theognis ait,*

πολλάκι τὴν γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι.
Et mentem species fallere sæpe solet.

Vel, ut præstantiss. Hospitalis in quodam carmine fecit,

Et veri specie nos ludit opinio falsa.

Quod inprimis in vera pietate & religione Christiana summopere est fugiendum, ut Basilius Magnus multis verbis monet in Homilia ἐν λακίζοις, *qua hoc loco ascribere nimis longum foret.*

ALLI-

XXXVII.

ALLICIT VT PERIMAT.

Luxuriem juvenes, malefidos ſpernite amores,
Nam necat illectas Pardus odore feras.

PANTHERA à Græcis secundum Varronem dicta est ab omnifaria feritate, cuius sexum quidam distinguunt, ut marem Pardũ, fœminam Pardalim vocent. Panthera latinis vocatur Varia, à pellis varietate. Africanæ quoque nominantur, cum in hac regione inprimis reperiantur, nunquam in Europa. In picturis & sculpturis veterum Pantheras, Leopardos, Tigrides, & Lynces, ut cognata animalia, non facile semper est invicem discernere. Nota autem nostris quoque temporib. est Panthera, ad quam refertur Leopardus. Legitur apud Plutarchum in commentario de solertia animalium, ad Pantheram pleraq; accedere animalia, suavitate odoris illecta, & maxime Simias. Idemq; testatur Aristoteles, Solinus, Ælianus & Plinius, qui postremus hæc clarius exponit, ubi sic scribit: Ferunt odore earum mire solicitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri, quamobrem eo occultato reliqua dulcedine eius corripiunt. Quare sapientes Ægyptii (ut Orus scribit) hominem sceleratum & malitiosum designaturi, qui animum suum subdole occultet, Pantheram alia animalia persequentem pingebãt, vitium profecto ut max. detestandum, sic hodie nimis usitatum: de quo Cicero III. Verrina orat. Nullæ sunt, inquit, occultiores insidiæ quam hæ quæ latent in simulatione officii: ac li. I. de Off. recte ait, Nulla est totius injustitiæ capitalior quam eorum qui tum max. fallunt, hoc tamen agunt, ut boni viri esse videantur. Et extat Dionis Chrysostomi libellus περὶ ἀπιστίας. Alii generalius ad omnia genera voluptatis pravæ referunt: de quibus Silius Italicus,

nec irâ deûm tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola nocet animis illapsa voluptas.

HAVD

XXXVIII.

HAVD MVTA-BITVR VNQVAM.

Callida si varios sibi Pardalis exuit orbes,
Exuet & mores mens scelerata malos.

APVD S. Prophetam Hieremiam cap. XIII. graviss. legitur increpatio, ubi ait, Si mutare potest Æthiops cutim suam, aut pardus maculas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Id quoque Gregorius Nazianzenus breviter repetiit, πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδὲ αἰθίοψ τὸ μέλαν. Pardalis non deponit maculosum istud, nec Æthiops nigredinem. Notantur autem inprimis hac similitudine homines præter modum perverse mali & improbi, quorum subdoli & fallaces mores plane in naturam (ut dici solet) abierunt, nec salutaribus admonitionibus locum ullum concedunt. Definit autem Ambrosius in Hexaemero malitiam, id est, μοχθηρίαν, esse mentis atque animi depravationem deviam à tramite veritatis. Ac Cicero III. lib. de Natura Deorum: vult esse versutam ac fallacem rationem nocendi. Quæ etiam præclare explicat idem Nazianzenus, ὅλως (inquiens) ἀσυλλόγιστόν τι καὶ πονηρὸν πρᾶγμα ἡ μοχθηρία, καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ τοὺς πονηροὺς βελτίους ποιήσειεν, id est, profecto res est rationis expers improbitas sive malitia, nec quicquam est, quod pravos efficere possit meliores. Quod de illis intelligitur, qui emendationem nullam volunt admittere, ac dati sunt, secundum S. Paulum, εἰς ἀδόκιμον νοῦν, id est, reprobam mentem, quæ res profecto omnium quæ cogitari potest, est miserrima: nam eiusmodi deplorati homines (teste S. Petro) ταχινὴν ἀπώλειαν, id est, velox exitium sibi accersunt.

XXXIX.

AVT CAPIO AVT QVIESCO.

Advigila, prensa, momento occasio constat,
Elapso hoc, frustra quod facis, omne facis.

GESNERVS *& alii, qui de Animalibus scripserunt, annotarunt hæc duo vocabula, Pardi ac Leopardi, interdum ab autoribus promiscue accipi, cum quidem nomen Pardi ante Lucanum & Plinium vix in usu fuisse deprahendatur, sed Pardalis de utroque sexu sumebatur. Leopardi vero denominatio adhuc est recentior, cuius ante Julii Capitolini aut Ælii Spartiani tempora nemo (quod ego sciam) meminerit. Significat autem proprie feram natam ex Leæna & Pardali. Paulus Venetus lib.* III. *refert magnum Tartarorum Chan sive Imperatorem venationis esse studiosum, & equo insidentem secum ducere Leopardum cicuratum, quē in cervos & damas emittat. Estq́ apud plures Principes & ipsum Imperatorem nostrum hæc venatio adhuc quoque usitata. Ac tale est ingenium Leopardi, ut nisi intra paucos saltus (aliqui ternos statuunt) feram vel leporem assequatur, ira efferatus recedat, quem venator haustu sanguinis ex lagæna, vel frusto carnis placare solet. Ælianus aliam historiam de Leopardo, sese simulante mortuum & ita Simias illi insultantes devorante, prolixam admodum recitat. Usurpavit hoc Symbolum Senator præcipuus Venetus Jacobus Superantius (cuius gentile insigne quoque est Pardus) qui summis in sua Repub. honoribus perfunctus, tandem fortunam parū propitiam expertus est. Significare autem eo voluit, celeritatem & industriam in rebus arduis peragendis admodum esse necessariam, quæ si non habeat locum, quiescendum & optatiorem occasionem esse expectandam. Bargaglius Italicus scriptor addit,* AVT CITO AVT NVNQVAM. *Vel,* AVT CITO, AVT SPERNO, *eodem ferme cum priore sensu.*

NVL-

X L.

NVLLIS FRAVS TVTA LATEBRIS.

Dispereat fraus ficta dolis, candorq́ triumphet,
Tandem illa opprimitur, ceu latebris coluber.

CERVVM

CERVVM *dicunt nominari* ἔλαφον *quasi* ἔλοφον, διὰ τὸ ἕλκειν τοὺς ὄφεις, *quod attrahat serpentes, vel* ἀπὸ τοῦ ἐλαύνειν τοὺς ὄφεις. *quod serpentes abigat. Plinius narium spiritu dicit extrahere renitentes, quod Ælianus quoque asserit, addens eos etiam à cervis devorari. Idem Lucretius lib.* VI. *refert,*

Naribus alipedes ut cervi sæpe putantur
Ducere de latebris serpentia secla ferarum.

Nec aliter Nicander in Theriacis, & Basilius Magnus in Hexaemero. Ac secundum Oppianum II. *Cynæget. &* II. *Halieut. & alios, cervi & serpentes mutuo odio tantopere flagrãt, ut etiam cornu cervinum, secundum Dioscoridem, Scholiastem Apollonii lib.* II. *& Ælianum, suo suffitu abigat serpentes. Potest autem primum intelligi generaliter hoc Symbolum, de hominibus fraudulentis, & perversis simulatoribus, qui tametsi aliquantisper tanquam in antris suis & cæcis recessibus latitent, tandem veritatis tamen vi ac potentia inde extrahuntur atque ab illa conficiuntur. Sic Peregrinus dictus quidam Philosophus, teste Gellio lib.* XII. *cap.* IX. *dicere solebat, errare eos qui spe & fiducia latendi peccent, cũ nulla sit perpetua peccati latebra, eorũq; falsæ opinioni hos Sophoclis versus opponebat,*

πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν. ὡς ἅπανθ' ὁρῶν
καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος.
Nihil occulta ad hæc, quando cuncta tuens,
Et cuncta audiens, omnia revelabit dies.

Posset quoq; particulatim princeps aliquis, scelerum vindex justissimus & improborum hostis acerrimus, ad aliorum terrorem eiusmodi Symbolo uti, qui sit secundum Euripidem (citante hos versus Stobæo)

τοῖς μὲν δικαίοις ἔνδικος· τοῖς δ' αὖ κακοῖς
πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.
Iustis quidem æquus & justus: malis vero
Omnium maximus hostis in terra.

HINC

XLI.

HINC DOLOR, INDE FVGA.

Omnem tolle metum, mentem nec anxius urge,
Læsus enim frustra spicula fixa fugis.

Qvi animi æger & multis curis atque ærumnis affectus, arbitratur non alia ratione se posse dolori mederi, atque mentis inquietudini consulere, quam hinc inde vagando & discurrendo, interea vera & efficacia sui mali remedia negligens, similis est cervo sauciato, qui celeri cursu hinc inde fugiens, nihilominus semper reflexa cervice retrospicit ad sagittam corpori infixam. Quod doctiss. vir Adrianus Junius in Emblematibus ita exposuit.

Quid, cerve, cressa fixus arundine,
Laxas habenas præcipiti fugæ?
Hæc sors amantis, quem fuga concitat:
Mentem intus exest, vulnus atrox nimis.

Quapropter trāquillitatis & rationis vera norma in eiusmodi casibus semper nobis ante oculos proponenda, nam, ut Plutarchus in comment. περὶ εὐθυμίας *disputat*, τοιαύτην ὁ λογισμὸς εὐκολίαν καὶ μεταβολὴν ἐγγενόμενος μεταποιεῖ πρὸς ἕκαστον βίον, *id est, Recta ratio si accedat ad quodvis genus vitæ, & quamvis mutationem, eam reddit facilem. Quod argumentum luculenter quoque tractavit Horatius in Epistola ad Bullatium lib.* I.

Nam si ratio & prudentia curas
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia, navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere, quod petis hic est,
Est Vlubris, animus si te non deficit æquus.

Alibi legitur ascriptum: HAERET VBIQVE. *Vel,* NIL FVGA COMITANTE MALO.

VNA

XLII.

VNA SALVS.

Vna salus DEVS *eſt, pia mens ſolam hanc cape preſſa*
Ærumnis, ſitiens ceruus ut ardet aquas.

APPIANVS *(ut antea dictum est) quo in loco describit pluribus verbis odium inter cervos & serpentes, commemorat quoq; in finibus Lybiæ, ubi maxima sit serpentum copia, cervos humi stratos, & quiescentes ab illis peti, atque universum ipsorum corpus hostiliter infestari. Quibus cruciatibus illi exagitati fugere tentant, & contra suos inimicos dentibus & cornibus pugnant, eosq; conficere conãtur. Cumq; ita sese affectos sentiant, Naturæ quodam instinctu fluvios petunt, frigidosq; fontes, cum alioquin natura sint calidissimi, ibiq; cancellos comedentes sibi medicinam faciunt, quo facto statim serpentum reliquiæ ex eorum cute excidunt, ac cicatricibus vulnera obducuntur. Alii præter Aristotelem cancrorum non meminerunt. Explicat hoc Symbolum prolixe Hieronymus Ruscellus, & Cardinal. Carolum Bonromæum sibi id vindicasse scribit. Vult autem per cervum intelligi hominem, totum pietati & divino cultui debitum, in uno* DEO *opt. max. tanquam salutari fonte spem suam collocantem: quod ex Psalmo* XLII. *quoque apparet, ubi S. Vates dicit: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te* DEVS. *Sitivit anima mea ad* DEVM *fontem vivum. Serpentes autem hoc loco, ut & alibi in sacris litteris, peccata, & diabolum, & quicquid sanctis ac bonis conatibus adversatur, significant. Non male quoque huc quadrat dictum Salom. Proverb. cap.* XIIII. φόβος κυρίου πηγὴ ζωῆς, ποιεῖ δὲ ἐκκλίνειν ἐκ παγίδος θανάτου. *Timor* DOMINI *fons vitæ, facit autem declinare à laqueo mortis. Ac notus est egregius versiculus,*

Sola salus servire Deo, sunt cætera fraudes.

NIL

XLIII.

NIL AMABILIVS.

Ore capit patulo rorem vaga cerva cadentem,
Rore riges nobis torrida corda DEVS.

NON multum abest à priore similitudine hæc quoque ingeniosa & elegans inventio Symbolica, qua exprimitur cerva matutino tempore, Sole jam exoriente æstivis mensibus, tam propter sui corporis caliditatem, quam cœli æstum, purißimum rorem hianti ore jucunde excipere atque eo sese reficere. Designat autem cerva hominem religioni ac pietati deditum, ac cupide rebus omnibus aliis spretis divinorum oraculorum suavißimas meditationes, præsertim sub aurora, quando animus debet esse puriorib. & saniorib. cogitationib. intentus, vacantem, ut quibus tanquam saluberrimo pabulo & desideratiß. rore mens nostra cælitus nutriatur & recreetur. Sic veteres sancti Doctores quoque per rorem significari in sacra Scriptura doctrinam cœlestem tradunt, qua nos sola sustentamur ac proficimus. Quod abunde etiam ostendit S. David in Psalmo isto pulcherrimo CXVIII. *quem omnes pii semper meditari, & memoriæ mandare debent. Idque inter alia infinita præclara dicta Gregorius Nazianzenus quoque hoc disticho nos monuit,*

> δεῦρ' ἄγε κόσμον ἅπαντα καὶ ἄχθεα τῇ δ' ἀπολείψας,
> ἱστίον ἐς ζωὴν οὐρανίην πέτασον.
>
> Eia age & hic omnem mundumque fascesque relinquens,
> In cœlum cursu dirige vela tuo.

Apud alios, eodem ferè sensu, magis ad omnia liberalia & honesta studia refertur, addito dicto, MENS INTENTA SERENIS.

NON

XLIIII.

NON MIHI,
SED POPVLO.

Rex bonus est pastor populi, tutorq́ paterq́,
Nec sua, sed populi commoda sola cupit.

IN

IN Scythiæ latiss. campis animal quoddam reperitur, paucis (ut opinor) adhuc cognitum, Suhak ab incolis dictum, silvestræ Capræ simile, quod, ut à fide dignis viris accepimus (qui etiam veram eius iconem nobis communicarunt) quot annis ad fines Podoliæ usque adventare solet, miræ pernicitatis, nec minoris ferocitatis, cornibus præditum striatis, albicantibus, pellucidis, acutis & validis (qualia apud meum quendam amicum hic quoque ostenduntur.) Hoc se quasi ductorem præbet Capreolorum gregibus, i[illegible]q́ præire solet, acerrimo visu simul & auditu præditum, quare longe lateq́ circumspiciens & omnia observans, facile hominum persequentium insidias è longinquo depræhendit, & comitibus sibilo acuto signum dat fugæ, ut in loca tutiora se recipiant. Qui typus profecto est pulcherrimus principis soliciti ac solertis, rectorisq́ vigilantis, quem Homerus ideò ποιμένα λαῶν, *id est, pastorem populorum vocat. Et Chrysanthas apud Xenoph.* VIII. κύρου παιδείας *ait,* ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ, *quod nullum sit discrimen inter bonum principem & patrem bonum. Quidam attribuunt huius Symboli inscriptionem Hadriano Imperat. Rom. qui etiam (ut Dion commemorat) in frequenti Senatu publice hæc verba protulit,* οὕτως διοικήσω τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐγνωκὼς ὅτι οὐχὶ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων, ἀλλὰ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελοῦμαι. *Ita imperium administrabo, ut sciam non mearum rerum, sed subditorum me cura affici debere. Sic legum quasi colophon, clausula hæc additur,* SALVS POPVLI SVPREMA LEX ESTO.

LIBE-

XLV.

LIBERALITAS
COMPENSATA.

Munera quæ dominis fuerint data, tempore fiunt
Uberiora, velut Moschus odore placens.

De Capreolo Moschum proferente, diversæ sunt apud recentiores sententiæ, cum Arabum potius quam Græcorum sit inventum. Simeon Sethi non adeo antiquus autor græcus illius meminit, sed satis confuse describit, cum maximum esse dicat animal (nisi sit mendum in græco textu) & unicornem faciat, quod utrumque falsum esse constat, immo dentes quidem habet exertos instar verris, sed nulla cornua. Hanc Gazelam vult esse Scaliger Arabum exercitatione CCXI. *contra Cardanum, &* ἐκ τῆς αὐτοψίας *eam describit. Circa umbilicum solet tempore Novilunii huic capreolo sive capreæ Indicæ abscessus quidam protuberare, qui maturus vel sponte rumpitur, vel ob quendam pruritum terræ aut saxo affricatus, humorem saniosum emittit (hinc à quibusdam pus aromaticum vocatur) evacuatque hac vomica rursum sanguinem quasi menstruum colligit, & iterum suo tempore emittit. Maximus vero Moschi proventus est in Chyna. Existimant autem peritiores hunc tam pretiosum succum producere & tanquam liberalitate uberiore compensare quod accepit, propter pascua odoratiss. herbarum, quæ in sanguinem convertantur & hunc odorem illi concilient. Alii ad quandam potius hoc* ἰδιοσυγκρασίαν *referre malunt. Imago hæc est Principis, qui subditorum suorum opibus & sumtibus sustentantur, atque ideo majora illis, vice versa, si fieri possit, reddere cupit, ut scilicet eius opera contra aliorum injurias semper possint vitam tranquillam & felicem agere. De quibus accurate disputant, Plato lib.* I. *de Repub. & Xenophon lib.* I. *&* VIII. κύρου παιδείας. *Suntque noti versiculi Claudiani ad Honorium,*

Tu civem patremque geras, tu consule cunctis
Nec tibi, nec tua te moveant, sed publica vota.

ET

XLVI.

ET INFIMA PROSVNT.

Vilior haud pars est Alci, nec dignior ungue:
Ergo etiam parvis gratia magna data est.

DE Alce tam veterum autorum quam recentium descriptiones non parum quoque inter se discrepare videmus. Nam quam Julius Cæsar lib. VI. de bello Gallico Alcem describit, doctiorum judicio est Machlis Plinii, quam in Moscovia adhuc reperiri, sunt qui dicant. Prutenica autem & Suecica Alce, Germanice vocatur, **Ellend/** *quasi ipsa sit miseria, cum timidum sit animal admodum, statimq́ homines olfaciens fugiat, ac præterea quovis vulnere parvo accepto moriatur. Aiunt etiam Epilepsia laborare crebro, & ungula posteriore auri apposita inde liberari, quod tamen apud incolas etiam quosdam nōdum fidem reperit. Olaus Magnus nescio qua de caussa Onagrum falsò vocat. Albertus melius Equicervum, Cardanus & alii magnum animal. Scaliger vero in Exercitationib. cum Rangifero (ut & alii) videtur confundere. Jubatos Bisontes nominari à Plinio putat Apollonius Menabenus Medicus ante hoc tempus Joannis Regis Sueciæ, qui etiam peculiarem de eo commentarium conscripsit. Dodoneus existimat Strabonem, Solinum, Pausaniam (quamvis plenam illius cognitionem non habuerint) de nostra Alce esse intelligendum. Facultatem autem Vngulæ singularem inesse asserunt, quamvis infimæ parti corporis, contra Epilepsiam, & Hysterica mala, non solum intra corpus, sed amuleti quoq́ instar adhibitæ. De Cornib. idem alii affirmant, non pauci negant, tametsi contra venena instar cervini cornus usurpari posse, non dubitem. De quo alibi plenius disputabimus. Discere autem inde debemus, sæpe etiam humilia & abjecta atque contemta non exiguam in se utilitatem continere. Quare Plinius rectè dicit lib. XV. cap. XIIII. Nihil tam parvum est, quod non gloriam (& utilitatē) parere possit. Cuius rei exempla plurima afferri possent, nisi ubiq́ essent illa nota & obvia, & brevitas argumenti hoc loco id non permitteret.*

IRA

XLVII.

IRA FACES SAT NOXIA.

Concitus ira Aper in truncum se reddit inermem,
Ira ultrix quoties in sua damna ruit?

APER iratus ac frendens, nimiaque vindictæ cupiditate irritatus, magno impetu arborem etiam validam dejicere cupit, quo tamen conatu irrito nihil aliud consequitur, quam quod dentes sibi ipsi confringat, seque frustra conficiat, atque ita declarat, quam detrimentosa & noxia sit iracundia, omnis rationis expers. Vnde Xenophon dicit, ὀργὴν εἶναι ἀπρονόητον, id est, iram esse improvidam. Cicero autem longam & accuratam disputationem de ira in IIII. lib. Tusculan. Quæstionum tandem ita concludit. An est quicquam similius insaniæ ira? Quare bene Ennius dixit initium insaniæ esse. Color, vox, oculi, spiritus, impotentia dictorum & factorum, quam partem habent sanitatis? Et paulo post eodem loco addit. Non igitur desiderat advocatum fortitudo iracundiam, satis est instructa, parata, armata per sese. Sciendum tamen, non solum ab aliis iram dictam esse cotem fortitudinis, sed etiam Aristotelem IIII. Ethic. Nicomach. scribere, τὸν θυμὸν συνεργεῖν fortitudini, ubi non accipi debet ὀργιλότης, id est, proprie dicta iracundia, quæ semper est in vitio, sed vis quædam acrior & ardentior animi, quamvis hæc nomina quandoque non adeo accurate distinguantur. Qui vero de his plura velit cognoscere, legat inter alia Plutarchi libellum περὶ ἀοργησίας, & Senecæ tres libros de ira. Ante omnia vero Basilius Magnus consulendus, qui luculentum de hoc perniciosiss. affectu commentarium nobis reliquit.

AVT

XLVIII.

AVT MORS AVT VITA DECORA.

Dixeris hos fortes,quos nec formidine mortis,
Pro patria lætos occubuisse juvat.

A ca-

A Canibus agitatus in venatione Aper, & irruens summa vi in venabulum, quod aut excutere conatur, aut illo confici cupit, Symbolum est viri fortis ac plane imperterriti periculum præsens non fugientis. Petrus Angelius Bargæus doctiss. poëta lib. IIII. *Cynegetic. ita describit:*

Non ille iras, non ille superbos
Demittitque animos, & sæva pericula vitat
Ignavus, neque etiam cursu pedibusque salutem
Quærit, & hostiles præceps evadere terras,
Sed ruit in medias hominum canumque cohortes
Vltor, atrox, certusque mori, quem ceperat unum
Ante locum tutatur habens, nec deserit unquam.

Non aliter magnanimus & strenuus bellator, urgente necessitate, omnia alia contemnit, plane sibi persuadens, quod secundum Horatium,

Dulce ac decorum est pro patria mori.

Estque etiam Musonii (citante Stobæo) præclarum in hanc sententiam præceptum: ἅρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅτε ἔξεστι μὴ μετὰ μικρὸν, τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ. *Arripe dum licet mortem honestam, ne paulo post moriendum sit tibi quidem, sed honeste facere tibi non sit amplius integrum. Hoc autem Symbolum ascribitur à C. L. V. & J. C. D. Reusnero & aliis vere Magno Imperatori Ottoni Primo. Autor vero Genealogiæ Austriacæ in ære incisæ Bernhero Comiti Habspurgensi* XVII. *cognomento Justo, cum dicto,* VNA SALVS, *attribuit, quod desumtum est ex lib.* II. *Æneid. Virgil.*

Vna salus victis, nullam sperare salutem.

TANTVM

XLIX.

TANTVM FRVGI.

Nec sus, ni mactes, poterit prodesse: nec ulli
Dum vivit, prodest, quicquid avarus habet.

N. SCIPIO

SCIPIO *Bargaglius in Italicis Symbolis, quas proprie vocant Impreſas vulgo, commemorat quendam, ſuo tempore fuiſſe admodum ſenem pecunioſum, ac multa pretioſa ſupellectile ac prædiis locupletem, ita tamen avarum ſimul & ſordidum in univerſos, ut nihil quicquam beneficii aut liberalitatis ab ipſo ulli eſſet expectandum, ex illorum nimirum exiſtens numero, ſecundum poëtam:*

Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuens veluti contingere ſacrum.

*Hunc igitur Euclionem, quidam ipſius familiaris ſaginato ſui comparare ſolitus eſt, è quo niſi occiſo, nihil commodi aut emolumenti capi poteſt, cum ex Chryſippi ſententia ſus præter eſcam nihil habeat; Et Cato dixerit, animam ei pro ſale datam, ne carnes putreſcerent. Qualem ſecundum Horatium lib.*1. *ſerm.*1.

Non uxor ſalvum vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris eum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non merearis amorem.

Rectè igitur exiſtimemus cū S. Apoſtolo Paulo 1. *ad Timoth.* VI. *& ad Epheſ.* V. *eſſe* ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν, *id eſt, radicem omnium malorum avaritiam, atq; inſuper cultum idololatricum, avaros autem ipſos* εἰδωλολάτρας, *& ſecundum Chryſoſtomū, fomitē omnis injuſtitiæ, vel, ut Phocylides fecit,*

ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
Omnium avaritia eſt mater nutrixque malorum.

Alii hinc ſumſerunt imaginem tyranni. Nam ut porcus, cum cōtrectatur, ſemper grunnit quaſi metuens, ne mactetur, cum ſciat ſe nec lanam nec lac præbere homini, nulliq; rei eſſe utilem dum vivit: ſic Tyrannus quicquid increpuerit timet, necem ſibi paratam exiſtimans.

NON

L.

NON BENE
CONVENIVNT.

Quid ſubus atque roſis? numquam mens ebria luxu
Virtutis ſtudiis eſſe dicata poteſt.

AEGYPTII *designare volentes (ut Orus refert) hominem impurum ventriq; & abdomini deditum, suem pingebant in luto se volutantem, rosasq; conculcantem, per quas veteres vitæ puritatem & sensuum sinceritatem exprimebant, rosæ autem odor huic animali natura est contrarius. Vnde elegantiss. Lucretius lib.* VI.

Denique amaracinum fugitat sus & timet omne
Vnguentum &c.

Quos versus in priore quoque centuria retulimus Symbolo XCIII.

Inde etiam proverbium natum, quod Crateti Philosopho ascribitur, ὗς διὰ ῥόδων, *id est, sus per rosas, quanquam Erasmus in Adagiis potius legendum existimet,* διὰ ῥοιδῶν, *ut sit diminutivum* ἀπὸ τῆς ῥοιᾶς, *id est, à malo punico. Sed cum Suidas priorem lectionem retineat, haud scio an aliquid sit mutandum. Declarat autem hoc Symbolum, nequiquam* γαστριμαργίαν, *id est, insanam cupiditatē vētris cum studio virtutis & sobrietatis posse convenire. Vnde Rhadamāthus apud Claudianum lib.* II. *in Ruffinum, homines luxui & gulæ deditos in sues transformare dicitur.*

At qui desidia semper vinoque gravatus
Indulgens Veneri voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

Atque ideo Vlysses apud Homerum à Circe non potuit in hanc bestiam commutari, ut quibusdam ex sociis ipsius cōtigerat, quia ex instructione Mercurii, id est, rectæ rationis contra stimulos luxuriæ temperantia & frugalitate se munivisset, herba Moly instar antidoti utēs. Et graviter hæc quoq; protulit Cicero in libello de Senectute, ubi ait, Impedit consilium voluptas & rationi inimica est, ac mentis, ut ita dicam, perstringit oculos, neq; ullum habet cum virtute commercium.

TE

L I.

TE ORIENTE FVGIT.

Quis feret ardentis fumantia sceptra tyranni?
Sic fugat auratos Syrius ipse lupos.

OPPIANUS lib. III. de venatio. quinque luporum genera enumerat, nimirum τοξευτῆρα, id est, sagittarium, harpagem sive circum, χρύσεον, id est, aureum, & duos acmones, quorum unum ἰκτῖνον, alterum sine peculiari nomine ita vocat. Tertium genus aureum pulchritudine ait esse conspicuum, multis comarum pilis, illisq́; resplendens (unde Gesnerus ad Hyænam prox. accedere conjicit) atque incolere Tauri montes, Cyliciæ rupes & Amani juga. Hoc luporum genus, eodem Oppiano teste, Syriumorientem maxime metuit, & eo exorto in aliquod antrum aut terræ hiatum se abscondit, usque dum Solis æstus abierit. Hac similitudine usus est magnus quidam princeps, cum ad eius adventum quidam Reguli minus juste erga subditos sese gerentes, vehementiam & autoritatem illius metuentes, in alias regiones se subducere coacti fuissent. Testantur autem historiæ omnium temporum injusta imperia non esse diuturna. Unde Seneca in Medea,

Iniqua nunquam regna perpetuo manent.

Quem locum egregie explicat Demosthenes Olynthiaca II. Et Herodotus breviter hoc lib. III. confirmat, τυραννὶς (inquit) χρῆμα σφαλερόν, id est, Tyrannis est res fallax. Sic Seneca lib. I. de Clementia: Reges consenescunt ac nepotibus tradunt regna, Tyrannorum brevis & execrabilis potestas est. Qui vero plura & exactiora de Regis & Tyranni discrimine cognoscere tanquam in aliqua ἀνακεφαλαιώσει voluerit, legat Joannem Bodinum libr. II. de Republ. cap. IIII.

SVA

LII.

SVA ALIENA-QVE. NVTRIT.

Non cives tantum princeps, sed nutrit & hostes,
Alterius fœtum ceu lupa cana feræ.

P*AVLUS Jovius in Italico de hac materia libello, Symbolum hoc usurpatum fuisse scribit à Joanne Scepusiense, qui Solimanni Imperatoris Turcici auxilio, & quorundam procerum opera regnum Hungariæ invasit, quod sumsit ex avitis sui stemmatis insignibus, in quibus lupa uberibus lacte plenis conspiciebatur, huicq; picturæ Cancellarius ipsius Stephanus Brodericus, vir doctus & ingeniosus, sententiam jam indicatam adjunxit, ea significans, quod non solum suæ fidei commendatos subditos juvare & tueri, sed etiam alios ab ipso antea alieniores in gratiam recipere, illisque bene facere constituisset, memor Salustiani dicti ad Cæsarem. Qui benignitate & clementia imperium temperavere, his candida ac læta omnia fuisse, etiam hostes æquiores quam aliis cives. Sed C L. V. Joannes Sambucus in Emblematibus de laudatiss. ac fortissimo Rege Vngariæ Matthia Corvino hæc commemorat, cuius aliquot versus hic apponere placuit,*

Vt lupa non proprios, alienos sed quoque fœtus
 Vbere nutrivit, Roma, tibi unde duces:
Sic Rex Matthias Hunnorum maximus auctor
 Dum superat cunctos, ingeniosa fovet.
Huius ad imperium concursus totius orbis,
 Et fuit invicto principe dignus honos.
Vndique cogebat veterum monumenta, superstes
 Quo foret autorum fama decensque labor.
Condidit indomitos vel solo nomine Thraces,
 Et pavidos multo sanguine fudit humo.

IAM

LIII.

IAM PARCE SEPVLTO.

Atro qui lacerat jam cassum lumine dente,
Defuncti tumulum turpis hyæna fodit.

De Hyæna quoq; inter autores non omnino convenit, atq; ideo de illius cognitione nihil certi adhuc nostris temporibus constat. Bellonius lib. II. *cap.* IX. *suarum observationum Cyvetam vulgo dictam esse Hyænam probare conatur. Julius Capitolinus in vita Gordiani* III. *Belbos tum fuisse vocatos ait, & decem Romæ eo tempore conspectos, ac illos habere dentium solidam ac perpetuam seriem, cui Plinius quoq; consentit, quod tamen in nostra Civetta non observatur. Idem Plinius scribit Hyænam esse in Africa frequentem, ac multa habere cum Lupis communia, præsertim quo ad colorem, & quod, teste etiam Aristotele, uterque noctu vagetur, sed hyænam insuper sepulchra sua inquisitione eruere, avidam carnis humanæ. Solinus & alii perhibent, vocem humanam quoq; imitari, & ita allectos interficere. Gesnerus vult (ut antea diximus) cũ aureo lupo habere aliquid similitudinis ex Oppiano, apud quem plura de eo Cyneg. lib.* III. *legi possunt. Notantur autem hac similitudine homines maledici, qui nec vivis neq; mortuis virulenta sua rabie parcunt, sed semper aliorum famæ insidiantur. Quod detestandum vitium uno ore omnium bonorum vehementer improbatur. Et hoc versus Moschionis recte prohibent,*

κενὸν θανόντος ἀνδρὸς αἰκίζειν σκιὰν,
ζῶντας κολάζειν οὐ θανόντας εὐσεβές.
Inane esse umbram hominis mortui affligere,
Vivos punire, non defunctos, decere.

Et Homerus inquit,

οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ᾽ ἀνδράσιν εὐχετάασθαι.
Impiam esse gloriationem, quæ contra mortuos fiat.

Unde Virgilius fecisse videtur,

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

Ac commendatur hac in parte inprimis Lycurgi quædam lex, qua hostium cadavera quoq; nudari interdixit. Nonnulli sententiam ex versu Virgiliano apponunt: PARCE PIAS SCELERARE MANVS.

NESCIT

LIIII.

NESCIT GVLA MODVM.

Qui plenas lautasq; dapes sectatur & ambit,
Hunc similem brutis, vel superare reor.

*A*NIMAL *quoddam in Suecia & vicinis regionibus reperitur, quod Suecis* Jerff/ *aliis Rosomaca, Germanice* Vilfraß/ *ac inde Latine Gulo dicitur. Jul. Cæsar Scalig. in exercitationibus contra Cardanum, vulturem quadrupedem vocat. Gesnerus putat esse Hyænæ vel Crocutæ congenerem. Descripsit autem accurate illud Michonius lib.* II. *Sarmatiæ Europeæ in hunc modum: In Litvania & Moscovia animal voracissimũ est, magnitudine canis, facie felis, colore nigro (Olaus Magnus Septent, historiæ lib.* XVIII. *tribuit illi mustelinum nigricantem & nitentem in pilis longis nec adeo mollibus, crura brevia, caudam vulpis, breviorem tamen) cadaveribus vescitur, quibus ita repletur, ut tympani instar extendatur, atque per angustiam aliquam inter duas arbores ingreditur, perq; vim ventrem exonerat: & sic extenuatum, rursus ad cadaver properat atq; iterum impletur. Ac forsitan natura tam insatiabile animal in illis regionibus produxit, ut homines simili voracitate laborantes redarguat. Hæc ille. Fugiamus itaq; nos quoq; hoc insigne exemplum ingluviei & helluationis nimis passim consuetæ, quam sectantur omnes,*

Quibus in solo vivendi caussa palato est,

secundum Juvenalem. Ac diligenter observemus Socraticum præceptum, edendum & bibendum ut vivamus, non autem vivendum ut ventri tantum ceu Deo inserviamus, quemadmodum de sese apud Euripidem gloriatur Cyclops. Ac noti sunt Horatii lib. II. *Saty.* II. *elegantiss. versus,*

Quin corpus onustum
Hesternis vitiis, animum quoque prægravat una,
Atque affligit humo divinæ particula auræ.

Salvator quoq; noster ipse Lucæ XXI. *graviter monet, Cavete ne corda vestra graventur crapula & ebrietate.*

FIDE

L V.

FIDE ET DIF-
FIDE.

Omnibus esto salutaris tibi cautio rebus,
Ni prius explores, aggrediare cave.

VULPES in Thracia, secundum Plinium lib. VIII. cap. XXVIII. locis rigentibus, animal alioqui solerti auditu, amnes gelatos lacusq́ non, nisi ad eius itum reditumq́ (sic enim legitur in correctioribus libris) transeunt. Observatum, eam aure ad glaciem apposita, coniectare crassitudinem gelu. Quod adhuc copiosius Plutarchus in comment. de solertia animalium exposuit hisce verbis: Thraces in hunc usque diem, quando cõcretum gelu flumen volunt transire, vulpe utuntur ad soliditatem glaciei explorandã. Sensim enim accedens aurem admovet, & siquidem strepitu oblato sentiat aquam prope subterlabi, ratiocinatur non in profundum congelasse aquam, ideoque subsistit, & nisi prohibeat aliquis, retro abit: Si nullum sonitum percipiat, jam audacter transit. Ex quo per universam vitam nostram præceptum utiliss. nobis est hauriendum, in omnibus rebus ut adhibeamus quandam singularem εὐλάβειαν, id est, cautionem convenientem (ut vocabant Stoici) quæ efficit ne temere cuivis vel homini vel rei fidem habeamus, neve è contrario obstinate omnibus diffidamus. Quo pertinet Euripideum istud in Hecuba,

σώφρονος δ' ἀπιστίας
οὐκ ἔστιν, οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς.

Prudenti diffidentia
Nil est melius, nil utilius mortalibus.

Ac notum est istud ἐπιχάρμειον. νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. *Quod in libello de petitione consulatus Cicero ita vertit: Nervos atq; artus esse sapientiæ, non temere credere. Idemq́ etiam in Epistolis ad Atticum sæpe commendat. Extat quoq; (ut antea dictum) Dionis Chrysostomi commentarius, De non temere credendo, quem olim in latinum transtulit pater meus, piæ memoriæ.*

IN

LVI.

INTREPIDA SECVRITAS.

Prudens insidiasq́; fugit fraudesq́; malorum,
Sic vulpes, uterum dum gerit, haud capitur.

DOCTISS. *Italus Lucas Contilis in libro eleganti de Symbolis sive Impresis edito, testatur, approbante etiam experientia, vix ullam gravidam vulpem à canibus esse captã, quoniam tum maxime de suis refugiis ac foveis diligenter sibi prospicit, ut scilicet canum improvisos insultus tempestive cavere queat. Quod videtur esse desumtum ex Aristotele lib.* VI. *de histor. animalium, cap.* XXXIIII. ὅταν ἡ μέλλῃ τίκτειν ἐκτοπίζει οὕτως, ὥστε σπάνιον εἶναι τὸ ληφθῆναι κύουσαν. *Gaza sic ista vertit. Parturiẽs ita secedit, ut raro gravida capiatur. Unde & versus proverbialis apud Græcos factus videtur:*

γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ.

Vetula vulpes laqueo haud capitur.

Non aliter homines circumspecti & prudentes mature sibi à fraudibus & insidiis malorum prospicere, & sanis consiliis sese præmunire debent, cum tela prævisa, secundum proverbium, minus noceãt, & Seneca in Epistolis recte dicat: in ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra injuriã fortunæ inter beneficia firmetur. Qui enim in ipsa re trepidare noluerit, ante rem exerceat. Quam in sẽtẽtiam Cicero copiose disputat, lib. IIII. *Tusculan. quæst. Sapientem præsumere ac præcipere oportere omnia, quæ homini acerba & gravia accidere possunt. Tali enim præmeditatione effici illa leviora & toleratu faciliora. Idque autoritate Euripidis & Terentii comprobat. Et apud Virgilium Æneas inquit,*

non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies, inopinave surgit,
Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.

Quem locum & Seneca Philosophus laudat, & Petrarcha in præfatione lib. I. *de remedio utriusq; fortunæ commẽdat.*

QVOD

LVII.

QVOD PETIS ALTER HABET.

Quæ tua sunt serva, ne fors hæc occupet alter,
Nec temere excipias quemlibet hospitio.

MELES sive melis (utrumq; enim reperitur) putatur ita nominari, q̄ sit mellis avidiss. idemq; animal cēsetur esse cū Taxo, cuius apud græcos nullum proprium nomē invenire Gesnerus annotat. Plinius li. VIII. *c.* XXVIII. *scribit, eius in metu esse talem solertiam, ut sufflata cutis distentu ictus hominum, & canū morsus arceat. At superatur à vulpecula alia astutia, nam hæc absente Taxo foveam illius occupat, suisq; incrementis ita inquinat, ut Taxus reversus ad eam, propter fœtorem cogatur illam relinquere, & insolenti hospiti inhabitandam concedere. Hoc exemplum nos admonet, vigilantia & diligentia opus esse, ut nostras res conservemus, & ab aliorum fraudibus tueamur, secundum tritum versum proverbialem Ovidii,*

Non minor est virtus quam quærere, parta tueri.

Ac idem nobis subjicit fabula Æsopica de serpente, qui in caverna sua contubernium admiserat Erinaceum, à quo importuno hospite paulo post fuit vi expulsus. Non tamen ideo prohiberi existimandum est, virtutem pulcherrimam, & præsertim homini Christiano convenientissimam φιλοξενίαν, *id est, studium hospitalitatis, quam inprimis S. Paulus Epistol. ad Roman. cap.* XII. *studiose sectari jubet. Ac scimus apud Ethnicos & Romanos potiss. jus hospitii pro re admodum sacrosancta fuisse habitum, ut huius necessitudinis præsidem ac vindicem fecerint ipsum* DEUM, *indeque Jovem Xenium appellarint. Et est apud Homerum,*

ζεὺς δ᾽ἐπιτιμήτωρ ἱκετάων τε ξείνων τε.

Supplicum & hospitii vindex est Iuppiter ipse.

Est autem hoc hemistichium sumtum ex versu Ovidiano,

Spes tua vana fuit, quod petis alter habet.

CUSTO-

LVIII.

CVSTODIA TVTA.

O tutos satis hos cives, populumq; beatum,
Queis velut in patrio fas habitare sinu.

SCRIPTORES *rerum Indicarum quoddam rarum animal describunt ac depingunt veteribus incognitum, Gesnerus simivulpem vel græce πιθηκαλώπεκα, Jul. Cæsar Scaliger ἀλωπεκοπίθηκον vocãt. Hoc, ut scribit Gillius, ex Vincentii Pinzonii delineatione reperitur in regione Indiæ Pariensi, quod idem litestatur Petrus Martyr Oceanicæ Decadis primæ lib.* IX. *Refert autem anteriore parte vulpem, posteriore Simiam, caudamq; habet cercopitheci, aures ferme vespertilionis, ac subter ventrem usitatum aliud gestat receptaculum instar crumenæ latioris, in quod catulos suos recipit, ibidemq; occultat, donec tuto per se hinc inde vagari, & sibi victum quærere potest. Similia de cane marino scribit Oppianus lib.*I. *de piscatione, quod periculo ingruẽte suos catulos intra vẽtrem recipiat, & iterũ quasi pariat, ubi omnia videt esse tuta. Idemq; de vitulo marino refert Basilius Magnus* VII. *Hexaem. & de Delphine Nazianzenus in carmine eruditiss. Nicobuli ad patrem. Indicant hæc omnia* φιλοστοργίαν, *id est, studium & solicitudinem parentum erga liberos, qui potiss. sub horum fideli custodia vitam agunt securam & felicem. Potest etiam isti dicto Biantis, unius ex septem Sapientibus, vel, ut alii, Stilponis accommodari*, OMNIA MEA MECVM PORTO. *Nonnulli addunt*, DVM LICET, *forsitan hoc intelligentes, quod sub parentum & aliorum qui nobis bene volunt custodia ac cura, quamdiu nobis fuerit concessum, perseverare, illaque grato animo frui debeamus.*

A TE-

L I X.

A TENERIS AS-SVESCERE MVLTVM.

Vincit naturam consuetudo atque reformat,
Cui quisque assuefit, deditus esse solet.

PLVTARCHVS *in Laconicis Apophtegmat. refert Lycurgum, ut cives suos ab usitata victus ratione nimis delicata ad sobriam magis ac temperatã traduceret, & hac ratione virtutis studiosiores redderet, catulos duos educasse iisdem natos canib. horumq́ alterũ domi desidentẽ ad voracitatẽ, alterum ad venationẽ assuefecisse. Tandẽ vero ambos in concionem produxisse, projectis ossibus aliisq́ gulæ irritamentis, leporem simul etiam emisisse: utroq́ ad id se incitante, ad quod erat assuefactus, cumq́ leporem alter cepisset, dixisse fertur, videtis, o cives, hos catulos, iisdem natos parẽtibus, educatione tamen admodũ dissimiles redditos, & sic exercitatione magis quoq́ quam natura ad virtutem nos formari. Alii perhibent, domesticum canem ab eo fuisse venationi, venaticum autem voracitati assuefactum, utroq́ ad id se proripiente, quod ei factũ fuerat usu familiare, civibusq́ ostendisse, quantum ad meliora aut deteriora studia conferret educatio. Ex quib. apparet, quæ utilitas sit rectæ & liberalis institutionis in tenera ætate, ad universam reliquã vitam recte & laudabiliter absolvendam. Atque idem Plutarchus in comment. de Educatione liberorum, ubi hæc quæ retulimus, repetiit, præclare hanc quoq́ sententiam cõmemorat:* φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φαυλότητα δὲ ἐπανορθοῖ διδαχή. *Naturæ enim bonitatem socordia corrumpit, pravitatem vero doctrinæ institutio corrigit. Et Aristoteles idem docet,* II. *Ethicor. cap.* I. οὐ μικρὸν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ παμπολύ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν, *id est, Non parum refert, sed permultum, sicne an sic à pueris assuescamus: immo vero totum in eo positum est. Quod Horatius quoque carm. lib.* IIII. *Ode* IIII. *de laudibus Drusi his versibus declarat,*

> Doctrina sed vim promovet insitam,
> Rectique cultus pectora roborant.

Quidam addunt, INTENTVS IN VNVM.

LIBER-

L X.

LIBERTAS NON LIBERA.

Quid juvat abruptis in libertate morari
Vinclis, si maneant & tibi colla premant?

CICERO

CICERO in paradoxo isto, quo probare studet, omnes sapientes esse liberos, stultos autem servos, de vera libertate ita disserit. Quid est enim libertas? Potestas vivendi ut velis. Quis igitur vivit ut vult, nisi qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata ac provisa est, qui legibus quidem non propter metum paret, sed eas sequitur atque colit &c. Quæ Horatius imitatus est lib. II. *serm. Satyr.* VII.

Quisnam igitur liber? sapiens sibique imperiosus,
Quem neque pauperies, nec mors, nec vincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus.

Sed licentia, qua omnes (secundum Comicum) deteriores simus, sub libertatis specie multis imponit, & cupiditatib. suis indulgẽtes à virtutis actione avocat, de quo Lucan. li. VIII.

Libertatis amor, miserum quid decipis orbem?

Sic canis abruptis vinculis, quib. tamen implicatus adhuc est, seipsum rursum intricat, & in novam servitutem trahit. Præclare itaq; Plato hoc etiam docuit in VIII. *Epistola ad Dionis propinquos & familiares scripta.* τοῖς δ' οὖν δὴ ἐλεύθερα διώκουσιν ἤθη, καὶ φεύγουσι τὸν δοῦλον ζυγὸν, ὡς ὂν κακὸν, εὐλαβεῖσθαι ξυμβουλεύοιμ' ἂν, μήποτε ἀπληστίᾳ ἐλευθερίας ἀκαίρου τινὸς εἰς τὸ τῶν προγόνων νόσημα ἐμπέσωσιν, ὃ διὰ τὴν ἄγαν ἀναρχίαν οἱ τότε ἔπαθον, ἀμέτρῳ ἐλευθερίας χρώμενοι ἔρωτι, *id est, Iis autẽ qui liberum vivendi genus persequuntur, jugum vero servile ut vere malũ fugiunt, etiam atq; etiam sum autor, ut caveant ne insatiabili importunæ libertatis cupiditate, in eundem majorum suorum morbum incidant, quo quidem illi laboraverunt, quod immoderato libertatis amore perciti, imperiorum ordine proculcato in vagam confusamq; perturbationem inciderint.*

FORTIS

LXI.

FORTIS CONVICIA SPERNIT.

Irrita vaniloquæ quid curas spicula linguæ?
Latrantem curat ne alta Diana canem?

Q Quo

QVo pacto contra aliorum quorundam opinionem Emblema transferre possimus ad Symbolum, vel ab Italis vulgo dictam Impresam, doctiss. vir Julius Cæsar Cappaccius Neapolitanus in III. libro Italico accurate docet. Quare & hoc non dubitavimus ex Alciati Emblemate CLXIIII. mutuare: cuius hi sunt versus,

Lunarem noctu, ut speculum, canis inspicit orbem,
Seque videns alium credit inesse canem.
Et latrat: sed frustra, agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Monemur autem hac imagine, inanes minas & obtrectationes eorum, quibus est, secundum Plautum, uberrimus quæstus in lingua positus, omnino esse contemnendas. Commendantur autem inprimis in hoc genere versus Philemonis Comici sequentes,

ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖτ' ὁ λοιδορῶν. [*vertit:*

Quos Gregorius Bersmannus eodem genere carminum ita

Haud auribus concentus est jucundior,
Quam devorare criminantis jurgia,
Nam mussitando si quis hæc redarguat,
Ipsum refutant criminantem crimina.

Seneca lib. II de ira ca. XXXII. inter alias plurimas similes sententias hæc quoque affert. Magni animi est injurias despicere. Ultionis contumeliosissimum genus est, non esse visum dignum, ex quo petatur ultio. Multi leves injurias altius demisere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum securus exaudit. Est autem huic argumento simile id quod in priore Centuria nostra posuimus XXIIII.

NEV-

LXII.

NEVTER SOLVS.

Quid vis fida canis? quid vult sibi candidus anser?
Sit monet integritas, sit vigilaxq́; fides.

FIDELISSIMI ante omnia (inquit Plinius lib. VIII. cap. XL.) homini canis & equus. Ac de canis fidelitate plura exempla apud Plutarchum, Oppianum, Solinum, Ælianum, & inter recentiores apud Cælium Rhodiginum & Alexandrum ab Alexandro leguntur. Plura etiam cognitione digna frater meus in horis ſuccisivis sive meditationibus historicis collegit. Apud Platonem in Phædone & alibi, Socrates νὴ τὸν κυνὰ, id est, per canem tanquam fidei tesseram jurat. De anseribus vero Plinius lib. x. cap. XXII. scriptum reliquit: Est & anser vigil cura, Capitolio testata defenso. Quæ historia extat apud Livium lib. v. & Plutarchum in vita Camilli. Sic etiam per anserem Socrates jurabat, tanquam vigilantiæ autorem. Ex hac conjunctione duorum animalium istorum Julius Delphinus Medicus Ticinensis celebris (ut refert Ludovicus Contilis) ostendere voluit, sibi in omnibus actionibus suis fidem simul & vigilantiam esse propositam, nec unum sine altero posse consistere. Ac profecto quid magis decet bonum Medicum quam indubitata fides & integritas una cum aſsiduitate & diligentia indefessa? Quare HIPPOCRATES (ut solet) graviter & breviter in VI. Epidem. monet, μηδὲν εἰκῆ, μηδὲν ὑπερορᾶν, id est, Nil temere, nihil negligenter esse agendum. Quod utiliſs. præceptū ad omnes totius vitæ partes recte poterit transferri. Pausanias in Corinthiacis perhibet, à Thrasimede Pario fuisse exsculptum Æsculapium in solio sedentem, cum baculo in una manu, altera vero caput draconis mulcentem cui canis accubat. Quæ omnia admodum erudite explicat doctiſs. Adrianus Junius in Emblemat. XXV. ad quem locum lectorem remittere brevitatis caussa volui.

GLORIA

LXIII.

GLORIA FINIS.

Cuncta facis bene, dum finit tua gloria facta,
Laudem veneris, ceu canis hic leporem.

*A*ELIANVS *lib.* VIII. *de Animal.cap.* II. *de canibus hæc commemorat. Omnem canem venaticum, ex eo quod ceperit feram, non mediocri voluptate affici, & tāquam præmio, si dominus ei permittat, ea capta uti: sin vero hoc illi non concedatur, bestiam servare integram, donec venator adventarit, deque illa capta pro arbitrio statuerit. Quod si in aprum vel leporem jam mortuum inciderit, non attingere quidem, nec alienorum laborum se facere participem, ne quicquā quod ad ipsum non pertineat, sibi vindicare velle videatur. Ex quo, inquit idem autor, apparet* φιλοτιμία, *id est, cupiditatis gloriæ non esse expertem. Non enim carnes, sed victoriam amare videtur. Plutarchus in libello sæpius allegato, de solertia animalium, paulo aliter hæc recitat, leporem nimirum, si se mortuum simulet, relinqui à cane, qui astans & caudam movens, quasi indicare vult, se non carnis sed victoriæ caussa certasse. Unde Ovidius,*

Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.

Est autem GLORIA *laudabilium factorum approbatio conjuncta cum judicio recte sentientium: sicuti* AMBITIO *sive* κενοδοξία *vanam gloriam ex applausu imperitæ multitudinis vel etiam obtrectationibus aliorum captat. Aristoteles* IIII. *Ethic. Nicomach. inquit,* τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον ἡ τιμὴ καὶ ἀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς, *id est, virtutis præmiū est honor, & attribuitur bonis viris. Unde Romæ quoque, ut Livius Decad.* III. *lib.* VII. *scribit bina templa inter se quasi contigua, virtutis & honoris conspiciebātur, quorum in hoc non nisi per illud aditus cuiquam pateret. Quidam ascribunt ex Virgilio,* TANGIT HONOS ANIMVM. *Vel,* FINIS NON PVGNA CORONAT.

VIRES

LXIIII.

VIRES ANIMOSQVE MINISTRANT.

Nulla venena probis vitii fortisq; maligna
Obsunt; quin potius robora dant animis.

QVAMVIS

QVAMVIS Medici Arabes, & inprimis Serapion ac Rhasis lapidis Bezar sive Bezoar, cuius magna vis contra venena esse perhibetur, mentionem fecerint, non tamen exacte vel hunc vel ipsum animal, unde eximi solet, descripserunt, quemadmodum præstiterunt recentiores, potiss. Garzias de Horto, & Nicolaus Monardes, quorum de rebus Indicis scripta, utili admodum opera doctiss. Caroli Clusii latina leguntur. Scribunt autem hi duo, eum lapidem reperiri in ventriculo, vel potius in receptaculo quodam fasciæ modo formato & ventriculo parte interiore adhærente. Animal dicitur esse figura hirci vel capræ, Clusius cervicapram nominat, propter similitudinem quam habet cum utroque animante. Præfertur autem lapis ex montanis eiusmodi capris ablatus, cum sit ob pabulum odoratiss. plantarum aliis multo præstantior. Addunt nonnulli hoc animal serpentib. quoq; vesci, partimq; in succum & sanguinem, partim in hunc lapidem eos convertere. Quo declaratur ab iis vitiis, vel rebus etiam adversis, quibus alii succumbere, aut omnino perire solent, viro forti ac virtute prædito nihil periculi esse metuendum, sed insuper inde propter constantiam & recti iudicii robur magis confirmari, & spiritus alacriores conquirere. De quibus Gregorius Nazianzenus hos versiculos fecit,

μέγιστος ἄκμων οὐ πτοεῖται τοὺς ψόφους,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πᾶσαν ἐκκρούει βλάβην,

Id est,

Gravibus nihil movetur incus pulsibus,
Infracta casus mens repellit anxios.

NVLLO

LXV.

NVLLO FLECTITVR OBSEQVIO.

Præda lupo fit capra, suo quem lacte cibarat,
Sic cedunt homini quæ bene facta malo.

SYMBOLVM *hoc quoq; ex Alciati Emblemate* LXIIII. *huc transferre placuit, quod ipse sumsit ex græco Epigrammate lib.* I. *Anthologiæ tit.* εἰς εὐχαρίστους καὶ ἀχαρίστους:

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
 ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται,
 ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

Capra lupum non sponte meo nunc ubere lacto,
 Quod male pastoris provida cura jubet.
Creverit ille simul, mea me post ubera pascet,
 Improbitas nullo flectitur obsequio.

Apologus similis quoq; extat apud Theocritum in Hodæporis, & proverbium apud Erasmum Chiliad. II. *Centur.* I. *proverb.* LXXXVI. *Ale luporum catulos. Convenit autem in homines ingratos, qui nullis officiis aut meritis à sua perversitate flecti possunt, immo loco gratitudinis benefactores, si possunt, in extremam perniciem adducunt: quo pessimo* τῆς ἀχαριστίας *vitio nullum detestabilius reperiri potest, adeo ut scribat Salomon in proverbiis, à domo eius, qui malum rependit pro bono, nunquam recessurum malum. Cappacius Neapolitanus in Italico suo libro aliam sententiam illi adjungit:* MORTEM DABIT IPSA VOLVPTAS, *quod hemistichium legitur apud Claudianum in Epigram. de Sirenibus. Nec multum differt explicatio à priore, quod nimirū viri humani & benefici sæpe aliis ingratis cum voluptate inserviant, nō sine max. tamē ipsorum incommodo & aliquando extremo exitio. Intelligi etiam poterit de quibusvis aliis detrimentosis voluptatib. quæ tandem suos sectatores evertere ac præcipitare in mortem soleant.*

IN-

LXVI.

INSVETVM
PER ITER.

Rupis inaccessa Virtus habet ardua culmen,
Huc tendis? Sudor multus ad alta levat.

IBEX, quem hodie quoque in Insubria ac vicinis locis Steinbuccum germanica voce nominant, & cuius Plinius & alii meminere, in Alpium praeruptis & altis rupib. praesertim in Helvetia & vicinis montibus frequens reperitur, in quib. nives raro vel nunquam liquescunt. Nam calidissimum est animal, pernicitatis mirandae, cornibus sese fulciens, quorum adminiculo ex altis montibus desilit, & cavet hoc modo ne saxis allidatur. Vivit autem continuo in locis asperis & inaccessis, nec facile in conspectum hominum venit. Ex quo legimus in Job cap. XXXIX. *Nunquid nosti partus ibicum in petris? Ob has proprietates huius animalis, quidam nobilis juvenis, hoc Symbolum excogitavit, quo designare studuit, sibi eundem ad modum esse propositum, à consuetudine & consortio vulgi remotum, nihil aliud quaerere ac desiderare, quā virtutem ipsam quamvis arduam, nec ullis illecebris aut voluptatib. persuasum ab hac sententia sua discessurum. Clemens Alexandrinus Stromat. lib.* IIII. *huius argumenti laudat Simonidis poëtae lyrici versum,*

τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, *id est,*
Virtutem habitare in rupibus accessu difficilibus.
Quem imitatus est Silius Italicus lib. XV.
Ardua saxoso perducit semita clivo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Cuius generis sunt tantopere cōmendati à Cicerone versus Hesiodei, Virtutem posuere dii sudore parandam &c. *Quos in priore centuria quoq; adduximus. Musae etiam dicuntur in mōte Parnasso versari, propter secessum & tranquillitatem, qua studia gaudent plurimumq; adjuvantur, & antiquitas Palladem μωνίαν quasi solitariam eandemq; ob causam nominavit.*

ERI-

LXVII.

ERIGOR VT ERIGAR.

Ardua secteris scansurus culmen honorum,
Ut lauri capræ summa petunt folia.

CAPRA magno conatu sese erigens & lauri surculos teneriores depascens, ac inde tãquam ex nutrimento convenientiss. corpori alimentum & incrementum præbens, robustiorq; inde existens, symbolum habetur Julii Capræ patricii Mediolanensis, quo demonstrare voluit, se magno artis poëticæ (laurus enim Apollini erat dicata, & inde poëtæ coronabãtur) & omnium liberalium artium studio teneri, ceu quarum auxilio speraret se famam ac celebritatem nominis perpetuam esse consecuturũ, cum secũdum Horatium quoq;

Dignum laude virum Musa vetet mori,
Cœlo Musa beet.

Cuius generis plurima præclara dicta passim sunt apud bonos autores obvia, & hic omnia recensere, instituti operis brevitas non patitur. Alter vero eiusdem familiæ Jurisconsultus excellens Hieronymus, similiter Capram salicum & aliorum amariorum virgultorũ summitates, neglectis humi nascentibus etiam suavioribus. herbis, carpentem, cum dicto, MIHI DVLCE, pro Symbolo usurpavit, ostendens sibi nullos labores nec molestias esse graves vel ingratos, immo illi videri jucundissimos & suavissimos ob virtutis & aliarum rerum laudabilium cognitionem & acquisitionem. Quod Phocylides poëta quoque testatur hisce versibus:

οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον,
οὐδ' αὐτοῖς μακάρεσσι. πόνος δ' ἀρετὴν μέγ' ὀφέλλει, *id est,*
Nullum sine labore est hominibus facile opus,
Nec ipsis diis. labor autem virtutem valde adjuvat.

Et Manilius lib. IIII.

Pro pretio labor est: nec sunt immunia tanta,
At nisi perfossis fugiet te montibus aurum.
Impendendus homo est, Deus esse ut possit in ipso.

Est autem utraq; hæc inventio eo ingeniosior, quod desumta fuit ex insignibus familiæ avitæ, in quib. capra depingitur, cum inde nomen quoq; habuerint.

EFFV-

LXVIII.

EFFVGIA PERDVNT.

Astus sæpe nocet: qui cavit ne caperetur,
Hoc ipso captum commemini citius.

RVPICAPRA, quod nomen inter veteres ſcriptores latinos (quantum ſciam) apud ſolū Plinium legitur, Græcis forſitan eſt αἴγαγρος, quaſi αἲξ ἄγριος, id eſt, fera capra ſecundum latinæ linguæ quoq; uſum. Hæc à canibus agitata in præcipitia montis, alioquin effugia illis tutiſsima, non ſatis cautè ſeſe confert, atq; ibidem à canib. undiq; obſeſſa, tādem nullum exitum fugæ proſpiciens à canibus capitur. Quod etiam ſæpenumero ibicibus accidere perhibent. Idq; ſane in illos recte poteſt convenire, qui ſuis conſiliis atq; actionibus nimis callidis & aſtutis, quibus ſe fore tutiſsimos opinantur, ac ideo temere & audacter omnia aggrediuntur, non raro ſeipſos evertunt, vel in ea conjiciunt pericula, unde vix ſeſe poſsint extricare, cuius rei hiſtorica exempla plurima ſeſe offerunt, quæ hic commemorare nimis eſſet longum. Sic feſtive ludit Plautus in captivis,

Qui cavet ne decipiatur, vix cavet cum etiam cavet,
Etiam cum caviſſe ratus, ſæpe is cautor captus eſt.

Qua in parte cuiusdam veteris autoris (cuius nomen modo non ſuccurrit) egregiam ſententiam me aliquando annotaſſe memini. Omnes, qui magnarum rerum conſilia ſuſcipiunt, æſtimare debent, an quod inchoatur, Reipub. utile, ipſis glorioſum, aut promtum effectu, aut certe non arduum ſit. Simul ipſe qui ſuadet conſiderandus eſt, adjiciat ne conſilio periculum ſuum, & ſi fortuna cœptis affuerit, cū ſummum decus acquiratur.

VVLNVS

LXIX.

VVLNVS, SALVS ET VMBRA.

Ejicit è capræ dictamnus vulnere telum,
Sic fugat ex animo ſpesq́; ſalusq́; metum.

DE Capris ſylveſtribus dictamno tela ex corpore educentib. extat locus apud Ariſtotelem lib. IX. de hiſtoria animalium talis. πολλὰ δὲ τῶν ἄλλων ζώων τῶν τετραπόδων ποιεῖ πρὸς βοήθειαν ἑαυτοῖς φρονίμως, ἐπεὶ καὶ ἐν κρήτῃ φασὶ τὰς αἶγας τὰς ἀγρίας ὅταν τοξευθῶσι, ζητεῖν τὸν δίκταμνον. δοκεῖ γὰρ τοῦτο ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν τοξευμάτων ἐν τῷ σώματι. Quæ Gaza ita vertit. Sed ex cæteris quoq; quadrupedib. multa ſibi prudenter opitulari videntur. Nam & in Creta inſula capras ſylveſtres ſagittis transfixas dictamnum herbam quærere aiunt, hoc enim ſpicula ex corpore ejici. Idem tradunt Theophraſtus, Dioſcorid. Plutarchus, Ælianus, & inter latinos Cicero. Solus Plinius hanc proprietatem cervis aſcribit, quod tamen videtur eſſe aut erratum γραφικὸν librarii, aut ſcriptoris μνημονικὸν, quemadmodum etiam Geſnerus exiſtimavit. Hieronymus Ruſcellus hoc Symbolū attribuit Ferdinando Caraffæ Comiti Neapolitano, & quamvis dicat eſſe ſatis difficilem & intricatam eius interpretationem, conjectura tamen ducitur, propter amorem quēdam honeſtum, qui non fuerit expers alicuius rivalis, hoc ab eo fuiſſe excogitatum. Ut ſcilicet vulnus à ſagitta Capræ inflictum declaret animum ipſius rei deſideratæ ſtimulis vehementer affectum. Salus vero referenda ſit ad Dictamnum, cuius auxilio ſperet ſe ſanitatem eſſe recepturum. Umbra autem ſub arbore palmæ indicet ſpe victoriæ, cui eſt dicata, tandem ſuperatis cunctis difficultatibus, ſe omnia mala eſſe ſuperaturum. Poteſt ſimiliter transferri ad aliquem, qui magnis conflictatus calamitatibus, ſe tandem inſperato aliquo auxilio ſuperiorem & voti compotem fore confidit.

NVNC

LXX.

NVNC NOSCI-TO VIRES.

Hostem quid spernis? Quamvis abjectior ille,
Sæpe irritatus maxima damna dedit.

OVIS, *pecus alioquin imbelle, quod tamen instar validi arietis sceptrum & coronam regiam dejicit, typus est illius, qui à potentiore non levi affectus injuria, fert quidem ad certum tempus patienter se contemni, interea tamen observans occasionem aliquam, ut se tandem quoq; virum ostendat, & adversarium suum prosternat. Nam ut ait P. Syrus.*

Furor fit læsa sæpius patientia.

Est autem hoc desumtum ex Tragœdia Accii antiqui poëtæ Bruto, cuius versus exponit Cicero lib. I. *de divinatione, quibus introducitur Tarquinius somnium quoddam recitans, ubi inquit,*

Visus est in somnis pastor ad me appellere,
Duos consanguineos arietes inde eligi,
Pecus lanigerum eximia pulchritudine,
Præclarioremque alterum immolare me,
Deinde eius germanum cornibus connitier
In me arietare, eoque ictu me ad casum dari.

Ubi additur, à conjectoribus somniorum hanc interpretationem esse factam de Bruto illum expulsuro Roma.

Proin vide, ne quem tu hebetem deputes æque ac pecus,
Is sapientia munitum pectus egregie gerat,
Teque regno expellat.

Nota autem est historia de L. Tarquinii superbi filio, vim inferente Lucretiæ, quomodo Brutus antea se stolidum esse simulans, patrem una cum filiis, ob tam nefandum facinus, regno exuerit, quæ prolixe describitur à Livio lib. I. *Decad.* I. *Nullum itaque hostem quamtumvis infirmum & despectum esse contemnendum, admonemur, cum secundum proverbialem versum,*

Sæpe aquilam ad pœnas vel scarabeus agit.

Et Pausanias in Arcadicis sive lib. VIII. *recte ait. At enim vilioribus & abjectioribus plerumq; reb. vim eam indidit* DEVS, *ut ea superarent, quæ max. essent inter homines existimationis, quo in loco plura huius rei exempla cõmemorat.*

VNDI-

LXXI.

VNDIQVE INERMIS.

Commoda plurima ovis præbet, nocumentaq; nulla:
Sic benefac cunctis, nemini obesse velis.

Quis græce πρόβατον quasi προβάσις, secundum Hesychium, quod proventum eorum quæ ad vitæ sustentationem requiruntur, significet, animal simplex est, innocens, & generi humano utile (unde in sacris litteris multæ præclaræ similitudines sumuntur) nam propter lanam, lac, carnes atque ipsam fœturam plurimum commodare potest. Quare ex hoc pecore omnib. temporib. & locis, apud plurimas gentes divitiarum non exigua pars conquisita, atque ideo vita pastoralis olim in magno pretio habita fuit. In lege quoque Mosaica, inter mundas & innocentes pecudes primum locū obtinet. Quapropter hoc symbolum optime quadrat in hominem pium, innocentem, qui quamvis sit destitutus aliorū auxilio atque subsidio, nihilominus omnib. inservire & gratum facere studeat, quemque innocentia sæpe inter medios hostes tutum & incolumē servet. Unde Nazianzenus præclare hoc quoque scripsit: ἀφύλακτον ἡ ἁπλότης, καὶ ἥκιστα κακίαν ὑφορᾶται τὸ κακίας ἐλεύθερον, id est, Expers custodiæ est simplicitas, & minime mali quicquam suspicatur is, qui à malo est immunis. Quali in sua simplicitate & innocentia acquiescenti semper esse debet ante oculos sententia versuum horum,

Hic scopus unus erit, cunctis prodesse, nocere
Nulli, & amare bonos ac tolerare malos.

Itemque hoc alterum,

Iuvare cunctos, at nocere nemini
Est summa vitæ Christianæ regula.

Quemadmodum & Cicero lib. I. de Offic. Virum bonum esse dicit eum qui prosit omnibus, noceat nemini, nisi lacessitus injuria. Alibi additur ex Claudiano in Epistola ad Hadrianum, MENS IGNARA NOCENDI.

FIT

LXXII.

FIT SVA-VIOR.

Dum premitur iustus fit gratior hostia Olympo,
Sic quoque fit morsu suavior agna lupi.

PHILES

PHILES græcus autor, recentior tamen (floruit enim Michaelis Palæologi tempore) in libello de proprietatib. animalium scribit, pellē ovis, quam lupus suis dentibus laceraverit, non esse pro indumento corporis usurpandā, nam pruriginem quandam & cordis palpitationem excitare, caussam vero huius rei addit nullam. Plutarchus aūt lib. II. Symposiac. Quæst. IX. aliam quæstionem proponit, cur ovis à lupo demorsæ caro fiat suavior, lana autem pediculos generet. Rationem reddit de dulcedine, quod caro eius, lupi morsu colliquetur: Esse enim istius feræ spiritum adeo fervidum & quasi ignitum, ut ossa etiam durissima in ventre emolliat atq; colliquet, atq; ideo à lupis morsa, celerius quam alia liquescere. Et olim propterea gulæ dediti expetebant hœdum lupi fauctibus ereptum, quod Horatius quoque indicat in Epodis.

Vel agna festis cæsa terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo.

Et Martialis versus idem declarant:

Parvus onyx una ponetur cœnula mensa,
Hœdus inhumani raptus ab ore lupi.

Convenit symbolum hominib. piis & probis, qui in hoc mundo propter innocentiam vitæ, ac veritatis studium variis periculis & tormentis sunt subjecti, ac sæpe ideo ab impiis extrema omnia patiuntur, tandemq; DEO acceptā hostiam sese offerunt, quo in numero omnes sancti Martyres sunt ponendi. Sic legimus apud Eusebium lib. III. cap. XXXVI. Ecclesiasticæ historiæ ex Irenæo, quod S. Ignatius ante martyrium hæc verba protulerit: ὅτι σῖτός εἰμι θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ, id est, DEI frumentum sum, & bestiarum dentibus molor, ut purus & sincerus panis reperiar. Et B. Polycarpi apud eundem lib. IIII. c. XV. inter alias ipsius religiosiss. preces hæc verba legūtur: προσδεχθείην ἐνώπιόν σου σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ, id est, Quæso ut hodie in conspectu tuo pro hostia pingui & accepta admittar.

VIGI-

LXXIII.

VIGILANDUM.

Luminibus dormit patulis lepus. Advigilandum est:
Insidiis quoniam cingimur innumeris.

LEPORES *inter dormiendum apertos oculos tenere tanquam vigilantes, vel statim evigilaturi, constat, unde in proverbium abiit, leporinus somnus, cuius usus est creber etiam in nostra lingua. Hinc, secundum nonnullos, λαγὼς graece dicitur ἀπὸ τοῦ λάειν, quod est videre, quia oculos non claudit in somno, Quod Plinius & Suidas quoque annotarunt. Et Aegyptii ideo in suis Hieroglyphicis, ut Orus habet, & eius interpres Pierius, per leporem hominem vigilantem significare voluerunt. Quod ad mentis vigilantiam & attentionem transferre recte possumus, idque argumentum tractavimus quoque in priore centuria Emblemat.* X C. *Sic Cicero in orat. pro Plancio, Vigilandum est, inquit, semper, multae insidiae fiunt bonis. Potest similiter haec vigilantia Demosthenica intelligi, qui antelucanas opificum operas praevenire solitus est, qua & alii plurimi viri celebres laudem & gloriam perpetuam sibi acquisiverunt. Est & elegans admodum sententia Platonis* III. *de Legibus haec:* ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς, οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὐδ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον μὴ ζῶντος. ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστα ἐστὶ κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγιείαν αὐτοῦ μόνον φιλάττων χρήσιμον, ἔστι δ' οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν, *id est, Somnus enim multus neque corporib. nec animis nec reb. gerendis ex natura aptus est. Nemo enim profecto dum dormit, ullius est pretii, nihilo magis quam qui non vivit. Qui igitur vitae & sapientiae curam gerit, plurimo tempore vigilat, id solum providens atque observans, ut somni tantum capiat, quantum ad sanitatem potest pertinere. Ad cuius quidem conservationem non multo somno opus est, dummodo recte sit constitutus somni capiendi modus.*

FRAV-

LXXIIII.

FRAVDEM SAPIENTIA PELLIT.

Lana sali haud eadē est, neq; spongia mersa sub undas,
Discernit sapiens res, quas confundit asellus.

Desumsimus hanc quoque historiam festivam, ex Plutarcho de solertia animaliū, ubi sic eam describit. Versutiæ autē cum sint multa exempla, omissis vulpium, luporum, gruum, graculorumq́ commētis callidis (sunt enim nota) testem producam Thaletem antiquiss. Philosophum, quem ferunt non minimam laudem eo invenisse, quod artem arte dextre superasset. Salem portantium mulorum quidam fluvium ingressus, fortuito cōcidit, & sale in aqua colliquato, cum surgens onere se animadvertisset levatum, caussam sensit & memoriæ mandavit, ac quoties per amnem transiret, dedita opera se demisit & in utramq́ partem versavit, ut vasa in aquā demergerentur: Quod cum Thales audivit, jussit loco salis lana & spongiis vasa impleri, iisq́ oneratum mulum agi. Qui cum pro more suo egisset, & aqua onus suum implevisset, sentiens suas sibi argutias male cessisse, posthac ita caute fluvium transiit, ut ne invito quidem ipso vasa aqua attingerentur. Hæc ille. Quare verum ēst quod breviter Sophocles in Ajace dixit:

ὁι γὰρ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.

Vbique prudentes viri palmam obtinent.

Ac Aristoteles lib. 1. Metaphys. Sapientiæ divinam potius quam humanam dicit esse possessionem. Sed vera huius Encomia melius ex ullo autore cognoscere nō poterimus, quam quæ de illa Salomon in proverbiis, & Syracides in libro, cui ideo titulum fecit, σοφίαν ἢ πανάρετον, id est, sapientiam sive de universa virtute, copiose scripserunt, quæ ab omnib. piis crebro & diligenter sunt cognoscenda non solum, sed etiam animis plane infigenda, & studiose moribus exprimenda. Ascribi quoque posset, ASTV DELVDITVR ASTVS,

ET

LXXV.

ET PARVA SÆPE NOCENT.

Parvula, quæ de asino vindictam sumit acanthis,
Vim magnam & parvis rebus inesse monet.

De naturali inimicitia inter asinum & acanthidem avem, quam Spinum & Ligurinum vertit Gaza, & quæ differre censetur à nostra carduele, utq; Gesnerus conijcit, potius pro nostra luteola vulgari sumenda, hæc leguntur apud Aristotelem lib. IX. *de historia animal. cap.* I. ὄνος καὶ ἀκανθίδες πολέμιοι. αἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν βιοτεύουσιν, ὁ δ᾽ ἁπαλὰς οὔσας ἐσθίει τὰς ἀκανθας, *id est, Asinus & spini inter se sunt inimici. Victus enim spinis è vepribus, quas asinus tenellas adhuc depascit. Quod Plinius iisdem ferme verbis expressit lib.* X. *cap.* LXXIIII. *De quo Achilles Bochius lib.* III. *symbolicarum quæstionum hos versus composuit,*

Cur tantula asinum tantum achantis oderit,
Obscura non est caussa, spinis affricat
Sese ille acutis, in quibus cubilia
Texens avicula nidulatur, eius &
Depascitur flores. Acanthis usque eo
Terretur, ut procul rudentem si audiat,
Dejiciat ova, decidant pulli metu
E nidulo, nec fert inultum hoc. nam illius
Qua fustibus, qua sarcinis facta ulcera
Parvo fodit rostro, atque pungit narium
Mollissimas partes. Id omnes admonet,
Ne humillimis quidem inferendam injuriam,
In parvulis vim sæpe inesse maximam.

Ex quibus, accommodatio & convenientia huius Emblematis cum superiore de Ove sceptrum & coronam arietante facile intelligitur.

LXXVI.

IS EGO.

Luna Cynocephalo visum exhilaratq́, adimitq́,
Sunt & conjugibus mutua fata bonis.

INTER

INTER varia genera Simiarum apud Aristotelem & alios habentur quoque Cynocephali, quos Gaza canicipites interpretatus est. Sunt tamen ex sententia Plinii, Solini, Gellii, atque etiam B. Augustini & homines monstrosi, qui capita instar canum habere dicuntur, de quib. hic non loquimur. Cynocephalus vero noster putatur illa esse bestia, quæ Italicè & à nostris quoq; vulgo Babion nominatur, & interdum apud magnates conspicitur. Est autem animal admodum irritabile & iracundum, quod Aristoteles etiam de hist. animal. lib. II. *ca.* VIII. *annotavit, quare Hieroglyphice, teste Oro, iracundiæ typus est. Proprietas autem illi hæc inesse peculiaris perhibetur, quod luna silente tristetur & insuper cæcutiat, ac rursum ad illius ortum exultans, & visum recipiens, eam quasi veneretur & lætabundus adoret. Unde Ægyptii aliquid divini illi inesse arbitrantes cum aliis animalibus nonnullis in suis templis coluerunt. Quo symbolo vir quidam nobilis, & suæ conjugis, nomine Dianæ, quæ apud poëtas est Luna, admodum amans, declarare voluit, amorem erga ipsam ita singularem esse, ut illius non aliter tam in secũdis quam adversis reb. afficiatur, ac si ad ipsum proprie pertineret. Quod Euripides quoque in Andromacha breviter retulit,*

ὅσοι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσι βροτῶν,
ἐσθλῶν ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
οὐκ ἔστι ποίας λείπεται τὸ θ᾽ ἡδονῆς, *id est,*
Quicunque homines amore capti fuerint,
Si commodos nanciscantur amores,
Nullum eis abest voluptatis genus.

Plura qui volet de hoc quispiã legere poterit apud Plutarchum in præceptis conjugalibus: & consolatione ad uxorẽ.

CÆCVS

LXXVII.

CÆCVS AMOR SOBOLIS.

Est cum & amare nocet. Suffocat ſimia amando
Simiolum. Exemplum hoc o fugitote patres.

SIMIARVM *generi,inquit Plinius lib.*VIII.*cap.* LIIII. *præcipua erga fœtum affectio. Gestant catulos, quos mansuefactæ intra domos pepere-re, omnibus demonstrant, tractariq; gaudent, similes gratulationem intelligentis. Itaque magna ex parte complectendo necant.Oppian.lib.*II. *Cynæget. paulo aliter hæc exponit. Simias enim ait ex duobus, quos pariunt, alterum amare,atq; alterum odisse,& hunc statim arctiore complexu necare,quæ Solinus quoq; in hunc modum commemorat. Immoderatè fœtus amant, adeo ut catulos facilius amittant quos impendio diligunt, & ante se gestant, quoniam neglecti pone matri semper hærent. Icon hæc est convenientissima nimiæ indulgentiæ parentum erga liberos,quæ sæpe illis detrimentosa vel etiam exitiosa esse solet, ut recte monet græcus versiculus,*

τὸ πρᾶον πατέρων διαφθείρειν τέκνα πέφυκεν.

Quem eruditiss. vir Gabriel Faernus in fabulis sic vertit:

Exitium natis parit indulgentia patrum.

Et ante eum Baptista Mantuanus fecerat,

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Nam,ut Plato V. *de legibus dicit,* τυφλοῦται πᾶς ὁ φιλῶν περὶ τὸ φιλούμενον,*id est, Amans omnis fit cæcus circa rem amatam. Cuius indulgentiæ plurima mala & incommoda post Solonem, multis in locis Syracides enumerat, & exempla eius rei tam ex sacris quam profanis historiis non pauca afferre possemus,etiam nostrorum temporum,nisi ea ubique essent in promtu. Inter quæ illustre admodum est illud põtificis Iudaici Heli,qui ob nimiam erga suos filios indulgentiam,divinitus gravissimè fuit punitus. Alibi legitur ascriptum,* PERDIT AMANDO. *Vel,* SIT MODVS IN REBVS.

L XXVIII.

ARBITRII MIHI IVRA MEI.

Invicta letum pro libertate pacisci
Pugnando quondam gestiebat Teutona virtus.

FELEM dici Catum quasi cautum vulgo, quo nomine Palladius quoque usus est, αἴλουρον vero græcis & Varino quoq; κάττην, nemini est dubium. Varro tamen & Columella felem videtur de marte vel ictide intellexisse, ut Augustinus Niphus quoq; observavit. Apud Philostratũ putatur esse γαλεώτης, Gaza γαλῆν non semper etiam mustelam, sed interdum felem interpretatur, cum tamen Plinius ubiq; αἴλουρον felem, & γαλῆν mustelam verterit. Huic animali innatum ac proprium est, ut sit libertatis cupidũ admodũ, & propterea carceris impatientissimum. Quapropter, Methodio teste (ut refert in symbolis Heroicis Guilhelmus Paradinus) antiquis Alanis, Burgundionibus & Suevis insigne militare fuit felis libere excurrentis delineatio, quo innuebant, se pro libertate defendenda animis paratis, ac totis viribus semper pugnaturos esse, quod vere Germanicum & heroicum propositum firmiter multis sæculis continuarunt. Nam etiam secundum Plautum in Captivis:

Omnes profecto liberi lubentius
Sumus quam servimus.

Sic qui dicebantur olim milites Augustales sub magistro peditum, idem procul dubio significantes, felem in vexillo prasini coloris, & alii, qui Felices nominabantur, in rubro eandem: Milites vero Alpini appellati, in vexillo punicei coloris gestabant. De quibus omnibus qui plura velit cognoscere, legat inter alios Pierium Valerianum in Hieroglyphicis de fele.

VT

LXXIX.

VT CAVTIVS PVGNET.

Obfirmet fortis prudentia pectus in hostem,
Mustelæ veluti ruta dat antidotum.

Vstellarum non unum genus habetur, inter quas ea quæ minima est, & Plinio vulgaris ac domestica dicitur, ubiq; est nota. De hac ac testudine apud Aristotelem lib. IX. *hist. animal.cap.* VI. *naturalis tam* φρονήσεως, *quam* ἀντιπαθείας *exempla leguntur memorabilia, quæ cum Græce eleganter sint exposita, placuit hoc loco referre.* ἡ δὲ χελώνη, ὅταν ἔχεως φάγῃ, ἐπεσθίει τὸν ὀρίγανον καὶ τοῦτο ὦπται. καὶ ἤδη κατιδών τις τοῦτο πολλάκις ποιοῦσαν αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴ γευσαμένη τῆς ὀριγάνου πάλιν ἐπὶ τὴν ἔχιν πορευομένην, ἐξέτιλλε τὸ ὀρίγανον. τούτου δὲ συμβάντος, ἀπέθανεν ἡ χελώνη. ἡ δὲ γαλὴ ὅταν ὄφει μάχηται, ἐπεσθίει τὸ πήγανον. πολέμια γὰρ ἡ ὀσμὴ τοῖς ὄφεσιν. *Gaza hæc ita transtulit. Testudo cum viperam ederit, mox cunilam edit (Plinius bubulam cunilam origanum vocat) quod cum ita sæpe factum animadvertisset quidam, ut gustata cunila viperam testudo repeteret, herbam evulsit, quo facto testudo interiit. Mustela vero quoties dimicatura cum serpente est, rutam comedit. Odor enim eius herbæ infestus serpentibus. Hoc symbolum egregio Polemarcho Sfortiæ Palavicino contra Turcas sub Imperatore Ferdinando militanti Jovius obtulit, monens illum simul prudentiam cum fortitudine esse conjungendam, de quo & supra aliquid dictum est. Sereniss. Dux magnus Hetruriæ Franciscus addit bufonem, qui minatur se mustelam devoraturum, & ascribi curavit,* AMAT VICTORIA CURAM. *Nam bufo quoq; similiter ut serpens rutam ferre nequit. Estq; hemistichium hoc sumtum ex Catullo de carmine nuptiali,*

Iure igitur vincemur, amat victoria curam.

Non absimile huic est, quod posuimus in priore nostra Centuria num. LXXXVI.

CAL-

LXXX.

CALLIDIOR ERRAT.

Cætera qui vincis, tibi cur dominata voluptas
Te haud improvisum mergit in exitium?

De inimicitia mustelæ cum serpente & bufone, & ipsius cum ruta munimento jam dictum est. Nihilominus perhibent hoc cautum & astutum alioqui animalculum (in quod propterea Galanthidem quia partum Alcmenæ invita Lucina callide procurasset, transformatam fuisse fingit Ovid. lib. IX. *Metamorphos.) perhibent nescio quo errore vel temeritate inductã sponte sua interdum in os bufonis inimici sui irruere atque ita nonnunquam perire, haud aliter quam viperam caput maris ori suo insertum præmordere quidam aiunt. Camillus de Camillis, & Joannes Baptista Pittonus in Italicis suis scriptis de Impresis vulgo dictis, hoc quidem ita se habere affirmant, sed apud veteres rerum Naturalium autores (quod memini) nusquam reperitur annotatum. Quadrat autem hæc similitudo in illos, qui in aliis suis rebus satis caute ac prudenter versantes, interdum tamen per cæcum impetum & impotentiam animi, vel ab aliis voluptatibus, vel inprimis amorum illecebris sinunt se à virtutis tramite abduci, ac ita sæpe in manifestam perniciem abripiuntur. Quem affectum admodum impetuosum Seneca poëta in duobus locis egregie describit, quorum prior extat in Tragœdia Hippolyto:*

Furor cogit sequi
Priora: vadit animus in præceps sciens
Remeatque, frustra sana consilia appetens.

Alter est in Medea,

Cœcus est ignis stimulatus ira,
Nec regi curat, patiturque frenos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obvius enses.

MORI

LXXXI.

MORI MALO QVAM FOEDARI.

Omnibus antistat recti mens conscia rebus:
Hoc bene emi vita tu quoque crede decus.

PUTAT Pierius lib. XIII. Hieroglyphicorum Ælianum & alios per album murem intellexisse eum quem Albertus Armenium & vulgo Armelinum nominant, quem videtur quoq; sequi Georgius Agricola, atq; idem existimat apud Plinium in sæpius allegato libro VIII. cap. XXXVII. murem ponticum esse eum, quem album duntaxat conspici ait, murem autem Fennicum vel Venetum potius, aut varium vocant, qui Agricolæ est Sciurus Fennicus. Sed Armelini proprietas fertur esse sane mira, quod nimirum fame aut siti prius moriatur, aut à venatoribus sese capi ferat, quam luto aut simili re immunda, quib. circumdata sit, suam pellem candidam & elegantem patiatur defœdari. Quod ingeniosiss. symbolum usurpavit Ferdinandus filius Alphonsi Regis I. Arragoniæ & Neapolis, propter Marinum de Marciano Ducem Suessæ ac Principem Rossani (ut Jovius memorat, & sculptura supra portam Castelli novi Neapolitani hoc confirmat) qui tametsi eius esset propinquus, ad partes tamen sui hostis Joannis Andegavensis se contulit, & insuper per insidias conatus est Regem è medio tollere. Sed Rex sibi cavens Marinum paulo post cepit, & suadentibus amicis, ut illum interfici curaret, non est illis obsecutus, dictitans quamvis in se proditoriè egisset, propter sanguinis tamen cognationem omnino nolle hoc facere. Quidam ingeniose rythmis hisce germanicis descripsit,

Eh ich wider mein gwissen thett/
Vil lieber sterb ich an der stett.

Sic Claudianus,

Nempe mori satius, vitæ quam ferre pudorem.

Et Pindarus in Olympiis, Hymno VIII.

ἀΐδα τοι λάθεται, ἄρμενα πράξαις ἀνήρ.
Orci obliviscitur, qui facit ea quæ conveniunt.

VNDI-

LXXXII.

VNDIQVE INSIDIÆ.

Protrahit abstrusis mustela cuniculum ab antris,
Et quis se tutum speret ab insidiis?

QVAMVIS *multæ regiones abundent cuniculis, cum ſint admodum fœcundi, maximus tamen eorum in Hiſpania ſemper fuit proventus, unde Catullus vocat cuniculoſam Celtiberiam. Quin etiam Balearici auxilium militare ab Auguſto Imperatore olim contra eos petierunt, teſte Plinio lib.* VIII. *c.* LV. *& Strabone lib.* III. *atq; etiam oppidum ab iis eſſe ſubverſum narrat Varro, quem adducit Plinius eodem libro cap.* XXIX. *Et Strabo quidem in Turditania (quæ putatur eſſe Hiſpania ulterior ſive Bætica) cõtra illorum copiam nimiam, plures eſſe modos inventos eos venandi & capiendi ſcribit, quorum una fuit, quod* γάλας ἀγρίας *Africæ, id eſt, muſtelas ſylveſtres, quam viverras eſſe putant (quamvis interpretes feles feras habeant) ſtudioſe adhibeant, ac ore obligato in foramina cuniculorum immittant, qui eos unguib. extrahant, aut expellant ut ab aſtantib. capiantur, quod Plinius quoq; commemorat. Atque hoc venationis genus adhuc in Anglia & alibi eſt uſitatum. Nam venator viverras funiculo tenens in cavernas immittit, quæ ubi cuniculum apprahenderint, ita mordicus tenent, ut una cum ipſis extrahantur. Admonemur autem hoc Emblemate, quantopere clandeſtinæ inſidiæ nobis ſint cavendæ, quod quidem inprimis de calumniæ peſſimo & valde occulto malo eſt intelligendum. Unde proverbium dicit: Non eſſe remedium contra ſycophantæ & calumniatoris morſum, deſumtum ex Ariſtophanis Pluto, ubi cuidam jactãti annulum ſe habere magicum, efficacem cõtra omne malorũ genus, addit alter,*

ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος,

ſcilicet φάρμακον, *id eſt, Non illi ineſt remedium contra ſycophantæ morſum.*

LORICA

LXXXIII.

LORICA VIRTUS.

Virtus ipſa ſuis firmiſsima nititur armis,
Sævam hiemem fortis ſpernere docta malæ.

INDICARUM rerum scriptores, Gomara, Monardes, Lerius & alii plures, atque Bellonius quoque in Observationibus Hodæporicis describunt depinguntq́; animal quoddam veteribus forsitan incognitum, cuius binas etiam exuvias, quæ inter se non parum differunt, in nostro rerum naturalium penu habemus. Hispani nominant Armadillo, id est, armatum sive cataphractum, quod quasi panoplia vel armatura quadam loricata à capite usque ad pedes sit contecta. Indi Mexicani & Guinenses, apud quos copiose reperitur, & subterraneum animal esse dicitur magnitudine erinacei, sed longius, appellant in sua lingua Tatou. Quemadmodum itaque hoc rarum animal munitur naturalibus armis, quibus sese defendit, nec externis indiget subsidiis: sic quoque virtus instar loricæ in se munita tuta consistit, & insultus adversæ fortunæ facile superat ac contemnit. Quæ Claudianus in Panegyri de consulatu Mallii Theodori his versibus pulchre exposuit:

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaq́ue late
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuq́ue petit clarescere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis
Divitiis animosa suis, immotaq́ue cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.

Nec minus eleganter Horatius lib. III. *Ode* II.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

COM-

LXXXIIII.

COMMINVS ET EMINVS.

Comminus ut pugnat jaculis, atq; eminus histrix,
Rex bonus esto armis consiliisq; potens.

HISTRIX, qui vulgo porcus spinosus nominatur, sicuti apud Suidam ἀκανθόχοιρος, cum quo germanicum quoque vocabulum, Stachelschwein / *convenit, è genere Erinaceorum est, sed multo longioribus & acutioribus aculeis armata, atque iis quidem (ut Plinius loquitur) cum cutim intendit missilibus: unde non solum pungit illis & sauciat ora canum, sed longius quoque in eos ejaculatur. Hoc animal eruditi quidam arbitrantur apud Plautum in Pœnulo, nomine muris Africani notari, cum sit in Africa & India regionib. frequens, quod interdum hodie quoque spectandi caussa in Germania circumfertur, nec est ἀμφίβιον, sed terrestre tantum, ut Oppianus quoque* III. *Cynaget. affirmat. Extat autem apud Claudianum integrum poema de Histrice, ex quo nonnullos versus huc transferre placuit:*

Ecce brevis propriis munitur bestia telis,
Externam nec quærit opem, fert omnia secum,
Se pharetra, sese jaculo, sese utitur arcu.
Vnum animal cunctas bellorum possidet artes.
Quod si omnis nostræ paullatim industria vitæ
Fluxit ab exemplis, quicquid procul appetit hostem,
Hinc reor esse inventum.

Gratum hoc & familiare fuit symbolum Ludovici XI. *Regis Galliæ (unde corona illi additur) qui eo ostendere voluit, arma ipsi talia esse in promtu, quibus & in propinquo, & longius, si opus sit, hostem suum possit petere, ἀγχέμαχος nimirum pariter atque ἑκηβόλος. Quidam ex versibus jam commemoratis addunt:* FERT OMNIA SECVM.

NON

LXXXV.

NON SOLVM NOBIS.

Ericium hic qui ceu gradientem conspicis uvam,
Frugi sis, & opes tu quoque linque tuis.

ERINACEVS, vel secundum Plinium Herinaceus, forsitan quia infixa spinis illius inhæreant, dicitur quoq; Ericius, & apud Plautũ in Menechmis, ac Nemesianum in Cynaget. Eres, græcis est ἐχῖνος. De quo apud Plutarchum in comment. de solertia animal. extat hæc jucunda narratio. Elegantior tamen est Erinacei pro catulis procuratio. Autumni enim tempore sub vites obrepens uvarum acinos pedib. in terram decutit, eosq; circumvolutans se spinis suis excipit, ac nobis aliquando omnib. hoc spectantib. speciem exhibuit ambulantis uvæ, deinde in cavernam suam discedens, catulis eas à se decerpendas præbet. Est autem dictum hoc, Non solum nobis, ex Ciceronis lib. I. de Officiis nota omnib. sententia desumpta, quam ille transtulit ex epistola Platonis ad Archytam Tarentinum, quæ omnia huc transferre nimis esset longum futurum. De amore vero erga liberos parentum eruditus commentar. Plutarchi περὶ φιλοστοργίας legi poterit. Ac Menander unico versiculo id est complexus,

τοῦτ' ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον.

Hoc vivere est, haud sibi uni vivere.

Guilhelmus Paradinus in symbolis heroicis addit, MAGNVM VECTIGAL, ex Cicerone in Paradoxis. O dii immortales, non intelligunt homines, quam magnum sit vectigal parsimonia. Apud Plinium lib. VIII. cap. XXXVII. habetur, præparare hieme Erinaceos sibi cibos, & volutatos supra jacentia poma affixa spinis, unum non amplius tenentes ore, portare ea in cavas arbores. Quod etiam Ælianus refert. Sic Plutarchus in comment. περὶ φιλοπλουτίας, id est, de cupiditate divitiarum (quamvis ibi ab avaro in alium sensum detorquentur) ait, ταῦτα γάρ ἐστιν, ἃ παραινοῦσι καὶ διδάσκουσι: κέρδαινε καὶ φείδου, καὶ τοσούτου νόμιζε σεαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς, id est, Hæc enim sunt quæ monent atq; docent: Lucrare & parce, & tanti te esse crede, quantũ est quod possides.

LXXXVI.

NIL MOROR ICTVS.

Integritas,virtusq́ suo munimine tuta,
Non patet adversa morsibus invidiæ.

ECHINVS *non sine vafricie quadam naturali, quando sentit canes in se impetum facere, convolvit se in formam pilæ, ut tantum in aculeos vim suam exerceant. Plutarchus in commentario toties adducto, de solertia animalium, paulo aliter de vulpe hæc commemorat, & inde proverbium natum dicit,*

Scit multa vulpes, magnum echinus unum habet.

Nam accedente, ut aiunt, vulpe,

Corpus convolvens pineæ in morem nucis
Spinas riget horrens, ne vel morderi queat,
Vel tangier.

Estq. prior senarius, secundum Xenodotum Archilochi,

πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Posteriores verò versus leguntur quoq. apud Athenæum Dipnosophi. lib. III.

στρόφιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας
κεῖται, δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος.

Significat autem hominem virtute ac integritate sua fretum, fraudes & obtrectationes malevolorum facile contemnere & ab illis se conservare posse: ac attribuitur hoc symbolū à CL. V. Joan. Sambuco illustri Baroni Carinthiaco Joanni Kevenhulero. Academici Brixienses occulti, solum Echinum pingunt in globum convolutum cum dicto, VNDIQVE TVTVS: *quod cum priore explicatione congruit. Scipio autem Amiratus in libello suo Italico attribuit hanc inventionem fortiss. Duci militari Vespasiano Gonzagæ, una cum parte versus Virgiliani Æneid. V.* DECVS ET TVTAMEN IN ARMIS. *Quod præstantes & fortes milites constantia & animositate in pugnando, non fugiendo turpiter, & seipsos salvos ac incolumes conservare, & veram gloriam bellicam conquirere studeant, quibus convenit istud Catulli in Argonaut.*

Expers terroris Achilles
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus.

LATET

LXXXVII.

LATET AB-
DITA.

Nucleus arridet? Spinosa putamina rumpe,
Non vult felices absque labore DEVS.

SCIVRVS *castaneam, quamvis aspero & spinoso cortice circumdatam, tam diu versat & laboriose tractat, donec aperiat, fructuq́; illius interiore frui ad vescendum queat. Quo indicatur sine labore ac sudore (ut sæpe jam dictum) ad res laudabiles nullum aditum nobis patere. Estq́; hac similitudine quoque Plautus usus in Curculione,*

Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem,

Figura nimirum proverbiali monens eum, qui commodum quærit, laborem quoque non subterfugere debere. Quod B. Hieronymus ad diligentē lectionem sacrarum litterarum accommodavit. Cicero quoq; ex Attio vetere poëta refert hos versus in orat. pro P. Sestio.

Sed te id quod multi invideant, multiq́ue expetant,
Inscitia sit postulare, si tu laborē summa cū cura efferas, nullū.

Idq́; de sapientiæ adeptione peculiariter pronunciat Turpilius Comicus referente Nonio in ver bo spissum,

> Ita est: verum haud facile est venire illo, ubi ipsa est sapientia,
> Spissum est iter, adipisci haud posfis nisi cum magna miseria.

Et Pindarus (qui ubiq; eiusmodi sententiis plenus est) Pyth. VIII. *Ode ult.*

> εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνευ καμάτου οὐ φαίνεται.
> Si vero aliqua est inter homines felicitas, ea non sine labore existit.

Cui similis est Epicharmi sententia, τῶν πόνων πωλοῦσιν πάντα τ' ἀγαθὰ οἱ θεοί. *Convenientibus laboribus vendunt omnia bona dii. Totum vero hoc symbolum eleganter explicat Philo de vita Mosis lib.* III. *Alius quidam ascripsit,* VIRTVTE ET SAPIENTIA, *quibus duobus omnia laudabilia & præclara comparare sibi homines possunt. Ac Claudianus inter alias laudes Stiliconis lib.* II. *eadem quoque refert,* Durum patientia corpus
Instruit, ut nulli cupiat cessisse labori.

VINCIT

LXXXVIII.

VINCIT SOLERTIA VIRES.

Exiguus tranat ceu flumina magna sciurus,
Res gerimus magnas viribus ingenii.

DE eodem Sciuro, quem græci quoque καμψίουρον appellabant, Olaus Magnus lib. XVIII. c. XVIII. Historiæ Septentrionalis hæc litteris mādavit. Tranat bestiola ista per amnes exiguo ligno, caudā habens pro velo expansam. Non enim natura alium concessit natandi modum, propter exiguum corpus & nimiam pilorum densitatem in cauda villosa, qua cito imbuta aqua mergeretur in fundum. Quam rem Oppianus longe ante ipsum elegantib. versibus descripsit græcis, & Sciurum cum pavone caudam explicante confert. Nec absimilis est natatio piscis Nautili ab eodem copiose descripta in piscatione lib. I. de qua, DEO volente, plura in IIII. nostra Centuria de Aquatilibus & reptilibus dicemus. Est autem symboli huius cum aliis nonnullis commune argumentum hoc, quod sæpe ingenio & solertia in reb. difficilib. & admodum impeditis plus obtineatur, quam magnis viribus. In quam sententiam præclara extat oratio gravissimi historici græci Polybii, ubi loquitur de Xanthippo Lacedæmonio, nam inquit, καὶ μὴν τὸ παρ' εὐριπίδῃ πάλαι καλῶς εἰρῆσθαι δοκοῦν, ὡς ἓν σοφὸν βούλευμα τὰς πολλὰς χεῖρας νικᾷ, τότε δι' αὐτῶν ἔργων ἔλαβε τὴν πίστιν. εἷς γὰρ ἄνθρωπος καὶ μία γνώμη τὰ μὲν ἀήττητα πλήθη καὶ πραγματικὰ δοκοῦντα εἶναι, καθεῖλε. τὸ δὲ προφανῶς πεπτωκὸς ἄρδην πολίτευμα καὶ τὰς ἀπηλγηκυίας ψυχὰς τῶν δυνάμεων ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἤγαγεν, id est, interprete Nic. Perotto. Præterea quod olim ab Euripide sapientissime dictum fertur, unicum rectum cōsilium multorum manus vincere, hoc tempore ex iisdem operibus fidem accepit. Siquidem unus homo atque una sententia multitudinem, quæ antea invicta & insuperabilis fuerat, vicit ac profligatam urbem (Carthaginensem) & collapsos tot virorum animos instauravit atq; erexit. Quidam addunt, VIRIBUS INGENIUM POTIUS.

FERO-

LXXXIX.

FEROCES REDDIT IMPVNITAS.

Hostem qui captum rides, fuge robur habentem,
Perrumpet felis carcere clausa diu.

FELIS, *muſcipulæ incluſa, circa quam captam ſaltant undiq; mures, & ſuo adverſario petulāter inſultant, donec tandē illa effractis repagulis liberata, meritas pœnas inſolētiæ ſumat, ſymbolum eſt, quod etiam Suidas, & Adrianus Junius in Emblemat. notarunt, nimiæ inſolentiæ ex ſumma impunitate ortæ, qua homines plus quam oportet ſuperbire, & ferociores fieri ſolēt. Maxima enim eſt illecebra, Cicerone in oratione Miloniana teſte, peccandi, impunitatis ſpes. Idq; etiam Arithmologica ſententia nō improbanda declarat, quæ dicit à quatuor bonis matribus totidem peſſimos liberos procreari, nimirum, à veritate odium, proſperitate ſuperbiam, ſecuritate periculum, & familiaritate contemtum. Quod ſane inprimis de vulgi morib. intelligendum. Hæc enim, ut ait Livius lib.* XXIIII. *natura multitudinis eſt, aut ſervit humiliter, aut ſuperbe dominatur, libertatem quæ media eſt nec ſpernere modice, nec habere ſciunt, & non deſunt magiſtri, qui intemperantes animos irritent. Quapropter neceſſe fuit, ut reſpectu legum & ſuppliciorum homines petulantes & ſcelerati in officio ſevere continerentur, ne licentia ipſorū creſcente impune in alios quidvis tentare auderent. Itaq; Horatius quoq; ait,* I. *Serm. Sat.* III.

Iura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi faſtoſque velis evolvere mundi.

Et Iſidorus II. *Etymol. Factæ ſunt leges, inquit, ut earum metu humana coherceatur audacia, tutaq; ſit inter improbos innocentia. Contra vero, ut in Paradoxis Cicero præclare docet, ſapiens vir non niſi recta ſequitur atq; colit, quia id ſalutare maxime eſſe judicat. Itemq;* II. *de legibus. Conſtat profecto ad ſalutem civium civitatumq; incolumitatem, vitamq; hominum & quietam & beatam, inventas eſſe leges.*

NIL

X C.

NIL SO-
LIDI.

Turpis adulator formas ſe vertit in omnes,
At verax ſimilis mens manet usque ſui.

CHAMAELEON *animalculū Africanum est, nec infrequens Indiæ, magnitudine Lacertæ grandioris, crura tamen sunt magis recta & alta, & in varios colores mutari proverbiū indicat, quo dicitur aliquis esse Chamæleonti mutabilior. Estq; satis apposite typus hypocritæ & assentatoris. Quod Plutarchus in erudito commentario de dignoscendo amico ab adulatore sic explicavit: Adulatori evenit quod Chamæleonti, hic enim omni colori se potest similem præstare demto albo, & adulator in iis quæ operæ pretium habent simile se præstare non valens, nihil nisi turpe imitando exprimit. Idem autor alibi in comment. de solertia animalium, ex Theoph. & Aristot. rationem conatur reddere, quod sit natura admodum meticulosus Chamæleon. Cum enim parum absit, quin totum eius corpus pulmone impleatur, is spiritu plenus ob raritatem & pellucidā cutim ita distenditur, ac aptam ad mutationem reddit superficiem corporis. Plinius vero paulo aliter lib.* VIII. *cap.* XXXIII. *hæc de eo recenset Ipse celsus hianti ore solus animalium nec cibo nec potu alitur, (notandum tamen, interdū muscis, formicis, & aliis insectis vesci) nec alio quam aëris alimento. Et coloris natura mirabilior, mutat namq; eum subinde, & oculis & cauda & toto corpore, redditq; semper quemcunq; prox. attingit præter rubrū candidūq;. Quæ profecto assentatorib. opt. coveniunt, quorū scopus præcipuus est, omnia imitari, & assensum cunctis præbere, præterquā iis, à quorū ingenio longè absunt, qui scilicet candido simplicitatis & innocētiæ decore, ac pudoris verecūdiæq;, rubore sunt præditi. Quare Seneca Epist.* XLIIII. *recte disserit, veritas in omnē partē sui semper est eadē. Quæ decipiunt, nihil habent solidi. Tenue est mendacium, perlucet si diligenter inspexeris. Tractavit autē idem argumentum quoq; Alciatus, quod lector poterit cum his conferre. Additū etiam alibi legitur,* NON DURAT HYPOCRISIS.

DOMVS

XCI.

DOMVS OPTI-MA.

Est sua cuique domus tutißimus usque receptus,
Hanc ceu testudo fœmina casta colat.

EX apologo Æsopico symbolum hoc originem duxit. Cum enim (ut est in fabula) Juppiter ad Junonis nuptias animantes universas invitasset, aliis omnib. tempestive advenientibus, sola testudo nimium cessavit. De qua cum moræ caussam sciscitaretur, respondisse fertur, οἶκος φίλος οἶκος ἄριστος, domus amica, domus optima. Et Euripidis versus in hanc sententiam adducitur à Clemente Alexandrino στρωματ. ς.

μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει, id est,
Beatus est domi qui agit feliciter.

Atq; vetus est verbum Hesiodeum, οἴκοι βέλτερον εἶναι: quia nusquam aliquis commodius ac liberius vivit quam domi suæ, & addit idem poëta, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι, i. quia molestum & noxium est foris versari. Quod tamen ita simpliciter non accipiendum, quasi etiam liberales & utiles peregrinationes nō sæpe haberent suum locum, sed proprie ad αὐτάρκειαν quandam & animi tranquillitatem ab omni curiositate alienam & remotam referendum est, non ad ignaviam & negligentiam inutilem. Nam Pythagoram, Lycurgum, Solonem, Platonem & alios plurimos doctrinæ liberalis caussa suo tempore etiam longinquas & difficiles profectiones suscepisse historiæ testantur. Et Plutarchus in libello περὶ εὐθυμίας nimiam οἰκουρίαν καὶ ἀπραξίαν, id est, propriæ domus custodiam & inertiam plane improbat, sicut etiam in altero commentario, quem scripsit contra τὸ λάθε βιώσας, id est, latenter esse vivēdum, idem testatur. Quidam ascribunt, INTRA ME MANEO: conveniens maxime virgini vel matronæ honestæ, domi se libenter continentis: atq; ideo secundum Plutarchum in præceptis conjugalibus traditur, Phidiam pinxisse Venerem insistentem testudini.

ÆQVE

XCII.

ÆQVE TANDEM.

Tardigrada assequitur Cygnos testudo volucres,
Assiduus quo non scit penetrare labor?

CYGNI *in vertice montis Parnaßi Phœbo & Musis sacri commorantes, animi candorem ac integritatẽ designant, quæ propria & peculiaris inprimis vere doctis viris esse consuevit, qui suavi suo cantu, & dulcedine doctrinæ omnib. grati atque fructuosi sunt. An vero Cygni ante mortem tam suaviter canant, quemadmodum multi ex Poëtis & Philosophis, atq; ipse Plato in Phædone sive animæ immortalitate, meminerunt, & Eustathius græcus interpres Homeri in Il. β. scribit experientia esse cognitũ, Cygnos esse canoros, cum Plinius, Ælianus, Athenæus aliiq; nõ pauci hoc negent, adhuc dubitatur, quamvis apud Græcos & Latinos* κύκνειον ᾆσμα, *id est, Cygnæa cantio in proverbium abierit. Ad montis vero huius fastigium testudo tardigrada suo lento at sedulo gressu ascendere, eoq; tandem pervenire nititur. Quo indicatur, nonnullos, quamvis ingenii tarditas vel alia eos non parum remorẽtur, aßiduitate tamen & diligentia id omne compensare, ac tandem ad sapientiæ & doctrinæ veram possessionem ascendere, cum etiam Cato dicat (qua sententia B. Hieronymus quoque usus est) sat cito si sat bene. Quod breviter Aristoteles* III. *Ethic. dixit,* βραδέως ἐγχειρεῖν τοῖς πραττομένοις, ὅταν ἕλῃ, βεβαίως διαμένειν, *id est, Negocia quidem aggredienda cunctanter, sed in susceptis cõstanter inhærendum. Ac Periandro uni è septem Sapientibus ascribitur,* μελέτη τὸ πᾶν. *In cura & diligentia consistunt omnia. Alibi legimus,* PEDETENTIM. *Vel,* AD LOCVM TANDEM.

VLCISCI

XCIII.

VLCISCI HAVD MELIVS.

Ut vivat Castor sibi testes amputat ipse.
Tu quoque, si qua nocent, abjice, tutus eris.

QVANQVAM ex veteribus tàm Græcis quàm Latinis tradiderint, Fibrum sive Castorem, urgentib. venatorib. & canibus, sibi ipsi partes genitales amputare, gnarum se propter ipsas peti: contrarium tamen Dioscorides, & Sextius quidam antiquus autor apud Plinium, & plures etiam recentiores hoc non posse fieri ostendunt, propter testes ipsius spinæ admodum inhærentes. Cum vero Alciatus, Jovius, Garzonius & alii hoc ad Symbola & Emblemata sua accommodaverint, ac Marcellus Virgilius Florentinus in comment. ad Dioscoridem lib. II. de Castore, talia scribat fuisse olim excogitata, quo aliqua autoritate munitæ eiusmodi subjectiones facilius vulgo possent imprimi, nos quoque hic ipsi locum concedamus, cum doctrinam perutilem in se contineat, quæ cognosci potest ex brevi ἐπιμυθίῳ, huic apologo Æsopico addito, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται, id est, homines prudentes propter suam salutem nullam habere rationem pecuniæ. Quæ admonitio ad alia omnia impedimenta vel famæ bonæ vel etiam vitæ caussa, abjicienda tempore necessitatis referri potest. Cuius rei tum aliæ tum præclaræ expositiones extant apud Ammianum Marcellinum lib. XVII. & Constantinum Manassem, quem autorem nobilis & doctus vir Joannes Levenclavius in latinam linguam ex græca erudite convertit. Paulus Jovius adhuc juvenis unica addita dictione, ΑΝΑΓΚΗ, hoc symbolum ipse usurpavit, quod ex Euripide in Hecuba forsitan sumsit, ubi ait, στέῤῥα γὰρ ἀνάγκη. Dura est necessitas.

CIRCUM-

XCIIII.

CIRCVMFVSA TENEBRIS.

Heu mortale genus ceu talpæ, lumine captum,
Cœlesti donec restituatur ope.

DE Talpa ex Aristotele in historia animal. lib. I. cap. IX. & max. lib. IIII. cap. VIII. hæc Plinius eius hac in re interpres lib. IX. cap. XXXVII. commemorat. Quadrupedum talpis visus non est, oculorum effigies inest, si quis prætensam detrahit membranam: atq; non levia etiam rudimenta pupillæ & albi circuli apparere in illis, sciunt qui diligenter per anatomen inspexerunt. Et, secundum eundem Plinium, quamvis semper in terra defossa vivat, liquidius audit obruta terra tam denso elemento. Oppianus lib. III. Cynæget. vocat αὐτόχθονα φῦλα, *quod ex terra & pluvia credantur gigni. Apud Suidam proverbium legitur,* ἀσπαλάκος τυφλότερος. *Talpa cæcior. Et Ægyptii, teste Oro, hominem cæcū per eam denotabant, & apud Hesychium, ut Pierius refert, hieroglyphicum est ignorantiæ. Hinc nobis discendum, quam cæca sit mortalitas, nisi aliunde cœlesti luce illustretur. Unde Socrates apud Platonem conqueritur, homines pauca scire vel potius nihil. Ac notum est Aristotelis dictum non quidem de talpis sed vespertilionibus, Metaphys. lib. II. c. I.* ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, *id est, Quemadmodum oculi vespertilionum sese habent ad meridianam lucem, sic animi nostri mens ad ea quæ sui natura omnium manifestißima sunt. Similesq; querelæ extant multæ apud Pindarum, Lucretium, Persium & alios poëtas. Quibus tamen approbari Scepticorum & Pyrrhoniorum* ἀκαταληψίαν, *id est, nullius rei veram & certam apprahensionem, minime est censendum, sed potius illis incitari debemus, ut eo accuratius veritati indagandæ & rerumq; caussarumq; investigationi operam dare studeamus.*

SÆVIT

XCV.

SÆVIT IN OMNES.

Plures lutra necat pisces, quam condat in alvum:
Sic rabie tumidus sæva tyrannus agit.

VISUM est in fine horum Symbolorum & Emblematum, quædam etiam ἀμφίβια & ἀμφοτερίζοντα, id est, animalia ancipitia (ut Cicero vocat) quæ promiscue in aqua & terra vivunt, ad nostrum institutum transferre, qualia sunt lutra, fiber, & crocodilus. Lutram quidem græci vocant ἐνυδρίν, vel secundum Varinum, ἐνυδρὸν, notam omnibus, præsertim illis qui piscinas habent uberiores, in quibus interdum magnas strages edit. Ælianus videtur caniculam fluviatilem nominare, quam nos cicuratam etiam vidimus. In piscibus & quidem meliorib. capiendis mira illi agilitas, & tanta sagacitas, ut dicatur ex aqua per rivulum effluente, longe admodum piscium odorem ex vivariis percipere, quæ ubi invaserit, in omnes sævit, quamvis non universos possit devorando absumere. Quæ profecto imago est admodum evidens tyrannicæ crudelitatis, quæ nil nisi cruentum & nefarium spirans omnibus est infesta, inprimis vero bonos & virtute præstantes viros è medio tollit. Nam, secundum Claudianum de IIII. consulatu Honorii,

Sors ista tyrannis
Convenit, invideant claris fortesque trucident,
Munitique gladiis vivant, septique venenis
Ancipites habeant artes, trepidique minentur.

Et Cicero in libello de amicitia ait: Hæc est tyrannorũ vita, nimirum in qua nulla fides, nulla charitas, nulla stabilis benevolentiæ potest esse fiducia, omnia semper suspecta atq; sollicita sunt, nullus locus est amicitiæ. Nam, secundum Sophoclem in Oedipo, ὕβρις φυτεύει τύραννον.

Injuria creat tyrannum.

Quare Antisthenes Philosophus, ut est in Stobæo, carnifices tyrannis in pietate præferebat, cuius caussam interroganti cuidam respondit: A carnifice quidem homines injusti interimuntur, à tyranno autem etiam innocentes.

PER-

XCVI.

PERSEVERANDVM.

Quid non perficiat labor improbus? aspicis, arbor
Vt cadat à morsu Castoris assiduo.

CASTOR Festo fiber quasi fimber dicitur, quod in extremis fluminum oris ac tanquam fimbriis degat, horrendi, quemadmodum Plinius loquitur, morsus, ut arborem ceu ferro cedat, adeo constans in suo proposito atq; solers, ut quam ad ripas delegit primam dissecandam, eam non mutet, etiamsi diutius huic labori sit insistendum. Unde Plautus, sic me subes cotidie, quasi fiber salicem. Quod si hominis partem aliquam apprehenderit, nisi fracta concrepuerint ossa, non desistit. Quod tamen Aristoteles lib. VIII. de histor. animal. cap. V. de lutra retulit, sicuti alterum de arboribus lataci: quam vulgo Noerzam vocat, ascribit. Nos hoc symbolo admonemur ad constantiam & perseverantiam in laboribus perferendis, secundum Virgilii II. Georgic. tritam γνώμην,

Labor omnia vincit
Improbus, & duris urgens in rebus egestas.

Et sunt praeclari hi versus Lucretii quoque merito discendi, lib. I. & in fine lib. IIII.

Nam leviter quamvis, quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen atque labascit.
Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio pertundere saxum?

Atque Ovidianum quoq; distichum omnibus est notum.

Quod magis est durum saxo? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.

Hinc Chærili versus proverbialis græcus apud Galenum lib. III. de Temperament.

πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ, *id est,*
Gutta cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo.

Ac Seneca VI. Epist. ad Lucil. Nihil est quod non expugnet pertinax opera & intenta ac diligens cura. Item Epist. XVI. Perseverandum est & assiduo studio robur addendum, donec bona mens sit, quod bona voluntas est.

TEMPO-

XCVII.

TEMPORE ET LOCO.

Nosse modum tempusq́, doces, Crocodile magister,
Et ventura diu tempora prospicere.

CROCODILVS *Ægypti & Indiæ inquilinum animal est, & de eo Plutarchus in commen. de solertia animalium hæc tradit. Divinationi non rationi imputetur huius animalis prænotio. Nam neque infra nec ultra illud spacium, ad quod Nilus sua annua eluvie perventurus est, progressus ova ponit, ut quicunque agricola in ea incidat, cum ipse intelligere tum aliis prænarrare queat, quousque sit effluxurus amnis, adeo scite dimensus est, ne humidus ipse humido incubat. Plura idem autor in altero cõment. de Iside commemorat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XXV. *parit ova, inquit, quanta anseres, eaq; extra eum locum semper incubat prædivinatione quadam, ad quem summo auctu eo anno egressurus est Nilus. Huc etiam pertinet proverbium sive præceptum Pittaci, unius ex septem Sapientibus,* γνῶθι καιρὸν, *id est, Tempus noscere. Et Hesiodus monet,*

> μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
> Observato modum, nam rebus in omnibus illud
> Optimum erit, si quis tempus spectaverit aptum.

Et Pindarus Olymp. XIII. ἕπεται δ᾽ ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, *id est, consentaneus autem unaquaq; in re est modus, quem intelligere, opportunitas est optima. Quæ providentia quam sit utilis, Sophocles in Electra demonstrat,*

> προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
> κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, οὐδὲ νοῦ σοφοῦ.

Id est,

> Providentia nullum hominibus aptum natum est
> Lucrum capere melius, neque mente sapiente.

GRATIS

XCVIII.

GRATIS SERVIRE IVCVNDVM.

Vel trochili meritis Crocodili gratia constat,
Praeclare meritis tu quoque redde vicem.

ARISTOTELES lib. IX. de hist. animal. cap. VI. ubi loquitur de nonnullis animalibus, quæ ipsa natura quadam instruxit quasi prudētia, ait, Crocodilis hiantibus aves trochilos involantes depurgare dentes, quo munere & ipsi aluntur, & Crocodilus sentiens commode secum agi, nihil ei nocet, sed cum egredi avem vult, cervices movet ne comprimat. Plutarchus in libello sæpius indicato paulo aliter hæc exponit. Trochilum nimirum avem ex earum genere, quæ circa lacus & fluvios versantur (quare de alio trochilo, quem ad regulum referunt, hic locus vix erit intelligendus) Crocodilum custodire, non proprio victu, sed eius reliquiis enutritam. Cum enim sentit Ichneumonem luto, sicut athletæ pulvere solent, oppletum crocodilo dormienti insidiari, vociferans & tundens rostro hunc excitat. Crocodilus vicissim ita se huic cicurem præbet, ut eum aperto ore intromittat, gaudeatq́ eo tenues carnium particulas, quæ dentibus suis inhæserant, rostro sensim legente & deradente auferre, ac ubi jam os claudere vult, leniter mandibulum inclinans id significet, neq; etiam prius demittat, quam trochilum evolasse senserit. Est hoc insigne exemplum gratitudinis, quod semper ante oculos nobis obversari debet, ἀγαθοὶ γὰρ (ait Xenophon) μεγάλα ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν εἰώθασι, id est, Boni pro parvis magna beneficia cōferre solent. Ac Cic. in orat. pro Cn. Plancio summopere hanc virtutem plurib. verbis commendans, Hæc, inquit, est mater omnium virtutum reliquarum, & paulo post. Equidem nihil tam proprium hominis esse existimo, quam non modo beneficio, sed etiam benevolentiæ significatione alligari, nihil tam inhumanum, tam immane, tam sævum, quam committere, ut beneficio non dicam indignus, sed victus esse videare.

NVS-

XCIX.

NVSQVAM TVTA TYRANNIS.

Quem minime credas properabit fata tyranno,
Exitio Ichneumon sic crocodile tibi est.

ICHNEVMON *apud Nicandrum in Theriacis est ἰχνεύτης, magnitudine felis, vel, secundum Aristotelem ictidis, lutræ colore & pilo, cuius species esse putatur, vulgo vocāt murem Pharaonis, qualem ante paucos annos vivum Francofurti ostēderunt. Plutarchus hæc de illo refert. Parum differt ab induto thoracem ad prælium milite, tantum sibi circumdat cœni, tamq́ densam sibi circumlinit tunicam, aggressurus Crocodilum. Plinius addit, saturum Crocodilum in littore se supinum abjicere, ibi tum trochilum aviculam eius os purgare, in qua voluptate somno pressum & ab Ichneumone conspicatum per eius fauces, ut telum aliquod immissum eradere alvum, & sic bestiam illam conficere. Idem ferme scribunt Strabo, Diodorus Siculus & Oppianus, atque hic quidem* III. *Cynegetic. eleganter admodum & copiose. Aristoteles & alii Ichneumonis ita armati, etiam cum serpentibus pugnantis mentionem faciunt. Est autem icon tyranni, qui ut Crocodilus in Nilo injustum imperium exercens hominibus & animantibus non parcit, attamen à parvo & contemtibili Ichneumone interficitur, ita quoque non raro à vilis. homine tyrannus è medio tollitur. Vnde Iuvenalis Satyra.* x.

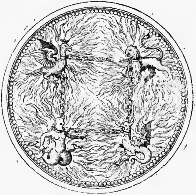
Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci
Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Qui vero huius argumenti plura cognoscere cupit, legat inprimis Xenophontis scriptum admodum eruditum, cui titulus Hiero, in quo tyrannum plane graphice depingit.

AMOR

C.

AMOR CAVSSA OMNIVM.

Si rerum quæras fuerit quis finis & ortus,
Desine, nam caussa est unica solus amor.

QVIDAM

QVIDAM eruditus vir Cæsar Trevisanus integrum commentarium edidit Italicum, de quodam Symbolo sive Emblemate, quod ipse vel Impresam vulgari nomine, vel Insigne vel saltem quandam ingeniosam & amœnam inventionem appellare voluit. Ex hoc scripto nos præcipua quædam capita tantum, paulo tamen verbosius quam in aliis factum est, enarrare, & illo huic nostræ secundæ Centuriæ finem imponere constituimus. Curavit autem autor depingi quatuor diversi generis animalia, eo modo ut unum alterum respiceret. Inter illa aquila & leo è regione superius, & inferius Siren, cum Dracone conspiciebantur. His autem animalibus, amorum quatuor genera voluit repræsentare, nimirum desiderium & amorem veræ gloriæ & famæ, secundum virtutis & præstantiæ animi, tertium pulchri, quartum divitiarum. Quibus eorum proprietates accommodat, nam ad primũ quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ ac gloriæ è reb. præclaris & laudabilibus conquisitæ incumbit, aquila pertinet, quæ inter omnes alias aves volatu suo partes superiores cœli petit, & acie præterea oculorum singulari prædita est, unde veteres poëtæ Jovis esse ministrum fabulati sunt. Solæ autem aquilæ corona in capite est addita, quæ amorem sanctum & divinum circa res cœlestes designat. Leo secundo generi accommodatur, qui robore & quasi fortitudine quadam cæteris universis animalibus dominari dicitur, adeo generosi animi, & timiditatis atque ignaviæ expers, ut autores rerum naturalium scribant, quod hominibus dormientibus, vel in terram, quasi mortui essent, prostratis, vel etiam infantibus parcat, nec illis ullam noxam inferat, ac præterea

terea in campis apricis & latentibus securus, spretis venatoribus, non mutato consueto ingressu, procedat: quod virtutis & magnanimitatis conveniens est exemplum. Ad tertium genus amoris, quod in vera rerum pulchritudine appetenda cõsistit, Siren additur, cui, ut fingunt poëtæ, tam suavis vox est, ut omnes qui audiant ita demulceat, quod etiam somno inde corripiantur. (Alibi tamen ad illicitum amorem hanc similitudinem transferri, non est ignotum.) Draco ultimo generi comparatur, quod versatur circa divitias & opes mundanas, nam his illum præsidere ac custodire eas perhibent, & oculis quoque utitur acutissimis, quæ omnia divitiis conquirendis non male possunt applicari. Quod si cum μικροκόσμῳ quoque, id est, parvo mundo sive homine hæc conferre voluerimus, Aquilæ semper in altis locis viventi, & prædæ inhianti caput respondet, in quo est intellectus in perpetua rerum inveniendarum meditatione occupatus, deinde os quoque illi ad cibum ingerendum inest. Leoni cum pectore conveniet, in quo cõsistit fortitudo. Sireni tanquam voluptuariæ & in aquis degenti inferior venter, & tandem Draconi per terram repenti pedes & crura attribuentur. Circum hæc vero animalia undiquaq; flamma mollis & lucida conspicitur, qua nobilitas & excellentia amoris denotatur, nam inter alia elementa ignis præcipuum locum obtinet, tanquam magis efficax reliquis. Occupat autem hæc flamma universum spacium circa quatuor animalia, quoniam ipsius vis & potentia per cunctas res penetrat atque sese diffundit. Quod etiam catena indicat, quibus animalia invicem colligantur, & sæpe unum ad alterum pertrahitur. Est autem illa in superiore parte aurea circa Aquilam & Leonem, cum amor divinus

 & uni-

& universalis sit præstãtiss. circa inferiora autem animalia plumbea, humanũ atq; etiam bestialem significãs. Huic μυθολογικῷ figmento autor addidit inscriptionem Græcam hanc, ὁ ἔρως ἁπάντων αἴτιον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα, id est, Amor caussa omnium, & ad ipsum omnia: quod nimirum ex amore vero omnes res originem ducant primumque rerum sit principium, & sic tandem in ipsum universa quoq; revertantur Ingeniose hæc sane & eleganter excogitata fateor, quæ tamen in schola pietatis Christianæ multum melius & rectius explicantur. Nam, ut taceam de Amore DEI *erga genus humanum (cuius vim & præstantiam nulla unquã lingua humana satis exprimere vel laudare potest) primum est Amor sive dilectio, quo* DEVS *diligitur propter se, & proximus propter* DEVM, *ut docet B. Augustinus de doctrina Christiana: qui lib.* VIII. *de Civitate* DEI *quoque ait, Platonem non dubitare hoc esse philosophari, scilicet* DEVM *amare, de quo habemus præcepta sacrarum literarum plurima, quæ nunquam ex animis nostris sunt deponenda. Est deinde amor erga proximum, qui propriè Charitas dicitur, qui ex priore quasi uberrimo fonte promanat, qui enim* DEVM *amare negligit, diligere proximum nescit, ut veterum quidam dixit. Et secundum S. Paulum,* 1. *ad Timoth.* 1. *Finis præcepti est charitas ex corde puro, conscientia bona ac fide non ficta. Ac* SALVATOR *noster, Joan.* XIII. *certum ac indubitatum signum suorum discipulorum dicit esse mutuam dilectionem. Huc etiam referri debet amor patriæ, nam quid illa nobis potest esse proximior? quam Ethnici etiam adeo magni fecere, ut pro illa mortem sæpe obierint. Et Seneca dicat,*

Præferre patriam liberis regem decet.

Maxi-

Maxime autem charitati adversatur amor sui, cum quo congruit amor huius seculi, quæ græcis est φιλαυτία, quæ omnium vituperabilium affectionum dicitur esse principium, sicut superbia est finis. Hunc stultum & improbum merito appellat Horatius, & Aristoteles VI. *Ethic. infamem, alii cæcum: à quo vitio omnes quam longiss. abesse debemus. Est denique amor honestus & laudabilis in rem aliquam vel animatam vel inanimatam (quem Plato etiam videtur describere in dialogo quem Symposium sive de amore inscripsit) qui longe lateque sese extendit, ea tamen conditione, ne ullo modo limites honesti excedat. Atq. extat egregium dictum apud Dionysium (ut fertur) Areopagitam in libro de divinis nominibus. Amorem sive divinum sive angelicum, sive spiritualem, sive animalem aut naturalem dicas, insitam quandam intellige & connascentem virtutem, quæ superiora quidem ad inferorum Providentiam prolicit. Æqualia rursum ad socialem sui invicem communionem conciliat, ac postremo infima quæque incitat, ut ad sublimiora potioraque convertantur, immo veluti fomite quodam igneo amplius succensa resiliant. Hæc ille. Postremo loco est inhonestus & voluptuarius amor, priori plane contrarius, præsertim ille impudicus & ἐρωτικός, qui belluarum similes homines reddit, atque ideo θηριότητα quandam Aristoteles vocat. Quantum vero libidines vagæ nocuerint omni tempore, & quo pacto propter illas non solum privati homines à* DEO *puniti graviss. sed etiam ideo sæpenumero integra regna funditus eversa fuerint, tam sacræ quam profanæ historiæ plurimæ testantur.*

CANDIDO LECTORI S.

CVm in hac nostra secunda Symbolorum & Emblematum ex Quadrupedibus desumtorum Centuria, crebra fiat mentio Italicæ vocis, IMPRESAE, pauca de illa hoc loco exponere voluimus, in aliis, quæ spectant ad hoc argumentum, benevolum lectorem remittentes ad primam meam de plantis Centuriam, cui eruditum commentarium de symbolis, insignibus, armis gentilitiis ac Emblematis Claudii Minoris præposuimus. Derivant autem quidam, qui Italice de Impresis aliquid litteris mandarunt, hanc dictionem ab impræhendere, cuius primitivum sit præhendere, sed cum inusitta sit dictio impræhendere, potius pro puro vocabulo Italico habendum erit. Definiunt autem Impresam esse singularis animi nostri conceptus declarationem per modum similitudinis, cum figura alicuius rei naturalis (excepto homine) vel artificialis, adjuncto brevi quopiam & ingenioso dicto. Nonnulli tradunt esse mutam quandam comparationem cuiusdam certi hominis quoad suam conditionem & propositum cum ipsa re in impresa repræsentata per tacitam aliquam similitudinem: vocatur-

caturq; pictura corpus impresæ, anima vero sententia adjuncta. Quamvis vero secundũ plurimas & exquisitas regulas, quas autores de Impresis potissimum Itali præscribunt, facile appareat generalius quippiam in Symbolis quam illis apparere, possumus tamen unum nomen pro alio usurpare. Cum igitur nõ pauci impresam Italorum, signũ, alii insigne, quidam scitum putent se posse interpretari, nos tamen tanquã jam usu receptum vocabulum Symboli retinuimus, quod & alios plurimos factitasse constat. Et Cicero in Orat. pro Cæcinna nos quoq; monet, nequicquã opus esse verbis, ubi ea res, cuius caussa verba quæsita sunt, intelligatur. Sed de his & aliis in sequentibus duabus Centuriis ex Volatilib. & Aquatilib. collectis, volente DEO, tractabimus distinctius & copiosius. Nunc candidus lector, hanc secundam mei operis partem de Quadrupedibus, horis tantum subcisivis, & inter varias occupationes enatam, boni æquique consulat, & si quædam in illa majore elaboratione indigere existimaverit, cogitet mihi veniam esse dandam, gravioribus semper studiis occupato, cum etiam propter brevitatem ipsam multa quæ addenda fuissent, liberius & accuratius tractari non potuerint. In distichis conscribendis rursum sum usus opera filii mei, & nonnullorum amicorum, nam in hoc genere minus me esse exercitatum ingenue fateor. Per quos etiam autores in hisce meis lucubrationibus profecerim & quorum testimonio usus fuerim, in hoc peculiari catalogo annotare studui.

AVTORES VETVSTIORES.

Ælianus.
Ambrosius.
Aristophanes.
Aristoteles.
Basilius Magnus.
Bernhardus.
Chrysostomus.
Cicero.
Claudianus.
Clemens Alexandrinus.
Columella.
Demosthenes.
Diodorus Siculus.
Dion Historicus.
Dion Chrysostomus.
Dionysius Areopagita.
Dioscorides.
Ennius.
Epicharmus.
Euripides.
Eusebius Eccles. scriptor
Eusthatius Homeri interpres.
Gellius.
Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Nyssenus.
Herodotus.
Hesiodus.
Hesychius.
Hippocrates.
Hieronymus Eccles. script.
Homerus.
Horatius.
Isidorus.
Joannes Tetzes.
Job.
Julius Capitolius.
Julius Cæsar Imper.
Justinus Martyr.
Juvenalis.
Livius.
Lucanus.
Lucretius.
Martialis.
Menander.
Musonius.

Nican-

Nicander.
Oppianus.
Orus Ægyptius.
Ouidius.
Palladius.
S. Paulus.
Pausanias.
S. Petrus.
Philo.
Philemon Comicus.
Philostratus.
Philo Iudæus.
Phocylides.
Pindarus.
Plato.
Plinius.
Polybius.
Propertius.
Publius Syrus.
Plutarchus.
Qvintilianus.
Quintus Curtius.
Rhazes.
Seneca Philosophus.
Seneca Poëta.
Serapion.
Silius italicus.
Simeon Sethi.
Solinus.
Sophocles.
Stephanus de urbibus.
Stobæus.
Strabo.
Suetonius.
Suidas.
Syracides.
Theocritus.
Valerius Max.
Varinus.
Varro.
Virgilius.
Xenophon.

AVTORES RECENTIORES.

Achilles Bochius.
Adrianus Iunius.
Albertus Magnus.
Alexander ab Alexandro.
Andreas Alciatus.
Andreas Treuisanus.
Apollonius Menabenus.

Cœlius

INDEX AVTORVM.

COElius Caleagninus.
Cælius Rhodiginus.
Camillus de Camillis.
Carolus Clusius.
Cõstantinus Landus Comes.
Cunradus Gesnerus.

ERasmus Roterodamus.

FRanciscus Tertius Bergomas.
Franciscus Petrarcha.

GAbriel Faernus.
Garzias de Horto.
Georgius Agricola.
Gregorius Bersmannus.

HIeronymus Ruscellius.
Hieronymus Cardanus.
Hospitalis Cancell. Galliæ.

IOannes Sambucus.
Joannes Bodinus.
Joannes Baptista Pittonus.
Julius Cæsar Scaliger.
Julius Cæsar Cappacius.
Justus Lipsius.

LVcas Contilis.

MAtthias Michovius.

NIcolaus Reusnerus J. C.
Nicolaus Monardes.

OLaus Magnus.

PAulus Venetus.
Paulus Jovius.
Petrus Angelius Bargæus.
Petrus Bellonius.
Petrus Gillius.
Petrus Martyr historicus.

REmbertus Dodonæus.

SCipio Amiratus Neapol.
Scipio Bargalius.

THeodorus Gaza.

SYMBO-

SYMBOLORVM ET
EMBLEMATVM INDEX.

A Teneris assuescere multum. pag. 67
Ad locum tandem. 100.b.
Ad medelam. 16
Ad meliora. 37
Aeque tandem. 100
Allicit ut perimat. 45
Amor caussa omnium. 108
Animo petit ima profũdo. 38
Arbitrii mihi jura mea. 86
Astu deluditur astus. 82.b.
Aut capio aut quiesco. 47
Aut cito aut nunquam. ib.
Aut cito aut sperno. ib.
Aut mors aut vita decora. 56

COecus amor sobolis. 85
Callidior errat. 88
Cominus & eminus. 92
Currenti cede furori. 27
Custodia tuta. 66

DEc° & tutamẽ in armis. 94
Diversa confusa genus. 26
Domino servire grato. 40
Domus optima. 99
Dum licet. 66

EFfugia perdunt. 54
Erigo ut erigar. 75
Et infima pro sunt. 54
Et parva sæpe nocent. 83

FAllitur imagine. 44
Fert omnia secum. 92.b.
Feroces reddit impunitas. 97
Fide & diffide. 63
Finis nõ pugna coronat. 71.b.
Fit suavior. 80
Fortis convicia spernit. 69

GLoria finis. 71
Gratis servire jucũdũ. 106

HAud mutabitur unquã. 46
Hæc vera potentia est. 39
Hæret ubique. 49.b.
Hinc dolor inde fuga. 49
Hoc virtutis opus. 21

IAm parce sepulto. 61
Indignos indignor. 40.b.
In utrumq; paratus. 32.b.
Inspicit & aspicit. 52
Insuetum per iter. 74
Intentus in unum. 67.b.
Intra me maneo. 99.b.
Intrepida securitas. 64
Iram prudentia vincit. 18
Ira facessat noxia. 55
Iuvat emta labore gloria. 26.b

LAtet abdita. 95
Libertas non libera. 68
Liberalitas compensata. 53
Lorica virtus. 91

MAgnum vectigal. 93
Magnos vana terrent. 17
Major post ocia virtus. 28
Mansuetis grandia cedunt. 10
Meliora quæro. 35.b.
Mens immota manet. 16.b.
Mens ignara nocendi. 79.b.
Mens intenta serenis. 51.b.
Minuit vindicta dolorem. 43
Mortem dabit ipsa voluptas. 73.b.
Mori malo quam fœdari. 89
Mutatus ab illo. 34.
NAtura potentior ars. 29
Nec meta nec onus. 21
Nec cæsus cedam. 15
Neminem admitto. 35
Neuter solus. 70
Nil inexplorato. 20
Nil ultra vires. 24
Nihil decentius. 14
Nil fuga comitante malum. 19
Nil amabilius. 51
Nil solidi.
Nil moror ictus. 94
Non mihi sed populo. 52
Non durat hypocrisis. 98.b.
Non bene conveniunt. 58
Non impune feres. 11
Non revertar inultus. 12
Nunc noscito vires. 78
Nullis fraus tuta latebris. 48
Nullo flectitur obsequio. 73
Nusquam tuta tyrannis. 107
OMnia mea mecum porto. 66.b.
Optima insignia. 21.b.
PArce pias scelerare manes
Pedetentim. 100.b. [61.b.
Perdit amando. 85.b.
Pietas nos Deo conciliat. 9.b.
Prælata triumpho. 9.b.
Pretiosum quod utile. 22
Pura placet pietas. 9
QVo major, eo placabilior. 13.b.
Quod tibi deest, mihi obest. 41.b.
Quod petis alter habet. 65
RAtionabile imperiũ. 20.b.
Regni clemẽtia custos. 10
SEmper in metu. 19
Serenabit. 30
Sibi ipsi salus. 16.b.
Sic ardua peto. 9
Sic violenta. 31.b.
Sit modus in rebus. 85.b.
Stultus aliena requirit. 41
Sua alienaque nutrit. 60
Superat solertia vires. 18.b.
TAngit homo animũ. 71.b.
Tantum frugi. 57
Tantum quantũ possum. 24.b
Te oriente fugit. 59
Tempore & loco. 105
Terror & error. 33
Terrestria flamina vetant. 36
Turbata delector. 23
VEnena pello. 20.b.
Vigilandum. 81
Vim suscitat ira. 13
Vincit solertia vires. 96
Vindice Deo. 11
Violenta nocent. 31.b.
Viri-

Virib. ingenium potius. 96.b.
Vires animosq; ministrant. 72
Virtute & sapientia. 95.b.
Virtus securitatem parit. 21.b.
Vulnus, salus & umbra. 77
Vndique inermis. 79
Vndique insidiæ. 91
Vndique tutus. 94
Vna salus. 50, & 56.b.
Vt dignus adorem. 8
Vt cautius pugnet. 87.b.
Vtinam perpoliatur. 29

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM, QVAE IN HAC CENTVRIA CONTINENTVR.

ADeo semper exordiendum. 9
Academiæ Brixensis symbolū 94
Acanthis avis sive spinus asini hostis. 83
Adulator perpetuum regni malum. 16
Adversitas frenū petulantiæ. 34
Alberti Baduarii symbolum. 14
Alacritas in periculis juvat. 38
Alere luporum catulos. 73
Alce Iulii Cæsaris est Machlis Plinii. 54
Alces ungula contra Epilepsian, item affectus uterinos. 54
Non est onager secundum Olaum Magnum. ibid.
Alce nostra à Pausania, Solino, Strabone, quamvis confuse describitur. ibid.
Alces cornua eadem vim habent cum cervinis. ibid.
Alexandri Ducis Florentini symbolum. 12
Amorum quatuor genera. 108
Animal indicum secum catulos suos circumferens in quodam corporis peculiari receptaculo.
Anser vigilantiæ icon. 70
Aper in ferrum ruens fortis bellatoris typus. 56
Aquila significat cœlestem amorem. 108
Armelinus mus albus Alberto. 89
Immunditiei impatientiss. ib.
Asini astutia à Thalete deprehensa. 82
Avarus & sus nisi post mortem non prosunt. 57
Audacia projecta quæ Ciceroni. 15

Bartolomei Alviani Polemarchi Veneti symbolum. 20
Bernhardi de Cardona Neapolitani symbolum. 38
Bezoar lapis ex quo animali. 72
Bizontes iubati Plinii quorundā Alce nostra. 54
Bos colonia deducēda typus apud Romanos. 32
Loco servi pauperiorib. 35
Impatiens socii in pascuis. ibid.
Bucephala urbs denominata ab equo Alexandri Magni. 39
Bufo interdum mustelam suffocat. 88
CÆsaris Trevisani symbolum sive insigne. 108
Callida consilia sæpe fallunt. 76
Calumnia nō facile superatur. 90
Chamæleon assentatoris imago. 98
Quare mutet colorem. ibid.
Camelorum duo genera. 23
Camelus sitis patientiss. ibid.
Gaudet aqua turbida ad bibendum. ibid.
Camelus non nisi onus definitum suscipit. 24
Camelopardalis vulgo Giraffa. 26
Est animal asymmetrum. ibid.
Canes Indici generosiss. 10
Canis fidelitatis typus. 70
Canis mortuam feram non attingit. 71
Capreolus moschum producens qualis. 53
Caroli Boncomei Cardinal. symbolum. 50
Cautio in rebus quam utilis. 63
Cerva rore matutino delectatur. 50
Cervi contra serpentes odium. 50
Cancellis sibi medentur. ibid.
Clementia nihil laudabilius. 10
Consilia nimis callida, & adhuc magis, perfida improbātur. 33
Crapula & similia fugienda. 62
Crocodilus Nili dimensor. 105
Cura quandoq; plus valet quam ingenium. 100
Cygni an sint ante mortem canori. ibid.
Cynocephalus Simia genus, vulgo Babion. 84
DElphini Titii Comitis symbolum. 11
Dictamnus tela extrahit. 77
Diffidentia prudens non improbatur. 63
Domi manere sæpe opt. 99
Draco divitiarum amorem indicat. 108
Draconibus cum Elephantis in India pugna. 11
ELephas videtur simile quippiam cum ratione habere commune. 9

Lunam adorat prius aqua mundatus. 9
Mite animal nisi irritetur.
Emanuelis Philiberti Ducis Sabaudiæ. 10
Equus celeritatem exprimit. 36
Equi Thessalici potiss. commendantur. 39
Equus & canis homini fideliss. animalia. 70
Erinacii cura pro catulis. 93
FElix custodia parentum. 66
Feles carceris impatiens. 86
Libertatis symbolum. ibid.
Vsurpatum à Germanis & Romanis militibus in vexillis. ibid.
Ferdinandi Regis filii Alphonsi I. symbolum. 89
Ferdinandi Caraffæ symbolum. 77.b.
Filisci & Fregosii Genuenses in Rep. æmuli. 11
Fortes viri irritati tandem vehemētius quàm alii commoventur. 13
Fortitudo cum prudentia coniungenda.
Francisci Magni Ducis Hetruriæ symbolum. 87
Fraus à veritate tandem superatur. 48
Frugalitas opt. magistra rectè cōsultandi. 22
GAzela animal Moschum producens apud Arabes. 53
Gloria vera quid sit. 71
Gratitudine nihil pulchrius. 106
Gulo animal voraciss. Septentrionale. 62
HAdriani Imper. symbolum 52
Harmoniæ laus. 26
Hieronymi Capræ Mediolanensis symbolum. 75
Hippolyti Astensis symbolum. 25
Hispania quare cuniculosa dicta à Catullo. 90
Histricis descriptio. 92
Honor præmium virtutis. 71
Hostium cadavera vetuit nudari Lycurgus. 61
Humilia & abiecta non sunt contemnenda. 54
Hyæna sepulchra effodit. 61
Est Bellonio Civetta. ibid.
IAcobi Superantii Veneti symbolum. 47, & 57
Ibex in locis vivit inaccessis. 74
Ichneumon Crocodoli hostis. 106
Indulgentia parentum detrimentosa. 85
Ingenia præcocia raro durant. 37
Ingenium valida quæque vincit. 17
Ingrati hominis vituperatio. 73
Insolentia impunitatis filia. 97
Insidiæ specie officii pessimæ. 45
Ioannis Scepusiensis symbolū. 60

Ioann. Kevenhuleri Baronis symbolum. 94
Ira initium insaniæ, secundum Ennium. 55
Ira cotis fortitudinis. ibid.
Iracundia semper vitiosa. ibid.
Iulii Capræ Mediolanensis symbolum. 75
Iulii Delphini Medici Ticinensis symbolum. 70
Ius hospitii apud Romanos. 65

KAttlucħß *apud Suecos Lynci non dissimilis.* 42

L*Aboris impatiens virtutem non assequitur.* 25
Leges quare inventæ. 92
Leo Fortitudinis typus. 14
Febri quartana laborat. 16
Leo quæ metuat. 17
Amorem erga virtutem significat. 108
Leopardus hodie cognitus. 47
Lepus apertis oculis dormit. 81
Libertatis nimius amor stultos reddit. 68
Libertas quæ vera sit. ibid.
Licentia & libertas plurimum differunt. ibid.
Ludovici Dulcis symbolum. 36
Luitfridi Comitis Habspurgensis IX. symbolum. 59
Lupus cervarius congener lynci. 41
Luporum quinque genera apud Oppianum. 59
Luporum quoddam genus Syrii stellæ ortum fugit. ibid.

M*Alitia proprie quid sit.* 48
Matthiæ Corvini Regis Vngariæ symbolum. 60
Maximiliani Sfortiæ Ducis Mediolanensis symbolum. 35
Medicum decet vigilantia & fidelitas. 70
Mentis vigor & corporis robur raro conjunguntur. 27
Metus vanus. 17
Metus liberalis & servilis. 17
Monocerotis cognitio adhuc imperfecta. 20
Monoceros nunquam in spectaculis Romæ exhibitus. ibid.
Monoceros virginem castam dicitur amare. 21
Eius cornu contra venena exhibetur. ibid.
Mors honesta non fugienda. 56
Mortuis non esse maledicendũ.
Moschus abscessus circa umbilicum animalis. 53
Moschus in Chyna copiosus. ib.
Musæ amant tranquillitatem & secessum. 74
Mustella ruta se munit contra serpentes. 87

N*Atura in pluribus artem superat.* 29

Nico-

Nicolai Bathorii Comitis symbolum. 37
Nihil sine labore præclarum. 95
Obtrectationes vanæ contemnendæ. 69
Odiū inter cervos & serpentes. 50
Onuphrii Bonfinii Veronēsis symbolum. 32
Opinio vim facit sæpe veritati. 44
Ovis utilitas. 79
Ovis caro à lupo demorsa fit suavior. 80
Panthera latinis varia. 45
Parasiti populares sunt Simiæ. 16
Per canem & anserem quare jurarit Socrates. 70
Peregrinationes quando non improbandæ. 99
Pietas omnium virtutum optima. 9
Polemon Atheniensis ex perdito adolescente magnus philosophus. 34
Platonis similitudo elegans de duobus equis. 39
Porcus imago tyranni. 59
Præmeditatio crebra, facit mala futura leviora. 64
Principis erga subditos gratitudo. 53
Ratio recta cuivis malo medetur. 39
Rationis definitio. 39
Regnum non capit simul duos. 35
Rhinoceros unicum proprie habet cornu. 12
Eius genuina pictura. ibid.
Pugna cum Elephante. ibid.
Iram significat. ibid.
Rhinoceros cum Monocerote sæpe confunditur à scriptorib. 21
Rodolphi Principis Anhaltini symbolum. 19
Ros doctrinæ cœlestis typus. 51
Rupicapra. 76
Sciuri solertia in navigando. 56
Serpens prudentiæ symbolū. 14
Serpentes in sacris litteris sæpe peccata significant & diabolum. 50
Sfortiæ Palavicini symbolum. 87
Simia præ amore fœtum necat. 85
Siren amorē pulchri ostendit. 108
Solicitudo in Rep. res admodum necessaria. 52
Stephani Batorii Regis Poloniæ symbolum. 35
Studium hospitalitatis commendatur. 65
Subac animal Scythicum antea incognitum. 52
Dux Capreolorum. ibid.
Principis pro populo soliciti figura ibid.
Sus hominem sordidum denotat. 58
Odoribus bonis inimica. ibid

Tatou

Tatou sive Armadillo Indicum animal. 91
Tauros quare ficus vel Caprificus domet. 34
Taxi foveam vulpes astute occupat. 65
Taxus mellis avidiss. ibid.
Tela pravisa minus nocent. 64
Testudo contra viperam origanum comedit. 87
Thos graecorum an sit lupus cervarius dubitatur. 41
Tigris velociss. animal. 43
Putatur esse Mantichora apud Pausaniam. ibid.
Sphaeris quibusdam vitreis decipitur. 44
Titiani celebris pictoris Veneti symbolum. 29
Trochilus Crocodilo amicus. 107
Vespasiani Gonzagae symbolum. 25
Vigilantia Demosthenicae laus. 81
Virginii Ursini ambitio, ipsi detrimentosa, eius symbolum. 23
Virginis vel matronae icon testudo. 99
Virtutum exercitatio instruit. 67
Virtutis & honoris templa inter se contigua. 71
Virtus quamvis ardua semper quaerenda. 74
Vita solitaria quandoque probatur, quandoque non. 28
Vitulus marinus secum defert suos catulos. 86
Ubi pudor, ibi timor, sed non è contra. 19
Viverrae cuniculos venantur. 90
Voluptas admodum perniciosa. 88
Cōsilia bona semper impedit. 58
Ursi foetus nō omnino informis. 29
Oculorū causa alvearia petit. 31
Mellis avidiss. ibid.
Vulpes quo pacto ingeniose glaciem latentem exploret. 63
Vulpes vetula sive gravida difficulter capitur. 64
Urus à montib. nomen habet. 27
Seipsum prae ira conficit. ibid.

NORIBERGAE
EXCUDEBAT PAULUS
KAUFMANN.

cIↃ. IↃ. XCV.